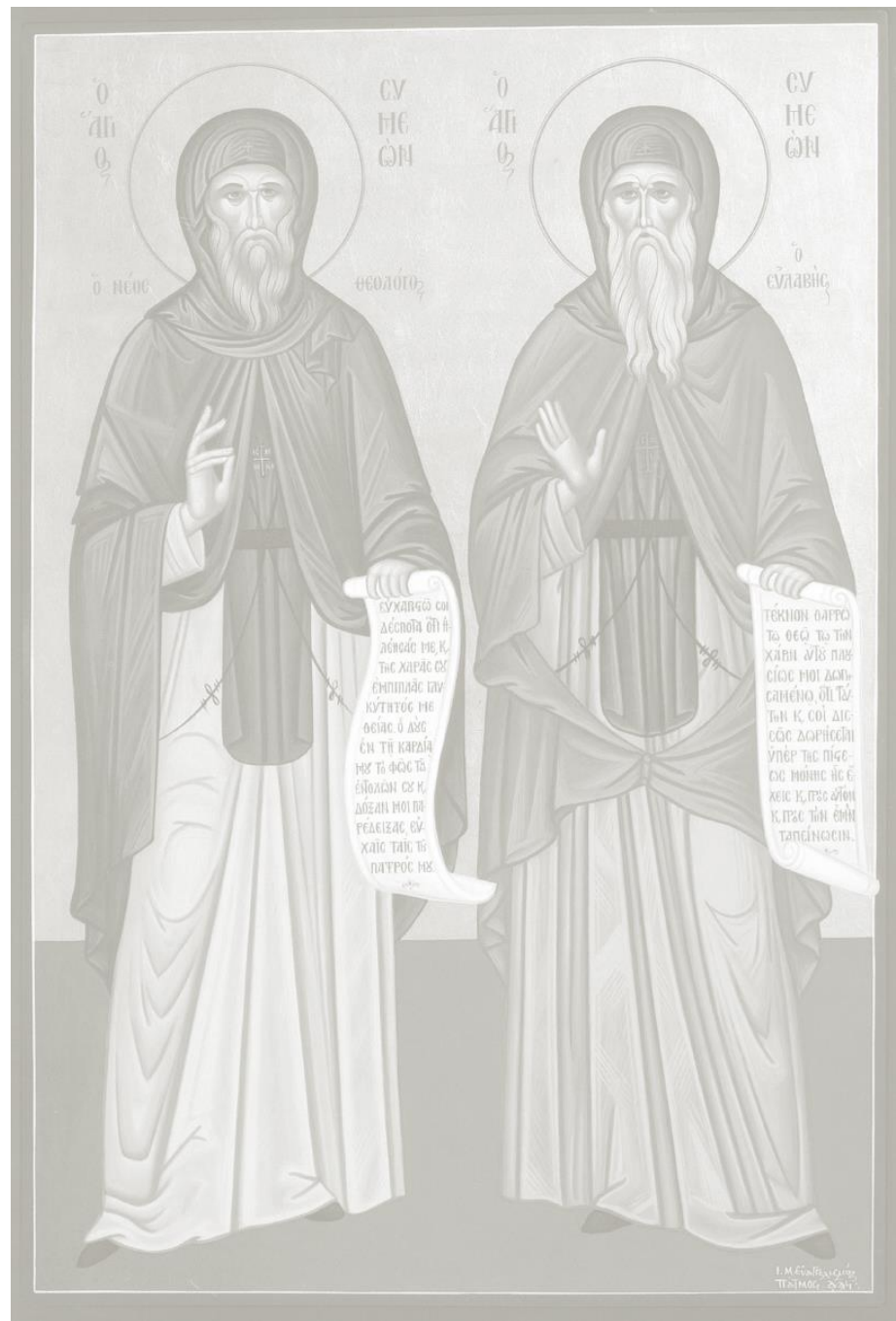

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

за **ДРУГИ** циклус основног образовања и васпитања
Основне школе „**Ћирило и Методије**“ у Београду

од школске 2022/2023. до 2025/2026. године

На изради *Школског програма* за **други** циклус радили:

Мануела Илић, *директор школе*
Биљана Матовић, *помоћник директора школе*
Радмила Кастратовић, *педагог школе*
Јелица Марковић, *психолог школе*

Стручно веће српског језика
Стручно веће страних језика
Стручно веће математике
Стручно веће природних наука
Стручно веће историје и географије
Стручно веће наставника уметности и спорта
Стручни актив за развојно планирање школе
Тим за вредновање и самовредновање рада школе
Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања
Тим за инклузивно образовање
Тим за професионалну оријентацију
Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе
Тим за развој међупредметних компетенција и предузетништво
Тим за професионални развој

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Основна школа „*Ђирило и Методије*“

Београд, Учитељска 58

Директор школе: 011/2887 – 174

Секретар школе: 011/3473 – 503

Тел/факс: 011/2887 – 174

www.oscirilo.edu.rs
cirilim@sezampro.rs
osciriloimetodije@gmail.com

Садржај

1. Увод	4
2. Циљеви школског програма	4
3. О школи	5
4. План наставе и учења за други циклус основног образовања и васпитања	7
5. Програм обавезних предмета и изборних програма	
5. 1. Програм обавезних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање	9
5. 2. Програм изборних програма са начинима и поступцима за њихово остваривање	65
6. Слободне наставне активности, додатна и допунска настава	
6.1. Програм рада слободних наставних активности.....	74
6.2. Програм рада додатне наставе	102
6.3. Програм рада допунске наставе	115
7. Остали облици образовно васпитног рада	
7.1. Ваннаставне активности.....	123
7.2. Екскурзије.....	137

1. Увод

Школски програм је лична карта школе, документ у којем су наведени сви садржаји, процеси и активности који се реализују у школи. Сврха тих садржаја, процеса и активности је остваривање образовно-васпитних циљева и задатака тако да се промовишу, подстичу и развијају интелектуални, посебни и друштвени развој сваког ученика. **Школски програм** је скуп садржаја и активности по којима је, поред осталог, школа препознатљива.

Са организационим аспекта, **Школским програмом** се утврђује дугорочни и краткорочни план и програм школе.

Школски програм обједињава садржаје изборне и факултативне наставе, слободних активности и ваннаставних активности које ученици могу одабрати на почетку школске године.

Као резултат дугогодишњег праћења потреба и интереса ученика, родитеља и локалне заједнице издвојиле су се одговарајуће активности и садржаји наше школе.

Остваривање активности и садржаја из **Школског програма** школе темеље се на: стручној компетенцији наставника, квалитетној и разноврсној сарадњи породице и школе, подршци и помоћи локалне заједнице.

Школски програм је разрађен по циклусима. Доступан је на сајту школе свим ученицима, родитељима и свима осталима који су заинтересовани за рад и живот наше школе.

2. Циљеви школског програма

Школски програм омогућава креирање процеса учења и наставе усмерених на развој компетенција конкретних ученика, у конкретној школи.

Школски програм омогућава реализацију циљева и исхода образовања, достизање стандарда постигнућа и развијања компетенција ученика према могућностима школе.

Школским програмом су исказани:

- начини којима се обезбеђује поштовање принципа и остваривање општих циљева и исхода образовања и васпитања,
- усмереност на ученика и учење, компетенције, исходе и стандарде постигнућа
- приступ учењу и настави –предметни, тематски или предметно-тематски, пројектни
- облици образовно-васпитног рада (редовна, допунска и додатна настава, пројектна настава, настава у природи)
- начини прилагођавања, методе, активности и садржаји који ће се користити у процесу остваривања исхода и стандарда постигнућа
- ваннаставне активности у школи

- начини вредновања рада ученика и целокупног процеса учења и наставе
- облици и начини сарадње са родитељима и локалном заједницом

3. О школи

Почетак рада школе датира од 1927. године, са именом Ђурила и Методија, које се за скоро један век постојања није мењао. Зграда данашње школе, налази се на општини Звездара, у центру Учитељског насеља у улици Учитељска 58, у Београду. Символика улице и насеља није случајна, јер је школа дугогодишња вежбаоница студената Учитељског факултета, за наставне предмете српски језик и музичка култура.

У згради у Учитељској улици одвија се настава за ученике од I до VIII разреда. Школа нема издвојених и комбинованих одељења и налази се на површини од 5500м². Настава се реализује у 11 учионица разредне наставе од I до IV разреда са организацијом продуженог боравка и 18 кабинета предметне наставе у старијим разредима. Школски амбијент је пријатан, школа је велика и пространа, светла и хигијенски добро одржавана. Школско двориште је ограђено и осветљено са спортским теренима унутар њега.

Учионице и кабинети су опремљени намештајем који испуњава хигијенске и техничке захтеве, са јасним обележјима наставног предмета. У школском простору су истакнути дечији радови, који имају улогу дидактичког материјала и чине простор за боравак ученика пријатнијим. Школа, са пуно зеленила и дечијих радова, представља пријатно и безбедно окружење за ученике. Брижљиво се води рачуна о уређењу целокупног школског простора.

Тимски рад и позитивна атмосфера присутни су на свим нивоима у нашој школи. Добри међуљудски односи, уважавање индивидуалних карактеристика и посебности је нешто што се препознаје као јака страна наше школе коју треба неговати. У нашој школи ученик осећа вредност учења и учење и знање се доживљавају као вредности. Јавно се промовишу резултати ученика и запослених на сајту школе, школском часопису и паноима школе. Званични извештаји, *Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања* о резултатима ученика наше школе на Завршном испиту, показују да се налазимо у самом врху у републици а међу десет најбољих школа у Београду. Школске оцене су у складу са резултатима на Завршном испиту и резултатима наших ученика у средњим школама. Захваљујући добром раду и резултатима рада школа је промовисана кроз публикацију *Приче о успешним школама „Препознај, промовиши и прошири“* коју је Уницеф реализовао у сарадњи са Институтом за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања и Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва. Лични, професионални и социјални развој ученика подстиче се кроз континуирани, веома разноврстан и од стране одабраних наставника стручно вођен рад у ваннаставним активностима. У школи се промовише и подржава инклузивна настава.

Школа уважава индивидуалне, групне, и социјалне различитости међу ученицима, настава је индивидуализована и диференцирана тј. прилагођена конкретним ученицима и њиховим потребама са циљем да се максимално подстакне учење.

У циљу подршке ученицима који имају проблема у понашању у школи је развијена процедура за поступање са ученицима код којих је потребан појачан васпитни рад. У школи се уважавају различитости (расне, националне, верске), физичке, психичке, социјалне.

Свесни смо значаја улоге родитеља као најважнијих сарадника у остваривању васпитно-образовне праксе. Трудимо се да на истом задатку будемо партнери за добре идеје.

Школа негује сарадњу са бројним институцијама из локалне средине у остваривању образовно-васпитног процеса и пружању подршке ученицима. Организује сарадњу са установама културе, заједничке активности са ученицима других школа, школама за децу са посебним потребама, хуманитарне акције са родитељима.

Наша школа, у којој се одвија образовно-васпитни рад, сваким даном се мења и припрема за будућност.

Школа располаже одличним фондом различитих наставних средстава која доприносе унапређењу квалитета наставе. Број појединих аудио-визуелних средстава и других наставних средстава у потпуности одговара потребама наше школе.

Кроз пројекат „*Подршка развоју људског капитала и истраживању-Опште образовање и развој људског капитала*“ (Развионица), школа је у претходном периоду опремљена најсавременијим наставним средствима и информационом и комуникационим технологијама. Ученици су сада у прилици да савладају основне вештине информационог друштва, неопходне за даље образовање и радни живот. Створени су услови за коришћење ИКТ-а у учењу и за учење на најбољи могући начин.

Део трпезарије ћемо преуредити у *центар за дружење* и *интернет центар*, како би ученици квалитетније проводили слободно време. За родитеље и ученике, у холу школе, биће формиран пулт за информације. За студенте који долазе са разних факултета уредићемо простор за консултације.

Школа се развија у правцу функционалне вежбаонице, квалитетне базе за праксу студената са факултета за образовање наставника, центара иновација и образовно-васпитне изврсности (модел школа) и центара за професионални развој наставника из других школа.

У наредном периоду, кроз пројекат „*Унапређивање квалитета образовног система Републике Србије кроз унапређивање ефикасности система спољашњег вредновања рада школа и развој хоризонталног учења између школа*“ и захваљујући томе што је десет наших наставника стекло статус саветника спољних сарадника Министарства просвете, школа се позиционирала као база за помоћ школама чији је рад у претходном периоду лоше процењен од стране спољашњих евалуатора Министарства просвете.

Нови захтеви и карактеристике савременог света, образовање стављају пред озбиљне изазове. Школа мора да испуни свој главни задатак – да припреми младе људе да компетентно, ефикасно, одговорно и конструктивно воде сопствени и укључују се у друштвени и професионални живот. У том правцу ће ићи и развој наше школе.

„Знање није довољно, морамо га применити“

„Знање се множи дељењем“

4. План наставе и учења за други циклус основног образовања и васпитања

ред. број	А. Обавезни наставни предмети	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
8.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
9.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
10.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
15.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54*	2	72+54*	3	108	3	102
16.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
Укупно А:		24	918	25	954	28	1008	28	952
ред. број	Б. Изборни програми	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава/Грађанско васпитање ¹	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Други страни језик/Француски језик ²	2	72	2	72	2	72	2	68
Укупно Б:		3	108	3	108	3	108	3	102
Укупно: А+Б		27	1026	28	1062	31	1116	31	1054

* Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета физичко и здравствено васпитање

1. Ученик бира један од понуђених изборних програма

2. Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја циклуса

ред. број	Облик образовно васпитног рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	27	1026	28	1062	31	1116	31	1054
2.	Слободне наставне активности ³	1	36	1	36				
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

3. Слободне наставне активности (СНА) су део плана наставе и учења који школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученици у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА који школа нуди, што значи да ће сваки ученик током другог циклуса основног образовања и васпитања похађати четири различита програма.

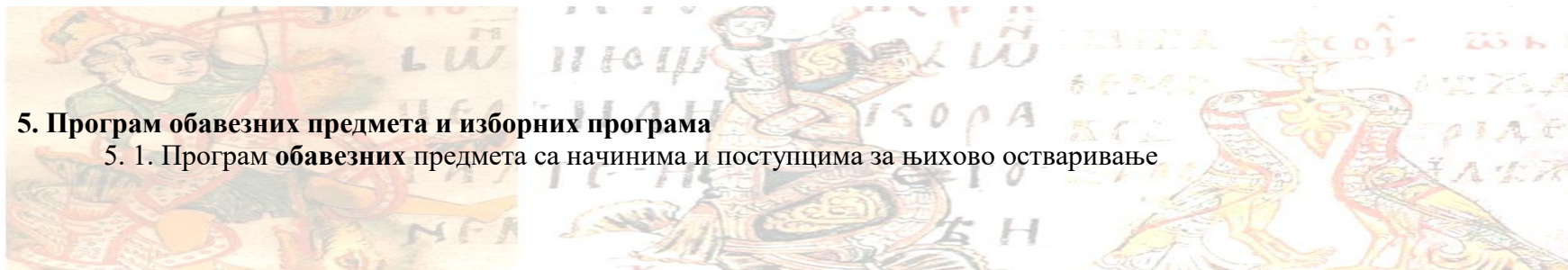
Одабрани програми СНА су за ученика обавезни а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех.

	ред. број	Слободне наставне активности-СНА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
			нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Прва група	1.	Вежбањем до здравља	1	36	1	36				
	2.	Животне вештине	1	36	1	36				
	3.	Медијска писменост	1	36	1	36				
Друга група	1.	Цртање, сликање, вајање	1	36	1	36				
	2.	Чувари природе	1	36	1	36				
	3.	Музиком кроз живот	1	36	1	36				
	4.	Сачувајмо нашу планету	1	36	1	36				
Прва група	1.	Предузетништво					1	36	1	34
	2.	Моја животна средина					1	36	1	34
	3.	Уметност					1	36	1	34
Друга група	1.	Филозофија са децом					1	36	1	34
	2.	Домаћинство					1	36	1	34

ред. број	Остали облици образовно-васпитног рада	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

5. Програм обавезних предмета и изборних програма

5. 1. Програм обавезних предмета са начинима и поступцима за њихово остваривање

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
1. КЊИЖЕВНОСТ <ul style="list-style-type: none"> • Читање и разумевање прочитаног • Лирика, епика, драма, научнопопуларни и информативни текстови 	<p>Наставник изражајно чита текстове, поставља проблемска питања у вези са текстом, успоставља везе са искуством ученика постављајући одговарајућа питања, подстиче ученике да изразе своје ставове или недоумице о прочитаном. Подстиче, организује, усмерава дискусију о ликовима и идејама књижевног дела. Подстиче ученике да читају и пишу дневник читања.</p> <p>Сарађује са школском библиотеком и локалном библиотеком. Са ученицима посећује школску и локалну библиотеку и разговара о прочитаним делима.</p> <p>Ученик: изражајно чита, одговара на питања, поставља питања, изражава став о прочитаном делу, раздваја битно од небитног, одређује редослед догађаја, успоставља везе између догађаја, тумачи понашање ликова, исказује идеје текста. Драматизује текстове, илуструје текстове, глуми, учествује у дебати, учествује у пројектима, прави презентације.</p> <p>У тумачењу <i>лирских текстова</i> слушају се различите композиције по избору наставника или ученика, а затим ученици процењују која композиција најбоље дочарава осећања изражена у лирском делу; ученици илуструју песму или цртају стрип када је лирско-епско дело у питању.</p> <p>У тумачењу <i>епских текстова</i> примењују се рад у пару и групни рад.</p> <p>У тумачењу <i>драмских текстова</i> примењује се игра улога. Текстови по избору ученика се драматизују и изводе на бини, ученици су у улози редитеља, драматурга, сценаристе, глумца и костимографа.</p> <p>У обради <i>народне књижевности и научнопопуларних текстова</i>, а када је потребно и у обради уметничких текстова, ученици се подстичу да на основу усвојених знања из других предмета или искуства сместе дело у одређени историјски и географски контекст и да прикажу изабране аспекте дела прављењем презентација.</p> <p>У мањим групама или у пару ученици повезују наслове прочитаних текстова са књижевним родом и књижевном врстом и умеју да дају образложење</p>	<p>Општа предметна компетенција наставе српског језика и књижевности која подразумева примену основних знања о српском језику и основних начела тумачења књижевног дела; поштовање књижевноезичке норме у усменој и писаној комуникацији.</p> <p>Специфична предметна компетенција у области књижевности, језика и језичке културе, уважавајући наведене захтеве стандарда основног, средњег и напредног нивоа у оквиру сваке наведене теме.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Књижевни и функционални појмови 	<p>класификације.</p> <p>Ученици процењују свој напредак у читању, разумевању текста и драматизовању дела.</p> <p>Ученици у групама представљају табеларно и кроз илустрације преглед књижевних и функционалних појмова. Методе којима се остварују општепредметне и специфичне компетенције: посматрање, слушање, приповедање, описивање, читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова, писање различитих облика текстова, вредновање, коришћење различитих извора информација, истраживање (рад на тексту), стварање, презентовање, израда панона и power point презентација, прикупљање података, анализа, синтеза, размењивање, критичко процењивање, заузимање става, повезивање са свакодневним животом, примена и коришћење ИКТ технологије.Посветити потребну пажњу ученицима који спорије напредују, као и ученицима који раде по ИОП-у.</p>	<p>Међупредметна компетенција која омогућује развијање способности ученика за активно учешће у групи на реализацији заједничких пројеката.</p> <p>КОМУНИКАЦИЈА НА МАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ</p> <p>УЧЕЊЕ КАКО СЕ УЧИ</p>
<p>2. ЈЕЗИК</p> <ul style="list-style-type: none"> • граматика • правопис • лексикологија • ортоепија 	<p>У пару или мањим групама ученици подвлаче у тексту језичку појаву која се учи, уочавају шта је заједничко истој и својим речима дефинишу појаву. Увешбавају учено кроз различите језичке игре: „Асоцијације“, „ Језичке мозгалице“ итд. Знање се систематизује графичким представљањем односа између језичких појава. Наставник прати рад група и пружа помоћ где је потребно. Групе ученика са наставником процењују степен успешности свог рада.</p> <p>Кроз учење граматичких садржаја истовремено се уче и увешбавају правописна правила. У мањим групама ученици откривају смисао правописних правила, откривају и дефинишу својим речима правописно правило. Ученици постављају питања наставнику, а наставник их наводи да сами открију решење указујући на битне аспекте језичке појаве. Пишу краће текстове у којима ће применити учено правописно правило. Кроз међусобну интеракцију у мањим групама и интеракцију са наставником, ученици уочавају и отклањају правописне грешке у својим радовима и радовима осталих ученика.</p> <p>Са ученицима се дискутује о томе шта су научили, колико су научили, шта им је остало нејасно, ученици процењују колико им је потребно да увешбају примену правила и предлажу план за даље учење.</p>	<p>Дигитална компетенција која оспособљава ученике да користе одређена средства из области информационо-комуникационих технологија (ИКТ).</p> <p>Естетичка компетенција – развијање свести да се естетичка вредност не везује само за уметност, већ и за природне, социолошке, идеолошке, емотивно-афективне и практичне садржаје.</p>

<p>3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Говорна култура • Писано изражавање 	<p>Наставник са ученицима спонтано води разговоре у вези са темом, исправљајући грешке у говору ученика. Ученици на задату тему говоре сажето и према плану. Ученик напамет казује одабране лирске текстове или делове лирског текста.</p> <p>Ученици пишу наративне и дескриптивне текстове, процењују успешност свог рада и радова других ученика на основу унапред договорених критеријума (одговор на тему, стил, правопис). Организовање активне, стваралачке, проблемске и креативне наставе, уз одговарајуће стручне, обавештајне и логичке методе. Компаративни и аналитичко-синтетички приступ остварењу програмских садржаја.</p> <p>Оперативно планирање за сваки наставни час комбиновати различите облике рада (фронтални, групни, индивидуални), као и методе (монолошка, дијалошка, рад на тексту, писани радови, демонстрација, практичан рад, истраживачки рад, решавање проблема-хериустички приступ и др.) како би подстакли радозналост и интересовање ученика. Прецизним упутствима усмеравати рад ученика и подржавати их у самосталном истраживачком раду.</p> <p>Упућивати их да користе додатне изворе информација (часописе, стручне књиге, речнике, интернет...).</p> <p>Подстицати ученике да у свакодневном животу примењују научено-поштују књижевнојезичку норму.</p>	<p>Ученици развијају међуљудску и грађанску компетенцију и вештину сарадње – одговорано учешће у демократском друштву, као и одговорност према околини и здрављу.</p> <p>ПРЕДУЗЕТНИШТВО И СМИСАО ЗА ИНИЦИЈАТИВУ</p> <p>РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА</p> <p>КУЛТУРНО ИЗРАЖАВАЊЕ</p>
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Праћење и вредновање рада ученика остваривати у самом процесу наставе и учења, јер само тако ученицима помажемо да постану свесни циљева учења, да овладају стратегијама интелектуалног рада, да препознају остварене успехе, али и могућности за даље напредовање.Континуирано пратити напредовање ученика у оквиру одељења и индивидуално, уз вођење посебне, одговарајуће документације (портфолио ученика).Адекватним темама у оквиру четири школска писмена задатка проверити усвојеност обрађених садржаја, стил, језик, правопис – културу изражавања.Организовати тематске кварталне полугодишње и годишње провере знања.За оптималну активност ученика у самосталном раду користити диференциране задатке према предзнању и способностима ученика.Оцењивање у контексту повезаности наставе и учења мора садржавати фазе као што су: планирање, праћење тока наставе и учења, регистровање напредовања ученика, саопштавање повратних информација и вредновање реализованих активности.</p>	

<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>ИСТОРИЈА, ГЕОГРАФИЈА , БИОЛОГИЈА, ЛИКОВНА КУЛТУРА, МУЗИЧКА КУЛТУРА, СТРАНИ ЈЕЗИЦИ, ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО, ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>Тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
	<p>Светски дан поезије у српској књижевној традицији</p>	<p>српски језик и књижевност, енглески језик, француски језик, ликовна култура, музичка култура, информатика и рачунарство</p>	<p>Презентације које раде ученици, литерарно стваралаштво, ликовно стваралаштво, певање.</p>
	<p>Дан књиге</p>	<p>српски језик и књижевност француски језик, географија, историја, музичка култура, информатика и рачунарство</p>	<p>Ђачки читалачки дневник, јавни наступ, презентације које раде ученици.</p>
	<p>Београд – инспирација песника</p>	<p>српски језик и књижевност, енглески језик</p>	<p>Изложба, литерарно стваралаштво, ликовно стваралаштво, певање, јавни наступ, презентације које раде ученици.</p>
	<p>Бицикл (точак)</p>	<p>српски језик и књижевност (граматика) математика, ТИО, биологија, француски језик, ликовна култура,, физичко васпитање</p>	<p>Писање плаката са порукама за здрав живот, возњу бицикла, а уједно и утврђивање комуникативне реченице, сложене реченице, зависне и независне реченице.</p>
	<p>Ренесанса</p>	<p>српски језик и књижевност, математика, биологија, ликовна култура, музичка култура, историја</p>	<p>Презентација ренесанских писаца, драмско извођење одломака из текстова, рецитоване ренесанских песничких дела, изложба цртежа са јунацима из романа „Дон Кихот“...</p>
	<p>Цвеће у српској народној књижевности и традицији</p>	<p>српски језик и књижевност, историја, географија, ликовна култура, музичка култура</p>	<p>Презентација о цвећу и његовој симболици у народној књижевности, традицији, историјском и географском пореклу. Сликање, различитим техникама, изабраног цвећа и биља . Чајанка од дванаест врста биља- љубавни напитак.</p>

Пројектна настава	Радионица језикословаца	српски језик и књижевност, информатика и рачунарство	Истраживање, прикупљање и класификовање језичких, стилских и правописних грешака у писменим задацима ученика седмог разреда; презентовање резултата рада.
	Читање-уживање	српски језик и књижевност, француски језик, енглески језик, информатика	Истраживање, прикупљање информација о писцима и књигама – презентације; презентовање резултата читања у Бачким читалачким дневницима; састављање листе најчитанијих књига.
	Приватно и службено писмо	српски језик и књижевност, историја, ликовна култура	Истраживање и прикупљање копија писама историјских личности, познатих писаца и прављење изложбе, презентација, посета ПТТ музеју у Београду; ликовно стваралаштво- украшавање заглавља приватних писама.
	Београд – вечита инспирација	српски језик и књижевност, историја, географија, музичка култура, ликовна култура	Проналажење књижевних дела у којима се описује Београд. Прављење Албума о Београду у који се уносе најлепши стихови, делови текстова о Београду. Албум је отвореног типа, допуњава се старим фотографијама града, али и новим; разним исечцима из новина и часописа у којима су описани важни културни догађаји везани за нашу престоницу. Прикупљање кратких видео приказа нашег града (документарни филмови, филмови).
	Правописна радионица	српски језик и књижевност, информатика и рачунарство	Истраживање, прикупљање и бележење правописних грешака из свакодневног живота (школа, медији, породица, окружење), састављање заједничког речника правописних правила и периодично презентовање резултата истраживања.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<p>1. ЛИЧНИ ИДЕНТИТЕТ ЖИВОТНИ ЦИКЛУСИ ПОРОДИЦА И УЖЕ ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ СТАНОВАЊЕ-ФОРМЕ И НАВИКЕ 2. ЖИВИ СВЕТ – ПРИРОДА, ЉУБИМЦИ, ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЕКОЛОШКА СВЕСТ 3. ШКОЛА, ШКОЛСКИ ЖИВОТ, ШКОЛСКИ СИСТЕМ, ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ 4. ИСХРАНА И ГАСТРОНИМСКЕ НАВИКЕ, ЗДРАВЉЕ И ХИГИЈЕНА, ПРЕВЕНТИВА БОЛЕСТИ И ЛЕЧЕЊЕ 5. ГЕОГРАФСКЕ ОСОБЕНОСТИ, СРБИЈА – МОЈА ДОМОВИНА <i>ОБИЧАЈИ И ТРАДИЦИЈА, ФОЛКЛОР И ПРОСЛАВЕ (РОЂЕНДАНИ И ПРАЗНИЦИ), ЖИВОТ У ИНОСТРАНСТВУ, КОНТАКТИ СА СТРАНЦИМА, КСЕНОФОБИЈА... ПУТОВАЊА, ТРАНСПОРТ И ПРЕВОЗНА СРЕДСТВА</i> 6. ИСТОРИЈА, ВРЕМЕНСКО ИСКУСТВО И ДОЖИВЉАЈ ВРЕМЕНА - <i>ПРОШЛОСТ, САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ КЛИМА И ВРЕМЕНСКЕ ПРИЛИКЕ НАУКА И ИСТРАЖИВАЊА</i> 7. ПРОФЕСИОНАЛНИ ЖИВОТ, ПЛАНОВИ ВЕЗАНИ ЗА БУДУЋЕ ЗАНИМАЊЕ (<i>ИЗАБРАНА-БУДУЋА СТРУКА</i>) 8. ДУХОВНИ ЖИВОТ, НОРМЕ И ВРЕДНОСТИ - <i>ЕТИЧКИ И ВЕРСКИ ПРИНЦИПИ, СТАВОВИ,</i></p>	<p>Предвиђени садржаји се реализују коришћењем комбинованог метода и разноврсних техника, приступа, облика рада и наставних средстава.</p> <p>Акцент је на активној улози ученика у процесу усвајања знања и развијања вештина. Примењује се тимски рад. Ученици се оспособљавају за самосталан рад (учење кроз прикупљање и селекцију информација, закључивање, резоновање, испољавање иницијативе, одлучивање и примену најпогоднијих техника учења). Ученици се усмеравају на ефикасно и ефективно коришћење извора знања и информација (литературе, медија, средстава информационо-комуникативне технологије, културно- уметничких догађаја, скупова...).</p> <p>Процес учења се одвија кроз корисне и занимљиве активности, као што су: израда мини пројеката, истраживачки рад, новинарски рад, драматизације, квизови, игре, пројектни задаци и сл., као и часови ван учионице. Примењује се тематска настава. Задаци и активности прилагођавају се индивидуалним карактеристикама ученика. Ученици се укључују у акциона истраживања чији је циљ провера и побољшање квалитета наставе. Ученици се укључују у такмичења из енглеског језика.</p>	<p>-Овладавање свим језичким вештинама (говор, разумевање говора, читање и писање) -Способност и вештина комуникације -Успешно учествовање у тимском раду -Способност за самостално учење - Способност за прикупљање и селектовање информација - Испољавање креативности, истраживачког духа, толеранције, емпатије, позитивних естетских и моралних ставова - Усмереност ка очувању традиције, прихватању култура других народа, ширењу идеје космополитизма, прихватању вредности грађанског друштва, укључивању у живот локалне заједнице и усклађивању са глобалним кретањима</p>

<p>СТРЕОТИПИ, ПРЕДРАСУДЕ, ТОЛЕРАНЦИЈА И ЕМПАТИЈА, БРИГА О ДРУГОМЕ...ЕМОЦИЈЕ, ЉУБАВ, ПАРТНЕРСКИ И ДРУГИ МЕЂУЉУДСКИ ОДНОСИ 9.МЛАДИ-ДЕЦА И ОМЛАДИНА СЛОБОДНО ВРЕМЕ – ЗАБАВА, РАЗНОДА И ХОБИЈИ, СПОРТ, МОДА И ОБЛАЧЕЊЕ, УМЕТНОСТ 10.ВЕРБАЛНА И НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА И КОНВЕНЦИЈЕ ПОНАШАЊА И ОПХОЂЕЊА 11.МЕДИЈИ, МАС МЕДИЈИ И ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ, ИНТЕРНЕТ</p>			
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Степен успешности остварене комуникације - Квалитет и количина информација добијених коришћењем литературе, медија, Интернета ... - Повећана мотивација за учење, активност и рад на часу, усмено испитивање - Повећање самопоуздања и спремности за вођење конверзације -Заинтересованост ученика за израду мини пројеката, презентација, израду и учествовање у квизовима, тимски рад и др. -Учесталост и ефикасност коришћења литературе, средстава информационо-комуникативне технологије итд. - Број и квалитет остварених контаката са говорницима из енглеског говорног подручја - Резултати писмених и усмених провера знања ученика, формативно оцењивање... - Број пријављених ученика за међународна такмичења и испите - Резултати на такмичењима и испитима - Резултати акционих истраживања којима се проверава квалитет наставе и усвојених знања и вештина - Успех ученика у даљем школовању 		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Корелација се остварује са свим осталим наставним предметима (обрађују се теме везане за историју, географију, књижевност, музичку и ликовну уметност, спорт, информатику, животну средину, природне појаве, научна достигнућа, здравље, међуљудске односе итд.)</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p> <ul style="list-style-type: none"> -Здрава исхрана (Leaflets on Teenage health) -Заштита животне средине (Environmental problems) -Државе и градови (Како је Британија постала велика?) -Знамените личности (Super) Heroes -Медији (Вести са насловне стране) 	<p>веза са предметима</p> <ul style="list-style-type: none"> биологија, српски језик, хемија, физичко васпитање биологија, географија, српски језик Географија, ликовна култура српски језик, историја, српски језик, историја, информатика, српски језик, грађанско васпитање, ликовна култура 	<p>начин реализације</p> <p>Остварује се холистички приступ кроз обраду теме са становишта различитих области. Приликом планирања, усклађују се и обједињују активности појединих предмета и одређује време за њихову реализацију. Активности обухватају истраживачки рад, израду мини пројеката, посете музејима, галеријама, библиотекама и позоришним представама, израду презентација, постера, брошура итд.</p>

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ИСТОРИЈА	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
Основи проучавања прошлости	Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Израда мапе ума на тему „Историјски извори“. Историјски атлас, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке Представљање кроз ленту и мапу ума периодизацију прошлости. Израда мапа ума на којој су представљене врсте историјских, извори за изучавање периода средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност. Анализа историјског извора.	<ul style="list-style-type: none"> -Сарадња -Решавање проблема -Одговорно учешће у демократском друштву -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Одговоран однос према околини -Естетичка компетенција -Дигитална компетенција - Иницијативност и предузетничка компетенција
Праисторија-човекови почеци	Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Групна израда паноа; Анализа историјског извора. Филм „Лепенски вир и Винча-епоха неолита“; Израда мапе ума на тему „Праисторија“. Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, зидна карта, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке Настава ван учионице: посетити Народни музеј у Београду	
Стари Исток	Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Анализа историјског извора.	

<p>Античка Грчка</p> <p>Антички Рим</p>	<p>Филм „Битка код Термопила-Последње упориште њих 300“ Групна израда паноа на тему „Религија Старих Грка“ и „Религија Старих Римаљана“; Израда мапе ума на тему „Стари Исток“, „Стара Грчка“, „Стари Рим“; Израда презентација у Power Pointu; Изложба ученичких радова; Интерактивни час са вероучитељем на тему „Настанак хришћанства“ Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, зидна карта, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке, литература.</p>	
<p>Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Анализа историјског извора. Групна израда паноа на тему „Хришћанство и ислам у средњем веку“; Израда мапе ума на тему „ Велика сеоба народа“; Израда ленте времена; Израда мапе ума на тему „Срби у раном средњем веку“; Израда ленте времена; Изложба ученичких радова на тему „Срби и њихово окружење у раном средњем веку“; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, зидна карта, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке, литература</p>	

<p>Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; израда реферата на основу коришћења литературе и интернета; Филмови о Крсташким ратовима, „Београд у средњом веку“. Израда ленте времена; Израда мапе ума на тему „Европа у позном средњем веку“; Анализа историјског извора.</p> <p>Историјски атлас, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке Групна израда мапе ума на тему“ Србија у доба Немањића“; презентација у Power Pointu “Србија у доба Немањића“; Изложба ученичких радова на тему „Србија у доба Немањића“; Израда лозе Немањића, мапе ума на тему „Срби и њихово окружење у позном средњем веку“; Настава ван учионице: посетити Народни музеј у Београду</p>	
<p>Европа, Средоземље и српске земље у раном новом веку</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Интерактивни час. Тема „Хуманизам и ренесанса“ Групна израда мапе ума: тема „Велика географска открића“; Израда презентација у Power Pointu; Израда ленте времена; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Групна израда паноа на тему „Српски народ под страном влашћу“; Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, зидна карта, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке</p>	
<p>Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба (до средине XIX века)</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални, групни и рад у пару; Израда мапа ума на теме: Доба револуција, Српска револуција Групна израда паноа на тему „Доба револуција“; Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu; Израда ленте времена; Монолошка, дијалогска, демонстративна метода и рад на тексту;</p>	

	<p>Историјски атлас,зидн карта,уџбеник,слике,предмети из кабинетске збирке. Филм „Битка на Чегру“ Настава ван учионице-одлазак у Музеј Српске православне цркве Анализа историјског извора.</p>	
<p>Европа, свет, српска држава и народ у другој половини XIX века</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални,групни и рад у пару; Израда мапа ума на теме: Србија у 19.веку Групна израда паноа на тему: Источно питање Анализа историјског извора. Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu; Израда ленте времена; Монолошка,дијалошка,демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас,зидна карта,уџбеник,слике,предмети из кабинетске збирке.</p>	
<p>Европа, свет и српска држава и народ на почетку XX века</p>	<p>Настава усмерена ка остваривању исхода; Фронтални и рад у пару; Монолошка,дијалошка,демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас,зидна карта,уџбеник,слике,предмети из кабинетске збирке Групна израда мапе ума на тему „Први светски рат“ и „Србија у Првом светском рату“; Изложба ученичких радова на тему“ Балкански ратови“,“ Први светски рат“. Израда реферата у презентација у Power Pointu уз коришћење интернета и литературе. Анализа историјског извора.</p>	
<p>Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између између два светска рата</p>	<p>Дигитални час на тему „Економске,културне и друштвене прилике између два рата“ Филм „Светла велеграда“, Филм „Тријумф воље“,Израда ленте времена; Филм „Српско краљевско венчање 1922.године“ Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Дигитални час на тему „Југословенски културни простор“</p>	

	<p>Монолошка, дијалoшка, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке; Фронтални и рад у пару. Настава ван учионице - посетити Историјски музеј Србије. Анализа историјског извора.</p>	
<p>Други светски рат</p>	<p>Филм „Напад на Пољску“; Израда презентација у Power Pointu Групна израда мапе ума: тема „Други светски рат“ Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Монолошка, дијалoшка, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке; Фронтални, групни и рад у пару; Анализа историјског извора.</p>	
<p>Свет, Европа и српски народ у југословенској држави у периоду Хладног рата</p>	<p>Групна израда мапе ума: тема „Свет после Другог светског рата“; Израда презентација у Power Pointu; Израда ленте времена; Монолошка, дијалoшка, демонстративна метода и рад на тексту; Историјски атлас, уџбеник, слике, предмети из кабинетске збирке; Фронтални и рад у пару; Посета Музеја 25. мај. Анализа историјског извора.</p>	
<p>Свет, Европа, српска држава и народ у савременим процесима</p>	<p>Израда ленте времена; Израда реферата у презентација у Power Pointu уз коришћење интернета и литературе. Монолошка, дијалoшка, демонстративна метода и рад на тексту; Коришћење историјског атласа, уџбеника, слика, додатне литературе; Фронтални, групни и рад у пару; Анализа историјског извора.</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>-Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање ученика на часу, регистрањем напредовања ученика, вредновањем реализованих активности и остваривањем исхода предмета, кроз проверу усвојености обрађених садржаја кроз тестове, контролне задатке, усмено одговарање, анализу историјског извора, домаће задатке, коришћење историјске карте, активност на часу, рад у групи и пару, рад на пројектном задатку. Стално саопштавање о напредовању ученика. Вредновање активности путем вршњачког оцењивања.</p>	

<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Српски језик, географија, верска настава, грађанско васпитање, свакодневни живот у прошлости, ликовна култура, музичка култура, физика, математика, хемија</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>Веза са предметима</p>	<p>Начин реализације</p>
	<p>Култура Срба у средњем веку</p>	<p>Српски језик, ликовна култура, музичка култура, географија; Информатика Свакодневни живот у прош.</p>	<p>Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu Групна израда мапе ума на задату тему</p>
	<p>Кретање</p>	<p>Географија, биологија, ликовна култура, физика, техника и технологија, физичко и здравствено васпитање, Свакодневни живот у прошлости</p>	<p>Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu Коришћење историјске и географске карте и атласа Израда ликовних радова</p>
	<p>Географска открића</p>	<p>Географија, свакодневни живот у прошлости, српски језик, математика, физика, техника и технологија, биологија</p>	<p>Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума на задату тему; филмови Коришћење историјске и географске карте и атласа</p>
	<p>Хуманизам и ренесанса</p>	<p>Географија, српски језик, француски језик, енглески језик, математика, грађанско васпитање, верска настава, музичка култура</p>	<p>Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu, Филмови Коришћење историјске и географске карте и атласа</p>
	<p>Вода</p>	<p>Хемија, физика, географија, ликовна култура, верска настава, српски језик, француски и енглески језик, Чувари природе</p>	<p>Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума на задату тему; Израда презентација у Power Pointu, Коришћење историјске и географске карте и атласа</p>

	Цвеће	Српски језик, географија, француски језик, енглески језик, биологија, Свакодневни живот у прошлости, Чувари природе	Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума на задату тему; Израда презентација у Power Pointu, Коришћење историјске и географске карте
Пројектна настава	5.разред -Култура античког периода -Свакодневни живот у старом веку	Српски језик, ликовна култура, музичка култура, географија, свакодневни живот у прошлости	Израда реферата уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума и панона на задату тему; Изложба радова; Посета Народном музеју;
	6.разред -Београд у средњем веку; -Знамените личности средњег века -Србија у доба Немањића	Српски језик, ликовна култура, свакодневни живот у прошлости	Израда реферата и панона уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума на задату тему; Изложба ученичких радова. Обилазак Калемегдана;
	7.разред -Знамените личности новог века -Тема по избору ученика	Српски језик, ликовна култура, музичка култура, географија, свакодневни живот у прошлости, физика, хемија, математика, биологија	Израда реферата и панона уз коришћење интернета и литературе; Групна израда мапе ума на задату тему; Посета Конака Кнеза Милоша, Конака Кнегиње Љубице, Музеја Српске православне Цркве; Изложба ученичких радова.
	8.разред -Покрети за очување мира у Свету -Тема по избору ученика	Географија, грађанско васпитање, верска настава	Израда реферата и панона уз коришћење интернета и литературе; Израда презентација у Power Pointu.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГЕОГРАФИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА	Усмена излагања, текстуална метода, коришћење атласа и других карата, израда тематских паноа, реферата, израда разних презентација од стране ученика, дискусије, лична искуства, новински чланци, екскурзије и рад на терену. Ученици развијају сарадничке односе кроз рад у паровима или групи. Учествују у квизовима и радионицама. Самостално израђују пројекте, моделе планета, глобуса, вулкана, грађе земље и површинских облика рељефа. Коришћењем статистичких материјала и руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. Израђују и представљају паное, презентације, реферате на задате теме коришћењем информација из различитих извора (енциклопедије, научни часописи, ТВ емисије, интернет). Развијају одговорност о очувању биљних и животињских врста, рационално коришћење природних ресурса, позитивно и негативно деловање човека на природу, заштита од природних непогода и упознавање са објектима геонаслеђа. Наставни садржаји се реализују у оквиру теренске наставе, излета и посета Планетаријуму, Народној опсерваторији, Ботаничкој башти, Зоолошком врту, специјализованим изложима и радионицама у Природњачком музеју, Заводу за заштиту природе Србије...	<ul style="list-style-type: none"> - компетенције ученика за целоживотно учење, - овладавање вештинама комуникације и вештином сарадње, - развијање способности за рад са подацима и информацијама и дигиталне компетенције - стицање способности решавања проблема, - компетенције на страним језицима и на матерњем језику
ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА	Кроз тимски рад, пројекте, непосредну наставу, учење откривањем и истраживањем, коопреативно учење и кооперативне игре упознају најважније демографске проблеме човечанства. Проширују своја знања уз помоћ интернета. Упоредивање и објашњавање одређених демографских проблема, појава и процеса употребом статистичких података као и њихово графичко представљање (шеме, табеле, графикони, дијаграми, старосне пирамиде). Самостално презентују припремљене садржаје, прикупљене из различитих извора. Истичу битне карактеристике становништва (број, размештај становништва, структуре, природни прираштај, културно-образовни ниво, миграције) што је значајно за друштвено- економски положај држава у свету и упознају се са демографским развојем и насељеношћу појединих делова света. Израда презентација у Power Pointu, паноа, макета насеља, костими, кратке представе, глума, дискусија, лична искуства, извештаји ученика репортера, дневне новине. Презентације занимљивих занимања кроз реалне и виртуалне сусрете, истраживачки радови су допринос развоју идентитета (социјалног, националног, културног), значај међуљудске и међукултурне сарадње, без	<ul style="list-style-type: none"> - еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву - социјалне и грађанске компетенције - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - естетичка компетенција

	<p>обзира на разлике и удаљеност, као и позитивне видове понашања (толереанцију, разумевање и поштовање других, решавање конфликта преговарањем, а не применом силе) који подстичу да конструктивно учествује у породичном и друштвеном животу.</p>	
<p>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>Кроз разговор, пројекте, филмове, слике, презентације истицати разноврсност природно-географских и друштвено-економских одлика (рељеф, клима, воде, биљни и животињски свет) као и на интерактивне везе и односе свих чинилаца географске средине. којима се истичу поједине регије. Они реализују и презентују пројекте, истраживања, израђују реферате, есеје, учествују у дискусијама и дебатама. Ученици самостално претражују интернет, развијају сарадничке односе кроз рад у паровима или групи, учествују у квизовима и радионицама . Повезују теме са сличним садржајима других наставних предмета, у циљу сагледавања популационих проблема и изграђивања свести о неопходности заједничког живота различитих народа, проблемима заштите и унапређивања животне средине. Истичу међуусловљеност природногеографских и друштвеногеографских појава, процеса и односа који истовремено утичу на развој привреде регије или државе о којој је реч. Ученици указују на постојеће разлике у степену демографске развијености континента, као и на противуречности које постоје између њихових природних богатстава и нивоа развијености њихове привреде. Кроз обраду савремених интеграцијских процеса треба омогућити да ученици схвате разгранатост и развојност међусобне политичке, економске, културнопросветне и научнотехнолошке сарадње међу државама и организацијама у свету. Васпитно деловање на ученике, развијање духа солидарности и толеранције према другим народима у свету и указати на неопходност сарадње земаља у региону, на континенту и на глобалном нивоу. Код ученика подстицати радозналост, систематичност и креативност.</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Усмени и писмени одговори, тестови, квизови знања, пројекти, неме карте, активност ученика на часу, провера домаћих радова и немих карата, решавање проблемских ситуација, самостални ученички радови (панои, презентације, реферати, практични радови...), , учешће у пројектној настави и националним и међународним пројектима, сарадња у ученичким тимовима</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Свет око нас, Познавање природе, Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Хемија, Биологија, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик</p>	

	тема	веза са предметима	начин реализације
Тематско планирање	Заштита и загађивање животне средине Биодиверзитет Географска открића Европски дан језика Туристички водич	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	Кроз интерактивност, слике, филмове, израду презентација у Power Pointu, израду паноа, квизова, кратке представе, глуму непосредну наставу, учење откривањем, групно истраживање и тимски рад
Пројектна настава	Васиона - Сунчев систем	Ликовна култура,	Кроз учење откривањем, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, паноа, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте.
	Вулкани и земљотреси	Музичко васпитање,	
	Временска прогноза	Историја, Информатика,	
	Географска карта	Математика,	
	Држава и елементи државе	Техника и технологија,	
	Свет на длану	Француски језик,	
	Завичајна географија	Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	
еТвиннинг пројекти			

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИКА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
МЕХАНИКА кретање и сила маса, густина и притисак равнотежа тела рад, снага и енергија	-кооперативно учење, подучавање кроз размену информација, њихово разумевање и усвајање -излагање садржаја уз одговарајуће демонстрационе оледе и примере из праксе -решавање рачунских, графичких и експерименталних задатака -изабрани огледи који су илустративни, једноставни за извођење	На крају обавезног образовања ученик описује и објашњава природне појаве и процесе физичким законима. Овладао је специфичном терминологијом физике и коректно је користи (симболи, међународни систем јединица, формуле) у описивању физичких појава. Унапредио је апстрактно и критичко мишљење и култивисао истраживачки дух. Оспособљен је да поштује правила заједничког рада и да активно и конструктивно учествује у раду групе. Уме да примени стечена знања и вештине у ситуацијама из свакодневног живота и оспособљен је да их унапређује у даљем школовању. Уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ. Кроз различите облике рада (групни, тимски, у пару) развија сараднички однос, поспешује комуникацију учи самосталном излагању, прихватању туђих
ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ температура, количина топлоте, унутрашња енергија агрегатна стања супстанције, фазни прелази	-научни метод који се користи са циљем да се код ученика подстакну способности посматрања, уочавања, повезивања и логичког размишљања ; ученици самостално истражују, траже одговоре на постављена питања и задате проблеме, анализирају и интегришу знања ; технике активног учења -коришћење рачунара за презентације, анимације, симулације и самосталан рад ученика	
ЕЛЕКТРОМАГНЕТИЗАМ електрична сила електрично поље електрична струја стални магнети магнетно поље електричне струје	-ученички реферати и презентације о животу и раду великих физичара или о темама које су они изабрали -изокренута учионица – ученици добијају домаћи задатак и вежбе код куће, а на часовима активно ради у оквиру групе и примени или демонстрира ново знање уз	
ТАЛАСИ И ОПТИКА осцилаторно кретање механички таласи звук одбијање и преламање светлости	упуства наставника -успостављање вршњачког учења, ученици своја знања презентују у трећем и четвртном разреду уз демонстрационе огледе -задавање експерименталних задатака за домаћи рад, ученици изврше анализу и донесу закључак	
СТРУКТУРА МАТЕРИЈЕ грађа атома природна и вештачка	-израда једноставних наставних средстава (струјних кола, извора струје „воћне батерије“, сталак са куглицама „талас“...)	

радиоактивност примена и заштита од радиоактивног зрачења	-израда лабораторијских вежби у групама -практични задаци мерења изван учионице, у школи или код куће		идеја што доприноси развоју компетенција за професионално одређење
МЕРЕЊЕ мерила и мерни инструменти средња вредност мерења грешке мерења табеларно и графичко приказивање резултата мерења SI систем мерних јединица			
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	.Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз квизове, презентације, панос, залагање на часу, вршњачко учење, контролне вежбе и писмене задатке као и усмено испитивање.		
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	Математике, ТИО, Хемија		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Шарено осветљење	Математика, ТИТ	Спроводимо у три фазе по разредима, од шестог до осмог. У радионици учествују и родитељи. На различитим материјалима (шпер плоча, стакло, кожа, линолеум, картон, мека пластика) ученици конструишу правилне многоуглове, исецају жељене облике (шести и седми разред). Праве моделе полиедра, Платонових и Архимедових тела, купе, ваљка (осми разред), а након тога ученици праве лампе.
	Калеидоскоп	Математика, ТИТ	За повезивање интердисциплинарног карактера нам помаже ова радионица где ученици осим што понове светлосне појаве из физике, обнове површину призме и ваљка, на крају и направе конкретан калеидоскоп са наставницима техничког. Радионица се одржава у библиотеци уз коришћење паметне табле.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<p><u>Алгебра и функције</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Бројеви и операције са њима, кореновање и степеновање • Решавање линеарних једначина и неједначина са једном непознатом и система две једначине са две непознате, Крамерово правило, Гаусова метода • Квадратна једначина и Виетове формуле • Полиноми и операције са њима • Линеарна и квадратна функција 	<p>Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.</p> <p>Ученици самостално претражују интернет и школску библиотеку, идентификују потребне информације и размењују стечено знање.</p> <p>Самостално решавају задатке, активно учествују и постављају питања. Наводе примере из живота у конкретним ситуацијама, обнављају већ научено и примењују у свакодневном окружењу. Активно слушају, учествују у разговору и усвајају нова знања, прате, цртају, бележе, и презентују податке табеларно и графички.</p> <p>Самостално решавају задате задатке. Понављају израчунавање све док не дођу до исправног решења.</p> <p>Проширују своја знања уз помоћ интернета. Праве паное. Критички размишљају и доносе закључке.</p> <p>Самостално презентују припремљене садржаје, прикупљене из различитих извора.</p> <p>Ученици испитују проблемске ситуације, упоређују различита решења, вреднују примену датог решења и учествују у критичком, аргументованом и конструктивном раду.</p> <p>Срачунавају и сагледавају примену стечених знања у конкретним примерима из окружења и активно учествују у животу школе, и учествују у хуманитарним акцијама.</p>	<p>Кроз наставу математике ученици усвајају основне математичке концепте (нумерички, алгебарски, геометријски, статистички), овладавају основним математичким процесима (расуђивање, комуникација, повезивање, примена, моделовање) и вештинама (рачунање, алгебарски поступци, мерење, просторна визуелизација, рад са подацима, процена, предузимљивост и оријентацију ка предузетништву, коришћење калкулатора и ИКТ) потребним за живот и даље школовање.</p>

Геометрија

- Планиметрија
- Стереометрија
- Нацртна са пројективном
- Изометријске трансформације

Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.

Подстичемо и развијамо саморегулацију тако што ученици сами планирају, мере, користе податке и знају чему служе, срачунавају и сагледавају примену стечених знања у конкретним примерима.

Ученици лоцирају потребне информације, идентификују релевантне информације, обрађују их и управљају њима ради остварења личних или заједничких циљева. Активно слушају, учествују у разговору и усвајају нова знања. Самостално или у групи решавају задатке.

Самостално закључују, цртају и конструишу, постављају релевантна питања и учествује у организовању изложби на тему осне симетрије, шареног осветљења, каледиоскопа...

Сами осмишљавају и формулишу пријекат у складу са општим стандардима и комплетирају пројектну документацију према захтевима. Анализирају и критички вреднују, активно учествују у раду и презентују своје пројекте.

Кроз амбијентално учење усвајају предвиђене садржаје.

Истражују интернет и базе података, школску библиотеку, идентификују релевантне информације, обрађују их и управљају њима ради.

Развијају критичко мишљење и креативност, активно учествују у осмишљавању и реализацији драмске представе, повезују уметничка и културна дела са историјским, друштвеним, географским контекстом њиховог настанка, прикупљају информације издвајају потребне од непотребних.

Позитивно вреднују допринос културе, уметности и науке. Развијају свест о утицају математике на културу, науку и технологију и у складу са тим и делује.

Анализира и тумачи природне и друштвене појаве, решава проблеме и доноси одлуке у свакодневном контексту. Комуницира користећи математички језик, користи информационо-комуникационе технологије и друга средства. Ученици развијају одговорано учешће у демократском друштву, однос према култури и естетици као и одговорност према околини и здрављу.

<p>Обрада података са елементима вероватноће и статистике</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обрада података • Процент, пропорција, директна и обрнута пропорционалност и њихова примена • Линеарна функција • Одређивање вероватноће догађаја и централне тенденције 	<p>Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.</p> <p>Ученици прикупљају, записују и обрађују податке и користе информационе технологије за чување, обраду, вредновање и презентацију истих.</p> <p>Решавајући проблеме долазе до нових знања и повезују научне и историјске чињенице.</p> <p>Ученици сами мере, користе податке и знају чему служе, срачунавају и сагледавају примену стечених знања у конкретном примеру.</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз квизове, презентације, продајне изложбе, паное, писање песама на задату тему из математике, залагање на часу, вршњачко учење, контролне вежбе и писмене задатке као и усмено испитивање.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја, математика корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања, што се види из тематског планирања.</p>	

	тема	веза са предметима	начин реализације
Тематско планирање	Осна симетрија	Ликовна култура, ТИТ, биологија, информатика	Ученици самостално закључују особине осне симетрије коришћењем: пресавијеног папира, темпера, шестара, лењира и угломера. У групама ученици на интернету истражују симетричност у биљном и животињском свету, креирају паное и презентују их.
	Калеидоскоп	Физика, ТИТ, ликовна култура, историја, информатика	За повезивање интердисциплинарног карактера нам помаже ова радионица где ученици осим што понове светлосне појаве из физике,обнове површину призме и ваљка,на крају и направе конкретан калеидоскоп са наставницима техничког.
	Све је број	Српски језик, историја, енглески језик, латински и старогрчки, информатика	Драмски приказ о Питагори, његовом животу и раду.
	Сличност	Физика, ТИТ, информатика	Конструкција сунчаног сата у школском дворишту (виртуелна или реална, у зависности од техничких могућности).
	Ренесанса	Историја, ликовна култура, српски језик, биологија, географија, информатика	Ученици упознају овај значајни период из аспекта различитих наставних предмета. Ученици се кроз истражвачки рад и консултације са наставником упознају са темама које се не обрађују у основној школи али су део математке (златни пресек, перспектива).
	Теселација	Ликовна култура, информатика	Ученици систематизују наставну тему Многоугао кроз Ешеров ликовни приказ.
	Банкарско пословање у Ојмјакон-у са посебним освртом на нафтне бушотине	Географија, биологија, информатика	Рад у три групе које самостално истражују унапред задати проблем (банкарско пословање, најхладније насељено место на планети и нафтне бушотине). Потом, упознају остатак одељење са резултатима својих истраживања.
	Математика се речитује и воли	Српски језик, историја, ликовна култура, енглески језик, информатика	Ученици смишљају стихове на унапред задате теме из математике,осмишљавају паное и презентују радове.Стихови могу бити и на другим језицима,а не само на матерњем.
	Статистичка обрада података	Биологија, хемија, информатика	Ученици прикупљају податке на одређену тему и статистички их обрађују.

	Пирамиде у свету	Историја, географија, ликовна култура, информатика	Ученици су подељени у неколико група које истражују самостално и уз консултације са наставницима набројаних предмета. На часу свака група презентеје свој рад.
Пројектна настава	Осликавање прозора	Ликовна култура, ТИТ, историја, свакодневни живот у прошлости, информатика	Ученици по групама мере прозоре у учионици, цртају га у одговарајућој размери на блоку број 5, скицирају објекте састављене од троуглова и четвороуглова. Мерећи потребне елементе израчунавају површине сваког дела скице. Затим исти процес понављају за фигуру у правој величини. „Објављују“ тендер тј. на интернету или другим огласима траже цене фолија за прозоре. Израчунавају површину потребних фолија, укључујући и 5% отпадака при сечењу. Бирају најбољу понуду. Конструирају сваки елемент на фолији, секу и лепе на прозор (исти поступак се може обавити на хамеру величине прозора, лепљењем фигура искројених од папира).
	Шарено осветљење	Физика, ТИТ	Спроводимо у 3 фазе по разредима, од шестог до осмог. У радионици учествују и родитељи. На различитим материјалима (шпер плоча, стакло, кожа, линолеум, картон, мека пластика...) ученици конструирају правилне многоуглове, исецају жељене облике (шести и седми разред). Праве моделе полиедара, Платонових и Архимедових тела, купе, ваљка (осми разред), а након тога ученици праве лампе.
	Пропорционалност	Физика, хемија, домаћинство, биологија, помоћно-техничко особље	Кречење учионица, фарбање оgrade, чишћење дворишта, пошумљавање...

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
Назив предмета	ИНФОРМАТИКА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Специфичне компетенције
<p>1. ИКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. -Подешавање радног окружења. -Организација података. -Рад са сликама. -Рад са текстом. -Рад са мултимедијом. -Рад са презентацијама. 	<p>Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.</p> <p>Ученици самостално наводе примену информатике и рачунарства у савременом животу.</p> <p>Самостално креирају радно окружење, дигиталну слику, текстуални документ, примењују акције едитовања и обраде, креирају мултимедијалну презентацију, чувају и организују податке, активно учествују и постављају питања. Наводе примере из живота у конкретним ситуацијама, обнављају већ научено и примењују у свакодневном окружењу. Активно слушају, учествују у разговору и усвајају нова знања, прате, бележе.</p> <p>Проширују своја знања уз помоћ интернета. Паве паное. Критички размишљају и доносе закључке.</p> <p>Самостално презентују припремљене садржаје, прикупљене из различитих извора.</p>	<p>Кроз наставу информатике ученици се оспособљавају за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења. Овладавају основним процесима (расуђивање, комуникација, повезивање, примена, моделовање) и вештинама потребним за живот и даље школовање.</p>
<p>2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p> <ul style="list-style-type: none"> -Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. -Правила безбедног рада на интернету. -Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. -Заштита приватности личних података. -Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом. 	<p>Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.</p> <p>Ученике учимо да разликују безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету.</p> <p>Ученици самостално приступају интернету, самостално претражују, прикупљају, чувају, обрађују, вреднују и презентују исте. Реагују исправно када дођу у потенцијално небезбедну ситуацију, реагују исправно када дођу у контакт са непознатим особама или непримереним садржајима путем интернета, доводе у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине.</p> <p>Подстичемо и развијамо свест о ризику зависности од технологије, свест о значају ауторских права.</p> <p>Позитивно вреднују допринос културе, уметности и науке. Развијају свест о утицају информатике на културу, науку и технологију и у складу са тим и делују.</p>	<p>Анализирају и тумаче природне и друштвене појаве, решавају проблеме и доносе одлуке у свакодневном контексту.</p> <p>Ученици развијају одговорано учешће у демократском друштву, однос према култури и естетици као и одговорност према околини и здрављу.</p>

3. РАЧУНАРСТВО

-Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика

-Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам.

-Увод у тему програмирања.

-Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање.

-Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом.

-Програм – категорије, блокови наредби, инструкције.

-Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).

Предвиђене садржаје реализујемо кроз константну интеракцију ученик-наставник и ученик-ученик.

Демонстрирамо готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игре.

Истичемо да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритамски.

У међупредметној координацији са предметом математика, уводимо математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, Венове дијаграме, скуповне операције и одговарајуће речи...

Кроз изабрано програмско окружење за визуелно програмирање (Scratch) ученици креирају, анализирају и дискутују програм. Такође се оспособљавају да траже и пронађу евентуалну грешку у програму. Програмирањем у Python-у ученици демонстрирају текстуално програмирање применом програмског језика, користе библиотеке програма нпр. Pygame, обрађују податке применом библиотека у изабраном радном окружењу нпр. Jupyter.

4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК

-Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.

-Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима.

-Представљање резултата пројектног задатка.

Ученици сами осмишљавају и формулишу пројекат у складу са општим стандардима и комплетирају пројектну документацију према захтевима. Пројектни задатак може бити израда интервјуа, туторијала, квиза, игре...

Анализирају и критички вреднују, активно учествују у раду и презентују своје пројекте.

Ученици постављају резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника.

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз квизове, презентације, продајне изложбе, паное, залагање на часу, вршњачко учење, практичан рад и усмено испитивање.</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Сви предмети</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	БИОЛОГИЈА	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	<p>Упознавање ученика са грађом и функционисањем живих бића помоћу микроскопских препарата, ботаничких, зоолошких, миколошких школских збирки, постера, компјутерских презентација и филмова. Ученици активно посматрају, уочавају и бележе детаље грађе, дискутују, објашњавају, постављају питања, решавају задатке, илуструју грађу живих бића и животне процесе, представљају их шематски, табеларно. Самостално рукују микроскопом, изводе и посматрају експерименте. Развијају сарадничке односе кроз рад у паровима или групи. Учествују у квизовима и радионицама.</p> <p>Израђују и представљају паное, презентације, реферате на задате теме коришћењем информација из различитих извора (енциклопедије, научни часописи, ТВ емисије, интернет). Наставни садржаји се реализују у оквиру теренске наставе, излета и посета ботаничкој башти, зоолошком врту, специјализованим изложима и радионицама у Природњачком музеју, Заводу за заштиту природе Србије.</p> <p>Ученици се упознају са Постанком и развојем живота на Земљи, дрветом живота. Разврставају организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева и повезују принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста. Потребно је ослањати се на област Јединство грађе и функције као основа живота.</p> <p>Знања из упоредне грађе биљака, гљива и животиња требало би да шпредстављају основ за разврставање организама према задатим критеријумима применом дихотомих кључева, након обраде сваке од ових група.</p> <p>Ученици доводе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети ослањајући се на повезивање стечених еколошких знања са историјом планете Земље тј.с начинима којима се она мењала. То се постиже кроз презентације, шеме, слике, и видео материјале.</p> <p>Стечена знања о постанку живог света треба повезати са продукцијом кисеоника и стварање озонскг омотача, као условима за еволуцију већине живих бића. Посебну пажњу треба посветити настанку нових група живих бића. Реализација се врши кроз усмено испитивање, писмене провере знања, формативно оцењивање које укључује израду домаћих задатака, рад на часу, однос према раду и обавезама, израду презентација, групни рад, кооперативно и самооцењивање, као и израде пројектних задатака у којима ученици истражују и</p>	<ul style="list-style-type: none"> • оспособљавање ученика за целоживотно учење, • овладавање вештинама комуникације и вештином сарадње, • развијање способности за рад са подацима и информацијама и дигиталне компетенције, • стицање способности решавања проблема, • еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву • естетска компетенција

	представљају типичне екосистеме из прошлости уз адекватну употребу еколошких појмова, попут еколошких фактора и адаптација.	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<p>Ученици се упознају са везом између гена и хромозома, улогом генетичког материјала у ћелији прокариота и еукариота. Кроз људски кариограм , објаснити ученицима парове хромозома, полне и телесне хромозоме.</p> <p>Кроз постојеће моделе ученици идентификују разлике између митозе и мејозе. Ученици моделе могу израђивати и самостално. Уз помоћ поменутих модела ученик ће моћи да опише ток сваке деобе , да их упореди и направи табелу сличности и разлика митозе и мејозе.</p> <p>Ученици се подсећају и детаљније уче о предностима и недостацима бесполог у односу на полно размножавање кроз примере у биљном и животињском царству, и повезивање са генетичком варијабилношћу. Варијабилност која се постиже полним размножавањем треба повезати са еволуционим механизмом – природном селекцијом кроз низ примера (тамни и светли мишеви, Дарвинове зебе са Галапагоса, биберасти мољац....).</p> <p>Наслеђивање пола и наследне болести, правила наслеђивања према Менделу ученици усвајају кроз примере, израду шема и паноа.</p> <p>Ученици повезују промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена истражују, описују промене током животног циклуса различитих врста биљака и животиња (од зигота, преко деоба ћелија и формирања органа, а затим улазак у репродуктивну фазу, старење и смрт). Истражују и представљају развиће са потпуним и непотпуним преображајем на различитим примерима. Морфолошке и физиолошке промене током животног циклуса ученици повезују са хормонским променама.</p> <p>Потребно је да ученици повежу промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције кроз усмено излагање, детаљно објашњење битних принципа од стране наставника и кроз специфичне примере. Ученицима је неопходно дати податке о Дарвиновој теорији еволуције и објашњењима које је он пружио. Потребно је истаћи да је Дарвин закључио да је порекло живог света јединствено и да због тога сва жива бића деле заједничке особине (дисање, излучивање, метаболизам итд). Дарвинову концепцију јединства живота повезати са моделом «дрвета живота».</p> <p>Ученици на интернету истражују приказе људских предака почевши од одвајања наше еволуционе линије од последњег заједничког претка са шимпанзом и на тај начин уз помоћ наставника и друге доступне литературе упознају се са еволуцијом човека. Ученици израђују заједничко стабло људских предака.</p> <p>Реализација се врши кроз усмено испитивање, писмене провере знања, формативно оцењивање које укључује израду домаћих задатака, рад на часу, однос према раду и обавезама, израду презентација, групни рад, кооперативно и самооцењивање, као и израде пројектних задатака.</p>	
ЈЕДИНСТВО	У оквиру ове области ученици се детаљно упознају са грађом организама, грађом ћелије, разликама међу ћелијама, настанку колонијалних и вишећелијских организама, као и са	

<p>ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>деловима и улогама ткива, органа и система органа у оквиру свих група организама. Ово се остварује кроз усмено излагање наставника, тезе, шеме, слике, мапе ума, презентације , моделе (постојеће и ученичке), видео лекције и природне материјале.</p> <p>Ученици праве табеле са сличностима и разликама у обављању животних процеса код биљака, гљива и животиња.</p> <p>Сличности и разлике у грађи репродуктивних органа и размножавању биљака треба обрадити на методски одабраним представницима и повезати са значајем и улогом полног размножавања код биљака.</p> <p>Ученици повезују грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије, треба нагласити да сеособине живог налазе у ћелији и да је на Земљи живот успостављен током еволуције ћелија.</p> <p>Потребно је да ученици идентификују регулаторне механизме у одржавању хомеостазе. Илуструју примерима везу између физиолошких одговора живих бића са променама у спољашњој средини. Ученике у овом узрасту треба што више упућивати на то да самостално прикупљају, обрађују, представљају и тумаче информације добијене једноставним истраживањима. Потребно је повезати физику и биологију (нпр. Физичке појаве у телу организама, притисак, брзина) и хемију и биологију (нпр. Неуротрансмитери, хормони, ензими). Садржаји се могу обрадити низом кратких вежби/демонстрација рефлекса (нпр. Рефлекси ока, рефлекс хватања лењира) варљивост чула (нпр.прецизност чула додира, оптичке варке...).</p> <p>Реализација се врши кроз усмено испитивање, писмене провере знања, формативно оцењивање које укључује израду домаћих задатака, рад на часу, однос према раду и обавезама, израду презентација, групни рад, кооперативно и самооцењивање, као и израде пројектних задатака</p>	
<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Особине и грађа вируса као и начини преношења и превенције најчешћих вирусних болести остварују се кроз усмено излагање, презентације наставника, слике моделе и видео материјале. Истовремено, ученици се подешају путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести. Кроз повезивање са облашћу Јединство грађе и функције као основа живота потребно је објаснити ученицима настанак имунитета, као и разлике између активног / пасивног, урођеног и стеченог имунитета. Током објашњавања значаја вакцина, пожељно је користити званичне статистичке податке и упутити ученике где те податке могу и сами да пронађу (нпр. Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут „).</p> <p>Ученик треба да развије одговоран однос према сопственом здрављу, према здрављу људи из своје околине и да поступа према упутствима лекара.</p> <p>Када знају путеве преношења изазивача болести, требало би да ученици науче и како се треба понашати у присуству оболелих од различитих болести, али и да развију толерантан однос према оболелима. Процена ставова из домена одговорног односа према здрављу може се</p>	

радити помоћу чек-листе.

У овој области ученици стичу знања о правилној исхрани као и поремећајима исхране, па ће у складу са тим, моћи да процене и сопствене животне навике.

Кроз отворену дискусију са ученицима, у којој они излажу своје мишљење, треба проучити биолошки смисао адолесценције, уз подсећање на промене које пролази човек током одрастања, разлике међу људима у погледу изгледа, понашања итд.

Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, те у којој мери је то штетно за појединца, породицу и друштво, као и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење зависности. Ово се може остварити кроз емитување едукативних филмова или да ученици направе кратке драматизације на ову тему.

У овој теми треба обрадити и примере различитих утицаја на функције ендокриног система, нервног система и чула, на поремећаје изазване разним спољашњим и унутрашњим факторима, као и на могућност враћања организма у уравнотежено стање (хомеостазу).

Посебну пажњу треба посветити репродуктивном здрављу. Контрацепцију би требало обрадити и у смислу спречавања преране трудноће и полно преносивих билести.

Путем истраживачких задатака и пројектне наставе, могу се обрадити лековити и физиолошки активни производи животиња и биљака (мед, прополис, различити екстракти биљака, полен) који се користе за људску употребу. Ова тема је погодна за корелацију са градивом хемије или за заједничку пројектну наставу са овим предметом(нпр. вежбе вежбе екстракције хлорофила, кофеина и биљних уља). Такође, с циљем истраживања о деловању биљних и животињских продуката и екстраката могу се организовати посете или мини екскурзије до оближњег постројења за прераду лековитог биља, произвођача меда и слично.

Кроз повезивање са темом Јединство грађе и функције као основа живота, потребно је да ученици схвате промене настале у пубертету са деловањем хормона. У обради полног и родног идентитета,, поред развијања толеранције и прихватања различитости, ученицима треба пружити ширу перспективу генетичке варијабилности, као природног феномена, која не даје основе за предрасуде, дискриминацију и насиље.

Активности за достизање исхода да ученик идентификује поремећаје у раду органа и система органа, изазване нездравим начином живота, треба да обухвате истраживања видова нездравог начина живота, као што су начини исхране, физичка активност, нупотреба психоактивних супстанци. Посебну пажњу треба посветити злоупотреби стероида за повећање мишићне масе и снаге, због последица на стање организма и на понашање.

Реализација се врши кроз усмено испитивање, писмене провере знања, формативно оцењивање које укључује израду домаћих задатака, рад на часу, однос према раду и обавезама, израду презентација, групни рад, кооперативно и самооцењивање, као и израде пројектних задатака

<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>За достизање исхода из ове области, акценат је на односима организама у биоценози и популацијама, као и еколошким факторима као факторима природне селекције. За ову област погодна су теренска истраживања у паровима и у групи. Ученици могу да прикупљају податке о различитим врстама које живе на различитим стаништима. Податке могу да представе графички или табеларно. Грађа органа за варење и начин исхране може се повезати са актерима ланца исхране и мреже исхране. Слично је и са подударношћу грађе опрашивача и цветова. Препорука је да ученици сами траже примере конвергенције и дивергенције, а да се понуде материјали са упоредним прегледом биљних органа, упоредним прегледом скелета кичмењака, крила инсеката и кичмењака и слично.</p> <p>У активностима за достизање исхода повеже губитак врста у екосистему са негативним последицама у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране акценат је на томе да у екосистемима постоји тежња ка усаглашавању производње и потрошње органске супстанце и ка производњи што веће количине органске супстанце у датим условима (биомаса, разноврсност). Потребно је увести концепт климакса екосистема у смислу да он представља, у датим околностима, равнотежу у преносу и кружењима енергије и супстанце у екосистему. Истовремено, треба увести и појам природне сукцесије.</p> <p>Ученици повезују утицај еколошких фактора са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије. Овде се треба фокусирати на ретке врсте, ендемичне и космополитске врсте. Путем пројектних задатака, ученици истражују везу наведених врста и еколошких чинилаца који условљавају њихово присуство на задатим подручјима. Истраживања се могу спровести на терену, или претраживањем литературе и интернета. Могу се проучити и алохтоне и инвазивне врсте.</p> <p>Реализација се врши кроз усмено испитивање, писмене провере знања, формативно оцењивање које укључује израду домаћих задатака, рад на часу, однос према раду и обавезама, израду презентација, групни рад, кооперативно и самооцењивање, као и израде пројектних задатака</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Усмено и писмено одговарање, тестови и квизови знања, појединачна активност ученика на часу и активност читавог одељења, разумевање текста и издвајање кључних појмова, попуњавање табела и прављење шема на основу понуђене литературе, провера цртежа, домаћих радова и радних свезака, решавање проблемских ситуација, извештавање ученика о посматраном објекту или процесу, експерименту, самостални ученички радови (панои, презентације, реферати, есеји, практични радови: збирке природног материјала, макете...)</p>	
<p>Корелација</p>	<p>Свет око нас, Познавање природе, Географија, Физика, Хемија, Математика, ТИО</p>	

Тематско планирање	Тема	веза са предметима	начин реализације
	Ћелија	Ликовна култура	Прављење модела ћелија од различитих материјала (пластелин, папир, картон, лево коцке, здрава и нездрава храна...). Израда модела фаза ћелијске деобе. Израда људског кариограма.
	Вода	Хемија, Физика, Географија	Вода је извор живота: саставни део живих бића, универзални растварач и средина за одвијање (био)хемијских процеса, станиште већине живих бића, неопходна за фотосинтезу. Физичке и хемијске особине воде. Вода је енергетски ресурс. Загађивање, пијаћа, и значај заштите воде. Кружење воде у природи.
	Светлост	Физика, Ликовна култура, Хемија	Сунчев спектар; преламање, одбијање, упијање светлости. Боје. Обојеност у живом свету (пигменти..., промена обојености, значај обојености). Фоторецептори у живом свету. Фотохемијске реакције.
	Кретање	Физика, ТИО	Кретање животиња у воденој средини и на копну. Физичко објашњење различитих начина кретања животиња (облик тела водених животиња, положај и улога пераја, положај ногу...). Кретање воде кроз биљку, кретање честица (молекула...) у организму живих бића... Дифузија, осмоза...
	Време	Физика, Географија, Историја	Организовање радионица, навођење занимљивих примера везаних за трајање људског живота, појединих процеса у људском телу и развићу, еволутивних процеса....
	Еколошки отисак	Географија, ТИО, Математика	Ученици одређују свој еколошки отисак на основу припремљених података. Тако стичу свест о сопственом утицају на одрживост животне средине.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ХЕМИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ОСНОВНИ ХЕМИЈСКИ ПОЈМОВИ - ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС -ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА -АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ МОЛЕКУЛИЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА -ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ -ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ -ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	<p>Специфичност учења хемије састоји се у потреби да се хемијски појмови разматрају на три ниво: макро нивоу, микро нивоу и симболичком нивоу.</p> <p>С тога се ученицима кроз експериментално – лабораторијски рад обезбеђују ситуације у којима промене које макроскопски опажају у огледима тумаче на нивоу честица које изграђују супстанце и записују коришћењем хемијских симбола, формула и хемијских једначина.</p> <p>Уочавање да је хемија природна, експериментална и егзактна наука. Коришћење начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (презентације, читање популарне литературе из историје хемије, примењене хемије и сл.).</p> <p>Од метода логичког закључивања, које се користе у хемији ученицима најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних законитости у природи.</p> <p>Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе (показивање узорака супстанци које су углавном ученицима познате из свакодневног живота).</p> <p>Доминира нарација, дискусија, индукција и дедукција.</p> <p>Систематско праћење рада сваког ученика.</p> <p>Ученици уочавају улогу експеримента у хемији. Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе и лаб. вежбе.</p> <p>Коришћење начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (презентације, упознавање са правилима рада у хемијској лабораторији, мере заштите себе, других, животне средине, прва</p>	<p>Општа предметна компетенција</p> <p>Ученик разуме својства и промене супстанци и повезује својства с практичном применом супстанци. На основу формираног знања, вештина и вредности, ученик у породичном окружењу и друштву вршњака доноси одлуке и предузима активности у вези с правилним коришћењем материјала и комерцијалних производа, правилним разврставањем и одлагањем отпада, правилном исхраном, брине о здрављу и животној средини. Знање хемије ученику служи да разуме и користи информације о супстанцама, исказане хемијским терминима, хемијским симболима, формулама и хемијским</p>

<p><u>ЕЛЕМЕНТИ И НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</u></p> <p>-ВОДОНИК, КИСЕОНИК, ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА И СОЛИ</p> <p>- МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ</p> <p>- НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ</p> <p>- СОЛИ</p> <p><u>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</u></p> <p>- ОПШТА СВОЈСТВА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА</p> <p>- УГЉОВОДОНИЦИ</p> <p>- ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ</p> <p>- БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p> <p>- ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА</p>	<p>помоћ, читање популарне литературе и сл.).</p> <p>Од метода логичког закључивања, најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних законитости у природи.</p> <p>Формирање хемијских појмова започиње на примерима из свакодневног живота (хемија свуда око нас) и са претходним знањима и искуствима, као и на огледима које демонстрира наставник или их ученици самостално изводе.</p> <p>Да би ученици разумели својства супстанци, условљеност својстава структуром супстанце, променама којима супстанце подлежу и законима којима се промене одвијају, планиране су различите активности.</p> <p>У завистности од наставних садржаја одговарајућих тема, имајући у виду која знања и способности треба да развију активности ученика су:</p> <ul style="list-style-type: none"> – посматрање својства супстанци и промена које наставник изводи – планирање огледа – извођење огледа уз безбедно руковање лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама – сређивање радног места након извршеног огледа – бележење резултата – анализирање резултата огледа и њихово повезивање са теоријским знањем – дискутовање – претраживање и коришћење различите литературе – решавање задатака. <p>Ученици пажљиво слушају, учествују у разговору, постављају питања, самостално или у групи учествују у извођењу огледа, изради паноа и модела и ученичких реферата.</p> <p>Проучавањем наставних садржаја ученици развијају комуникационе</p>	<p>једначинама, као и да сагледава допринос хемије развоју медицине, фармације, индустрије и пољопривреде. Ученик је развио научну писменост и вештине за експериментални рад на основу којих може самостално или у сарадњи с другима да решава проблеме који захтевају примену знања хемије.</p> <p>Специфична предметна компетенција: ХЕМИЈСКА ПИСМЕНОСТ</p> <p>Ученик је формирао хемијску писменост као основ за разумевање својстава и промена супстанци у природи и примену супстанци у свакодневном животу и различитим професијама. Хемијску писменост примењује у доношењу одлука у вези с коришћењем различитих материјала и комерцијалних производа у свакодневном животу, кроз активан и одговоран однос према очувању здравља и животне средине.</p>
---	---	---

	<p>способности, способности да износе идеју, да наводе аргументе, оспособљавају се за доношење одлука и преузимање одговорности, договарају се, планирају, размењују знања, извештавају о урађеном на јасан и стуктуран начин.</p> <p>Провера знања ученика је саставни део програма. Наставник прати ученикова постигнућа на сваком часу применом различитих облика и метода утврђивања и провера знања.</p>		<p>Специфична предметна компетенција: ВЕШТИНЕ ЗА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ РАД И ХЕМИЈСКИ ЈЕЗИК</p> <p>Ученик прикупља податке о својствима и променама супстанци посматрањем и мерењем, планира и описује поступак, правилно и безбедно рукује супстанцама, прибором и посуђем, представља резултате табеларно и графички, уочава правилности међу подацима и користи хемијски језик (хемијски термини, хемијски симболи, формуле и хемијске једначине).</p>						
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Кратке провере знања, контролни тестови, усмене провере, активности на часу, домаћи задаци, самооцењивање и процена стеченог знања, есеји, пројекти, презентације, практичне вежбе, задаци: допуњавање, повезивање, вишеструки избор, уређивање.</p>								
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Реализовање наставе и учења хемије у различитим темама уз успостављање међупредметне корелације са следећим предметима: математика, географија, физика, биологија, информатика, техника и технологија.</p>								
<p>Тематско планирање</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="527 1118 842 1146">тема</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="527 1151 842 1433">Водоник и кисеоник</td> </tr> </tbody> </table>	тема	Водоник и кисеоник	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="848 1118 1163 1146">веза са предметима</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="848 1151 1163 1433">Биологија, физика, техника и технологија</td> </tr> </tbody> </table>	веза са предметима	Биологија, физика, техника и технологија	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="1169 1118 1913 1146">начин реализације</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1169 1151 1913 1433">Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе и лаб. вежбе којима се прате и употпуњују нови садржаји. Ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксида/базе/алкалије и соли). Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина.</td> </tr> </tbody> </table>	начин реализације	Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе и лаб. вежбе којима се прате и употпуњују нови садржаји. Ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксида/базе/алкалије и соли). Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина.
тема									
Водоник и кисеоник									
веза са предметима									
Биологија, физика, техника и технологија									
начин реализације									
Излагање садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе и лаб. вежбе којима се прате и употпуњују нови садржаји. Ученици уче о водонику и кисеонику, и класама неорганских једињења (оксиди, киселине, хидроксида/базе/алкалије и соли). Примењују Закон о одржању масе приликом писања хемијских једначина.									

			<p>Ученици треба да формирају појмове оксидација, сагоревање и корозија, и да уоче улогу кисеоника у овим процесима.</p> <p>Потребно је да ученици кроз демонст. огледе и лаб. вежбу повежу састав и својства киселина, база и соли, да уоче шта је заједничко у саставу киселина (нпр. HCl, H₂SO₄, CH₃COOH), и у саставу хидроксида (нпр. NaOH, Ca(OH)₂).</p> <p>Ученици би требало да повежу промену боје индикатора у растворима различитих киселина и база са постојањем H⁺, односно OH⁻ јона у воденим растворима.</p> <p>Решавање квалитативних и квантитативних задатака, Коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, презентације, Пројекти, читање популарне литературе и сл.).</p> <p>Доминира дискусија, лаб. рад, индукција па дедукција.</p> <p>Систематско праћење рада сваког појединачног ученика.</p>
	Светски дан вода	Биологија, Физика Ликовна култура, Географија, Информатика	Израда презентација у Power Pointu, паноа. Кроз непосредну наставу, групно и самостално истраживање, филмове, слике.
Пројектна настава	Полимери	Физика,	Кроз учење откривањем, истраживање, анализирање, израду презентације, паноа, табела, модела. Ученици представљају забележене резултате, размењују мишљење и искуства која су стекли у току рада. Наставник са ученицима сумира и изводи закључке који воде ка наредним задацима.
	Витамини	Биологија;	
	Рециклажа и зелена хемија	Математика Информатика	

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
Животно и радно окружење	Упознавање са појмом, улогом и значајем технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Упознавање са иновацијама у развоју друштвене заједнице подручјем човековог рада и производње, занимањима и пословима у области технике и технологије (архитектура и грађевинарство, машинство, роботика, електротехника и електроника) као и њихов значај и развој. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животно и радном окружењу. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације. Појам, улога и развој машина и механизма. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије.	На часовима ТиТ ученици ће развијати следеће компетенције: 1. Компетенцију за целоживотно учење 2. Вештину комуникације
Саобраћај	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају. Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима. Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.	3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигиталну компетенцију 5. Решавање проблема 6. Вештину сарадње 7. Међуљудске и грађанске компетенције
Техничка и дигитална писменост	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Величина. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; цртачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање	

	<p>нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартпхоне, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолюције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ онлине ресурсима. Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација. Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.</p>	
<p>Ресурси и производња</p>	<p>Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега. Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота. Електроинсталациони материјали и прибор - својства и примена (проводници, суперпроводници, изолатори, прекидачи, утикачи, сијалична грла, осигурачи, грејна тела, термостати). Производња, трансформација и</p>	

	<p>пренос електричне енергије. Алтернативни извори електричне енергије. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Опасности и заштита од струјног удара.</p>			
<p>Конструкторско моделовање</p>	<p>Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа, креирање дигиталне презентације. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ. Практична израда електричних кола - експеримент - истраживање од конструкторског материјала и симулација коришћењем рачунарског софтвера према склоностима ученика. Практични примери управљања помоћу рачунара. Моделовање електричних машина и уређаја, аутоматских система и робота.</p>			
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо, кроз презентације, продајне изложбе, паное, залагање на часу, вршњачко учење, усмено испитивање, организација рада, самостално коришћење алата, сређено радно место, брига о материјалу и алату</p>			
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја, ТиТ корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања, што се види из тематског планирања</p>			
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>	
	<p>Израда саобраћајних знакова-Саобраћај, Израда саобраћајног објекта</p>	<p>Ликовна култура</p>	<p>Ученици самостално израђују знакове који су за њих битни при кретању у саобраћају, користе прибор и алат за папир. Ученици самостално, раде израду скице, пројекта саобраћајне раскрснице, са пратећом саобраћајном сигнализацијом. Ученици својом креативношћу бирају материјал за израду саобраћајне раскрснице</p>	
<p>Техничка писменост- израде оквира у свесци</p>	<p>Ликовна култура, Физика</p>	<p>Ученици самостално израђују-цртају оквир са димензијама датим по упутству за израду оквира, користе прибор за цртање</p>		

	<p>Дигитална писменост Програм „Sketchup“, Коришћење функција и алата програма за CAD основне компоненте ИКТ уређаја</p>	<p>Информатика, Физика, Ликовна култура</p>	<p>Ученици самостално предлажу израду пројекта у програму Word, користе све ресурсе са интернета ради израде пројекта по избору, шаљу наставнику на маил. Ученици самостално на рачунару раде на покретању апликације програма Sketchup, подешавање траке са алатима, подешавање јединица мера, подешавање алата за рад са апликацијама у програму, меморисање и евентуално штампање. Ученици ће по свом избору и идеји да ураде машински предмет у програма за CAD, користећи интернет и остале претраживаче ради реализације пројекта</p>
	<p>Ресурси и производња Израда плана и распореда просторија стамбеног објекта</p>	<p>Ликовна култура</p>	<p>Ученици самостално израђују предмет, користе прибор и алат за израду предмета Ученици самостално раде израду скице, израду пројекта распореда стамбеног објекта (свог стана, куће). План распореда просторија стамбеног објекта израђују од картона, стиропора, према пројектном плану</p>
	<p>Конструкторско моделовање из комплета за 5,6,7,8 разред Од идеје до реализације</p>	<p>Ликовна култура, Информатика, Физика</p>	<p>Ученици из својих конструктора по плану израде предмета раде цртеже са дименцијама и котирањем, користе предмете и алате за израду предмета, за обраду и спајање предмета-макете, алате и уређаје за електротехнику како за израду тако и за проверу исправности предмета и вежбе</p>
<p>Пројектна настава</p>			

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	
Наставне области- садржај програма	Основни садржаји остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Исходи
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гipкoсти. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> –примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; –сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; –упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; –примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; –примени атлетске дисциплине у складу са правилима; развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;
АТЛЕТИКА	<p>Основни садржаји</p> <p>Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а“.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Скок увис (леђна техника). Тробој.</p>	

<p>ОСНОВЕ ТИМСКИХ И СПОРТСКИХ ИГАРА</p>	<p>Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре. Футсал: Игра уз примену правила. Рукомет: Игра уз примену правила.</p> <p>Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. Активност по избору.</p>	<p>–одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; –примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности. –изведе кретања у различитом ритму; –игра народно коло; –изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; –изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;</p>
<p>ПЛЕС И РИТМИКА</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Вежбе са лоптом. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll.</p>	
<p>СПОРТСКА ГИМНАСТИКА</p>	<p>Основни садржаји:</p> <p>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Вратило Паралелни разбој Кругови Греда.</p> <p>Проширени садржаји:</p> <p>На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе</p>

<p>ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Основна подела вежби.</p> <p>Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке.</p> <p>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).</p> <p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању.</p> <p>Облици насиља у физичком васпитању и спорту.</p> <p>Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација.</p> <p>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама.</p> <p>Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе.</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање</p> <p>Планирање вежбања.</p>	<p>спортских игара; учествује на такмичењима између одељења;</p> <ul style="list-style-type: none"> – вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности; – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање.
---------------------------------------	---	---

<p>ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања.</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани.</p> <p>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања.</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским условима.</p> <p>Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани - суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним органима приликом вежбања.
<p>ПОЛИГОН</p>	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима</p>	

Компетенције	<ul style="list-style-type: none"> - компетенције ученика за целоживотно учење, - овладавање вештинама и вештином сарадње, - стицање способности решавања проблема, - компетенције на страним језицима и на матерњем језику - еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву - социјалне и грађанске компетенције - одговоран однос према здрављу - естетичка компетенција 		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Усмени одговори, тестови, полигони, пројекти, демонстрација, активност ученика на часу, провера физичке спремности, решавање проблемских ситуација, учешће у пројектној настави и националним и међуокружним такмичењима, сарадња у ученичким тимовима		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Ликовна култура, музичка култура, биологија, информатика, грађанско васпитање		
Пројектна настава	тема	веза са предметима	начин реализације
	Ха, ха, ха судија сам ја!	Техника и технологија математика, физика, српски	Кроз разне утакмице, деца уче правило да суде, уче правила спортске игре као и часност и поштење.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
ЛИКОВНА КУЛТУРА	ЛИКОВНА КУЛТУРА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	компетенције
<p>1. Ученици израђују дводимензионалне и тродимензионалне радове истражујући различите теме, идеје и садржаје. Ученици користе различите материјале и технике, ликовне елементе и принципе у стварању свог рада.</p>	<p>Наставник користи вербално- текстуалне методе (кроз разговор и дискусију постепено увођење у дефинисање основних ликовних елемената, примена у различитим ликовним медијима - илустративне методе (корелација са природом и другим наставним предметима, историјом уметности као конкретним примерима датих ликовних проблемалинија, облик, боја, мрља , текстура, линија, практично демонстративна метода у различитим ликовним техникама (цртачким, сликарским, вајарским); - креирање вежби; - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање; - практично демонстративни поступак (извлачење различитим ликовним техникама са различитим материјалима- меке оловке, и други традиционални и савремени медији)</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинисање илустрацијом и демонстрацијом линије као границе 3д облика у вајању - креирање задатака - подстицање коректуре -естетска анализа и вредновање <p>-демонстрација и примена нових материјала (разне провидне фолије у боји, провидни и непровидни папир, по могућности и пројектор</p> <p>Мотивациони садржаји морају бити разноврсни, примерени узрасту и интересовањима ученика. Методске поступке и облике рада наставник конципира усаглашавајући васпитно-образовне задатке (ликовне проблеме) са побуђеним интересовањем ученика да ове задатке прихвати на нивоу самоиницијативе, односно формираној властитој израженој потреби.</p>	<p>Образовање у ликовним (визуелним) уметностима је кључно за учеников интелектуални, социјални, психички и емоционални развој. Учење у ликовним уметностима код ученика на првом месту развија креативност, стваралачке способности и критичко мишљење, али у исто време и способност за самосталан рад и истраживање као и рад са другима (у групи или тиму). Креативан и практичан рад омогућава ученицима да изразе и размене своја осећања, идеје и ставове на вербалан и невербалан начин и пружа им могућност да истраже и развију способности/вештине/механизме за богатији, здравији и пунији живот. Способни су да уоче специфичности различитих уметничких дисциплина, али исто тако и да уоче неке заједничке принципе и сличности (нпр. ритам у музици, покрету и на</p>

	<p>Избор теме зависи од суштине ликовног задатка, односно конкретног садржаја којим се ученик мотивише у правцу одређеног ликовног проблема.</p> <p>Теме треба пронаћи у повезивању са другим областима, и то помоћу разговора са ученицима.</p> <p>Различитим примереним методама у раду с ученицима треба тумачити садржаје програма како би ученици поступно и спонтано усвајали нова знања.</p> <p>При томе не треба занемарити ни могућности учења по моделу из природе и путем уметничке рецепције као методе у коме нас природа и уметничко дело уводе у облик откривања (опажањем) у циљу опште и ликовне културе.</p>	
<p>2. . Ученици описују и процењују своје радове и радове других користећи адекватне термине и појмове (на основу технике, карактеристика материјала, ликовних елемената, намере и идеје...)</p>	<p>Уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других користи стручне термине и појмове (нпр. текстура, ритам, контраст...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других.</p> <p>Ученик приказује простор променом величине удаљеног простора, применом и преклапањем облика.</p> <p>Прави апстрактне, фигуративне, симетричне и асиметричне композиције стварајући разноврсне ритмове.</p> <p>Пореди решења ликовних проблема (ритам, линија, облик, простор) Користи различите изворе (окружење,, литература, репродукције....) као подстицај за стваралачки рад</p> <p>Пореди средства визуелног споразумевања од праисторије до данас.</p> <p>Прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима.</p> <p>Користи визуелне карактеристике боја у свакодневном животу.</p> <p>Прави оригиналне фотографије користећи доступна средства (фото-апарат, мобилни телефон, таблет, рачунар.....)</p> <p>Реализује исту идеју различитим материјалима, техникама и средствима</p> <p>Смишља оригиналне орнаменте са својствима арабеске за одећену намену</p>	<p>слици...). Практичан и креативан начин рада (упознавање и коришћење различитих традиционалних и савремених медија – ИКТ и техника) обезбеђује ученицима развијање флуидног и апстрактног (наћи бољи израз) начина мишљења које успешно могу применити у различитим животним ситуацијама која захтевају креативна решења.</p> <p>Неговање и развијање особина код ученика као што су истрајност, самодисциплина, одговорност и колективни дух успешно се могу применити и на друге аспекте живота (активно учествовање и допринос у окружењу, локалној заједници). Такође, уметничко образовање ученицима пружа могућност да упознају и схвате вредност (и универзалност) сопствене културе и културе других народа коришћењем и повезивањем знања из других предмета (историја, географија, страни језик...). или Уметничко образовање, кроз вештине које развија, пружа ученицима кључне способности за повезивање знања из различитих области.</p>

	<p>Приказује простор и облике помоћу линеарне перспективе Приказује однос величина који уочава између целине и делова Прави самостално или у сарадњи са другима анимацију, презентацију уметничких дела Реализује мини пројекат од идејног решења, разраде скице до реализације у материјалу Прави оригиналне радове на основу ставова, искуства, имагинације, случајности експеримента.</p> <p>Ученик користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања.</p> <p>Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.</p> <p>Наставник саопштава наставне садржаје, организује и усмерава идеје и креативност, формира правилан поглед на свет и систем вредности. Ученици уче посматрањем, опажањем, учествују у дискусији, изражавају своје мисли, осећања и доносе закључке, ствара, бежба, усваја знања, израђује и презентује самосталне и практичне радове.</p> <p>Технике које ће ученици користити. Асоцијативна техника, симболизација и упрошћавање, браин сторминг, конгитивно мишљење.</p>	
<p>3. Ученици познају културно наслеђе свог и других народа. Истражују и упознају уметничка дела из различитих периода.</p>	<p>Ученик разуме да су уметничка дела одраз времена и места у коме настају. Повезује уметничка дела са важним историјским догађајима.</p> <p>Конкретна демонстрација уметничког дела подстиче визуелни доживљај, објашњава и разлаже ликовни проблем. Различитим приступом ученику се</p>	

<p>4. Ученици познају и користе места (музеј, галерија, атеље, библиотека...) и изворе (интернет, репродукције...) где могу проширити своја знања везана за визуелне уметности. Ученици прате културне догађаје и учествују у јавном и културном животу заједнице.</p>	<p>нуди разнолико виђење и доживљај.</p>		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Способности Усмено ликовно опажа Разуме и примењује ликовне технике и средства Самостално и сараднички ради Да има визуелно критичко и стваралачко мишљење Да естетски анализира радове</p> <p>Знања Да повезује и разуме ликовне појмове и садржаје наставних тема Да познаје и разуме уметничка подручја сликарства, вајарства, архитектуре, примењене уметности дизајна и нових медија. Познаје културне баштине</p> <p>Ставови Да има позитиван однос према естетским вредностима ликовног рада (личног и других ученика), уметничког дела, радног и другог и животног окружења</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Музичко, географија, енглески језик, српски језик, историја, математика, физика, техничко, биологија</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
	<p>Есхер- уметност и математика</p>	<p>Музичко, техничко</p>	<p>Показивање репродукција, демонстрација, цртање на великом формату кроз групни рад, могући мотиви: Есхерове репродукције као узор.</p>
	<p>Ренесанса</p>	<p>математика, историја, географија</p>	<p>Показивање репродукција, демонстрација, цртање на великом формату кроз групни рад, презентовање Ренесансе као део историје уметности. : сликање разних перспектива</p>
	<p>Боја</p>	<p>Историја, физика</p>	<p>Показивање репродукција, демонстрација, цртање и сликање на великом формату кроз групни ра, могући мотиви: израда портета од глине или папира.</p>
	<p>Фотографија Како је Британија постала велика?</p>	<p>Историја, физика Географија, енглески</p>	<p>Показивање репродукција, демонстрација, прављење кратких филмова од фотографија, склапање у програму и прављење филма. Прављење фотографија у моно стилу .Прављење презентација. Ученици</p>

Проектна настава	Анаглиф фотографија	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Фотографија	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Анимација-графичка табла,пластелин	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Електронски часопис медијум у служби ликовне културе	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Боја	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Графика	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.
	Мурал	Расправљају и заједно с наставником бирају тему, предлажу или бирају понуђене подтеме, прихватају обавезе у изради задатка, истражују према унапред утврђеним задацима и процедурама уз инструкције, обједињују резултате према прихваћеним правилима, извештавају о резултатима свог рада и добијају повратне информације.

ПРОГРАМ ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	компетенције
ЧОВЕК И МУЗИКА	<ul style="list-style-type: none"> Ученик активно учествује зарад разумевања улогу музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жансрова и облика Ученик упознаје музичка дела, слуша композиције и извођења Различитим примереним методама у арду наставник са ученицима тумачи садржаје програма како би ученици поступно и спонтано усвајали нова сазнања 	Часови музичке културе су важни за учеников интелектуални, социјални, психички и емоционални развој. Учење код ученика на првом месту развија креативност, стваралачке способности и критичко мишљење, али у исто време и способност за самосталан рад и истраживање као и рад са другима (у групи или тиму).
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<ul style="list-style-type: none"> Ученик усваја информације кроз историјски и стваралачки контекст. Повезује инструменте и догађаје, односно прилике када се и на који начин музика изводила. До знања о инструментима ученик долази из непосредног искуства путем слушања и опажања Инструменте усваја кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Ученик упознаје аудитивно, визуелно и слушно инструменте, кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја Наставне садржаје усваја и кроз подручје које је повезано народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета 	Креативан и практичан рад омогућава ученицима да изразе и размене своја осећања, идеје и ставове и пружа им могућност да истраже и развију способности/вештине/меха

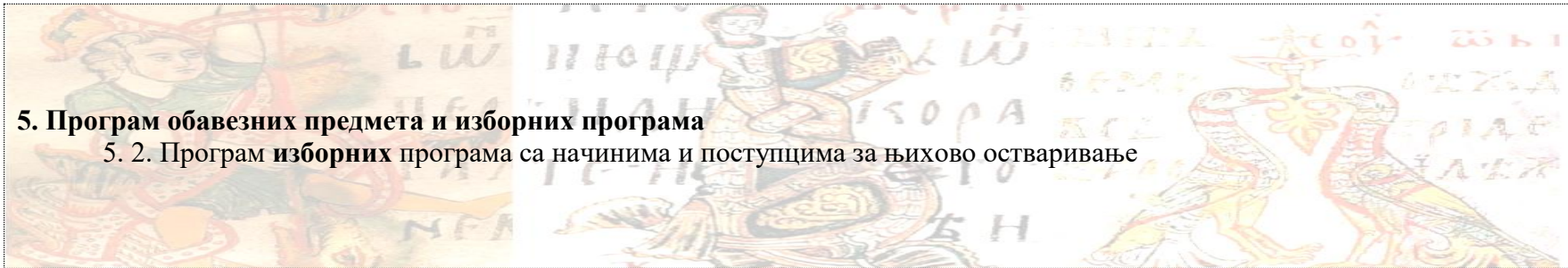
<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ученик прати и усваја музички ток (извођачки састав, темпо, начин на који је мелодија извајана, специфичне ритмичке карактеристике) • Повезује природу музичког тока и намену слушаног дела – специфичности одређених елемената музичког дела и звучни ефекат који је њима постигнут и повезује са настанком дела и наменом • Активним слушањем кроз разговор и самостално истраживање упознаје различите врсте музичког изражавања у уметничким делима као и фолклорној музици • Упознаје и препознаје различите епохе и композиторе • Анализира музику кроз музичке задатке или квиз • Изражава усмено своје утиске о слушаној музици • Знање из различитих области повезује у функцији разумевања слушаног дела, како би био подстакнут на креативност и критичко мишљење 	<p>низме за богатији, здравији и пунији живот. Способни су да уоче специфичности различитих уметничких дела, али исто тако и да уоче неке заједничке принципе и сличности. Практичан и креативан начин рада (упознавање и коришћење различитих традиционалних и савремених медија – ИКТ и техника) обезбеђује ученицима развијање мишљења које успешно могу применити у различитим животним ситуацијама која захтевају креативна решења. Неговање и развијање особина код ученика као што су истрајност, самодисциплина, одговорност и колективни дух успешно се могу применити и на друге аспекте живота (активно учествовање и допринос у окружењу, локалној заједници).</p>
<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ученик чита са листа једноставне ритмичке записе и тако активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, тимски рад, толеранцију и фине моторичке радње • Кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче се развијање личног стила изражавања • Песме се усвајају по слуху или из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на крају певање са литерарним тесктом. • Радам и заједничким вежбањем савладава различите песме и композиције певањем и (или) свирањем • Заједничким радом развија способност да самостално или у групи изводи различита музичка дела. • Сталним извођењем развија сигурност у извођењу различитих музичких деоница – самосталним извођењем или у групи • Елементе музичке писмености усвајају кроз музичке примере и композиције, од нотне слике и тумачења према звуку • Елементима који су обрађени у предходним разредима додаје се и обрада нових лествица кроз одговарајуће музичке примере 	<p>Такође, уметничко образовање ученицима пружа могућност да упознају и схвате вредност сопствене културе и културе других народа</p>

<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ученик одговара на музичка питања и одговоре • Компонује мелодије на задати текст • Саставља ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива • Импровизује игру/покрет на одређену музику • Илустује доживљај музике • Изађује музике инструменте • Учествује у музичко – истраживачком раду • Осмишљава музичке догађаје, програме и пројекте • Осмишљава музичке квизове, дидактичке игре, игре са певање, игре уз инструменталну пратњу или музичке драматизације • Примењује креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... • Учествује у пројектној и/или тематској настави 	<p>коришћењем и повезивањем знања из других предмета. Уметничко образовање, кроз вештине које развија, пружа ученицима кључне способности за повезивање знања из различитих области.</p>
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз квизове, презентације, продајне изложбе, паное, писање песама на задату тему, залагање на часу, вршњачко учење као и усмено испитивање.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја, музичка култура корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања.</p>	

	тема	веза са предметима	начин реализације
Тематско планирање	Човек и музика	Историја, ликовна култура, географија	Израда реферата и презентација са музичким примерима, у групи, уз коришћење Интернета и литературе
	Музичке епохе	Историја, ликовна култура	Израда реферата и презентација са музичким примерима, у групи, уз коришћење Интернета и литературе
Пројектна настава	Музички инструменти	Физика, ликовна култура	Прављење инструмената уз свирање, израда реферата и презентација са музичким примерима, у групи, уз коришћење Интернета и литературе Израда презентација у Power Pointu са музичким примерима
	Музичке епохе	Историја, ликовна култура, српски језик	Израда реферата и презентација са музичким примерима, у групи, уз коришћење Интернета и литературе Израда презентација у Power Pointu са музичким примерима

5. Програм обавезних предмета и изборних програма

5. 2. Програм изборних програма са начинима и поступцима за њихово остваривање

ИЗБОРНИ ПРОГРАМ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<p>-ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА</p> <p>- ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА 3.</p> <p>-ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p> <p>-ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ</p> <p>-РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА</p> <p>- ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p> <p>-ОПИСИВАЊЕ РАДЊЕ У ПРОШЛОСТИ</p> <p>-ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ(ПЛАНОВА,НАМЕРА,ПРЕДВИЂАЊА,МОГУЋНОСТИ И ВЕРОВАТНОЋЕ)</p> <p>-ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,ИНТЕРЕСОВАЊА,ПОТРЕБА,ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p> <p>-ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА,ПРОСТОРНИХ ОДНОСА,И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ</p>	<p>Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.</p> <p>Предвиђени садржаји се реализују коришћењем комбинованог метода и разноврсних техника, приступа, облика рада и наставних средстава.</p> <p>Акцент је на активној улози ученика у процесу усвајања знања и развијања вештина. Примењује се тимски рад.</p> <p>Ученици се оспособљавају за самосталан рад (учење кроз прикупљање и селекцију информација, закључивање, резоновање, испољавање иницијативе, одлучивање и примену најпогоднијих техника учења).</p> <p>Ученици се усмеравају на ефикасно и ефективно коришћење извора знања и информација (литературе, медија, средстава информационо-комуникативне технологије, културно- уметничких догађаја, скупова...).</p> <p>Процес учења се одвија кроз корисне и занимљиве активности, као што су: израда мини пројеката, драматизације, квизови,</p>	<p>-Овладавање свим језичким вештинама (говор, разумевање говора, читање и писање)</p> <p>-Способност и вештина комуникације</p> <p>-Успешно учествовање у тимском раду</p> <p>-Способност за самостално учење</p> <p>- Способност за прикупљање и селектовање информација</p> <p>- Испољавање креативности, истраживачког духа, толеранције, емпатије, позитивних естетских и моралних ставова</p> <p>- Усмереност ка очувању традиције, прихватању култура других народа, ширењу идеје космополитизма, прихватању вредности грађанског друштва, укључивању у живот локалне заједнице и усклађивању са глобалним</p>

<p>-ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА,ЗАБРАНА,УПОЗОРЕЊА,ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>игре и сл. Примењује се тематска настава. Задаци и активности прилагођавају се индивидуалним карактеристикама ученика. Ученици се укључују у такмичења из француског језика.</p>	<p>кретањима</p> <p>Опште међупредметне компетенције које се овако развијају су: комуникација, компетенција за учење, одговорно учење у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини и здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција решавање проблема, сарадња.</p>
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности остварене комуникације</p> <ul style="list-style-type: none"> - Квалитет и количина информација добијених коришћењем литературе, медија, Интернета ... - Повећана мотивација за учење - Повећање самопоуздања и спремности за вођење конверзације -Заинтересованост ученика за израду мини пројеката, презентација, израду и учествовање у квизовима, тимски рад и др. -Учесталост и ефикасност коришћења литературе, средстава информационо-комуникативне технологије итд. - Резултати писмених и усмених провера знања ученика, формативно оцењивање... - Број пријављених ученика за такмичења - Резултати на такмичењима - Резултати акционих истраживања којима се проверава квалитет наставе и усвојених знања и вештина - Успех ученика у даљем школовању 	

<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Корелација се остварује са свим осталим наставним предметима (обрађују се теме везане за историју, географију, књижевност, музичку и ликовну уметност, спорт, информатику, животну средину, природне појаве, научна достигнућа, здравље, међуљудске односе итд.)</p>														
<p>Тематско планирање</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="1001 305 1266 337">тема</th> <th data-bbox="1266 305 1566 337">веза са предметима</th> <th data-bbox="1566 305 1940 337">начин реализације</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1001 337 1266 451">Празници и традиција</td> <td data-bbox="1266 337 1566 451">историја, српски језик Биологија, географија, српски језик</td> <td data-bbox="1566 337 1940 873" rowspan="4">Остварује се холистички приступ кроз обраду теме са становишта различитих области. Приликом планирања, усклађују се и обједињују активности појединих предмета и одређује време за њихову реализацију. Активности обухватају истраживачки рад, израду мини пројеката, посете музејима, галеријама, библиотекама и позоришним представама, презентације итд.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1001 451 1266 540">Заштита животне средине</td> <td data-bbox="1266 451 1566 540">Географија, ликовна култура Српски језик, историја,</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1001 540 1266 613">Државе, градови</td> <td data-bbox="1266 540 1566 613">Географија, ликовна култура</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1001 613 1266 873">Знаменити градови, личности Медији, будућност...</td> <td data-bbox="1266 613 1566 873">Српски језик, историја, Информатика, математика, физика, музичка култура Српски језик, грађанско васпитање, географија, ликовна култура</td> </tr> </tbody> </table>	тема	веза са предметима	начин реализације	Празници и традиција	историја, српски језик Биологија, географија, српски језик	Остварује се холистички приступ кроз обраду теме са становишта различитих области. Приликом планирања, усклађују се и обједињују активности појединих предмета и одређује време за њихову реализацију. Активности обухватају истраживачки рад, израду мини пројеката, посете музејима, галеријама, библиотекама и позоришним представама, презентације итд.	Заштита животне средине	Географија, ликовна култура Српски језик, историја,	Државе, градови	Географија, ликовна култура	Знаменити градови, личности Медији, будућност...	Српски језик, историја, Информатика, математика, физика, музичка култура Српски језик, грађанско васпитање, географија, ликовна култура		
тема	веза са предметима	начин реализације													
Празници и традиција	историја, српски језик Биологија, географија, српски језик	Остварује се холистички приступ кроз обраду теме са становишта различитих области. Приликом планирања, усклађују се и обједињују активности појединих предмета и одређује време за њихову реализацију. Активности обухватају истраживачки рад, израду мини пројеката, посете музејима, галеријама, библиотекама и позоришним представама, презентације итд.													
Заштита животне средине	Географија, ликовна култура Српски језик, историја,														
Државе, градови	Географија, ликовна култура														
Знаменити градови, личности Медији, будућност...	Српски језик, историја, Информатика, математика, физика, музичка култура Српски језик, грађанско васпитање, географија, ликовна култура														
<p>Пројектна настава</p>	<p>Предлози тема за тематску наставу могу такође бити и пројекти.</p>	<p>Сви предмети, зависно од пројекта.</p>	<p>Пројектна настава биће реализована у складу са планом уџбеника "Le monde de Léa et Lucas" који је усклађен са наставним планом и програмом у потпуности. Израда пројеката биће усклађена и са осталим предметима како би се код ученика развиле све неопходне компетенције.</p>												

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
1. Упознавање основних елемената програма	Представљање циљева, метода - права и одговорности, правила и дужност, начини вођења документације, кооперативни начини учења, учење са другима и уз њихову помоћ. рад у пару, групи, размена у одељењу, индивидуални рад.	- комуникација на материњем језику - учење како се учи - вештина сарадње
2. Сагледавање услова школског живота	Разговор са ученицима, родитељима, наставницима, коришћење штампаних извора информација из медија, рад у групама, упознавање техника и поступака прикупљања информација у оквиру истраживачких тимова, осмишљавање плана акције кроз дискусију, расправу, преговарање, дијалог, интревју.	- међуљудска и грађанска компетенција - комуникација на материњем језику - учење како се учи - вештина сарадње
3. Уочавање проблема у заједници	Сакупљање података о изабраном проблему, састанци у оквиру школе, посете ученика различитим организацијама кроз активно учење, партиципацију свих ученика, дискусију, дебату, анализу случаја, покретање иницијативе, активизам.	- међуљудска и грађанска компетенција - еколошка компетенција - предузетништво и смисао за иницијативу
4. Активизам и партиципација	Испитивање ставова и мишљења ученика из живота школе, учествовање у реализацији договорених акција, примењивање начина конструктивног доношења одлука у групи. Ученицима треба омогућити слободу изражавања мишљења, али је фокус програма на схватању значаја општег добра о препознавању кључних друштвених вредности.	- предужетништво и смисао за иницијативу - дигитална компетенција
5. Грађанин	Развијање вештина и способности потребних за заштиту људских права, развијање односа поштовања према људским правима који ће људима омогућити да не повређују права других.	- културно изражавање - комуникација на материњем језику - учење како се учи - дигитална компетенција
6. Држава и власт	Разумевање неопходности постојања власти кроз ангажовање у различитим иницијативама и акцијама. Разумевање функционисања нивоа и органа власти, упознавање ученика са мерама власти, кроз практично деловање проширити ученицима знања о демократији.	- комуникација на материњем језику - учење како се учи - дигитална компетенција
7. Бачки парламент	Подстицати код ученика оне стилове понашања којима штите дечја/људска права . Користити „Буквар дечијих права”. Посете часовима одељењских заједница ради усвајања вредности за одговоран и ангажован живот у школском окружењу, а касније у демократском друштву.	- комуникација на материњем језику - учење како се учи - културно изражавање
8. Деца у савременом свету	Упознавање са Конвенцијом о правима детета. Упознавање са међународним организацијама, њихов улога и значај, посете установама које се баве унапређивањем положаја деце и заштитом њихових интереса.	- предужетништво и смисао за иницијативу
9. Медији у савременом друштву	Упознати ученике са улогом медија у стварању слике о положају деце у једном друштву и начинима на којима се она приказују, учешће деце у медијима, разматрање предлога ученика који имају за циљ веродостојније представљање	

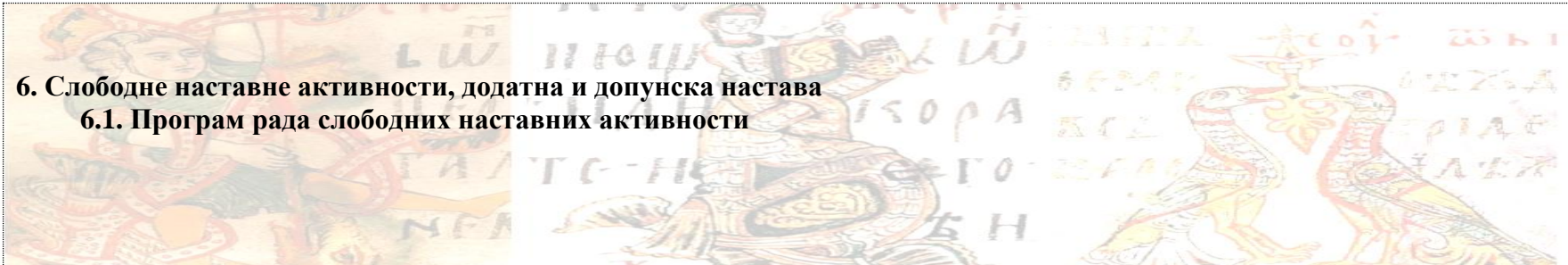
	деце и њихових проблема у медијима. Разумевање и тумачење медијских порука.		- решавање проблема - комуникација на материјем језику - решавање проблема
10.Евалуација	Евалуација рада, анализа пројеката, активности, сарадње и дружења, анализа случаја, дискусије, расправе, преговарање, дијалог, интервју, пп-презентација за родитеље, ученике , локалну заједницу и запослене у школи.		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са постављеним задатком. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.		
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	Српски језик (игра улога,размена мишљења, драматизација, писање писма), историја, географија, (Дечја права, права и обавезе , уређење учионице) , ликовна култура (цртање, сликање, вајање, израда плаката), музичка култура (певање песама са погодном тематиком), физичко васпитање (дечје игре), чувари природе (неговање биљака и одлазак у природу), информатика.		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Медији у савременом свету	српски језик и књижевност, историја, информатика, ликовна култура	Презентација коју припремају ученици у групном раду.
	Улога власти	српски језик и књижевност, историја, географија, музичка култура	Драмски приказ ученика
	Заштита животне средине	српски језик, биологија, информатика	Израда панона
Пројектна настава	Решавање актуелног проблема у школи	српски језик и књижевност, информатика	Истраживање, прикупљање, класификовање и решавање актуелног проблема у школи ученика петог разреда; презентовање резултата рада

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
Назив предмета	ВЕРСКА НАСТАВА	
Наставне области садржај предмета	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет	Компетенције
<p>1. Религија и култура Старог света; Старозаветна историја Спасења</p>	<p>Упознавање ученика са основним елементима религије и културе старог света, са паганским митовима и легендама о вечном животу. Њихова припрема за сусрет са Откровењем Истинитог Бога. Објаснити им појмове Светог Предања и Светог Писма, узрок и начин настанка Библије. Оспособити ученика за разумевање посебности улоге човека у свету, као и споне између Бога и света.</p> <p>Кроз повест о стварању света и човека, пробудити у ученицима осећај одговорности за свет који их окружује. Повезати старозаветне личности и догађаје са Христом, развити свест о старању Божијем за свет кроз библијску историју.</p> <p>Десет Божијих заповести као припрема и водич за Христове заповести љубави. П редочити ученицима специфичност библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост.</p>	<p>1. Комуникација на матерњем језику 2. Учење како се учи 3. Међуљудска и грађанска компетенција</p>
<p>2. Припрема света за долазак Сина Божијег у свет Избор Аврама и његових потомака као почетак Цркве (Стари Завет између Бога и људи)</p>	<p>Ученици на примеру историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека, и поред тога што је то први човек Адам одбио да испуни. Бог је после греха првог човека променио начин остварења тог циља, али је циљ због кога је свет створен остао исти. Конкретна реализација тога циља почиње од избора Аврама и благосиљања јеврејског народа у њему, што означава почетак цркве која има исту структуру као будуће Царство Божије.</p> <p>Кроз старозаветну историју почиње да се назире и то, коју је личност одабрао Бог да уместо првог Адама буде та спона између Њега и света. Старозаветни догађаји и старозаветна црква типови су и праслика оваплоћења Сина Божијег који ће постати нови Адам, његовог страдања и васкрсења, као и новозаветне Цркве.</p> <p>Десет Божијих заповести дате су јеврејском народу да би регулисале однос старозаветне Цркве са Богом, као и односе међу члановима Цркве.</p> <p>Овај програм треба реализовати читајући кључне одломке из Старог завета и тумачити их из перспективе новозаветних догађаја, као што и новозаветне догађаје треба тумачити из</p>	<p>4. Културно изражавање 5. Решавање проблема 6. Еколошка компетенција</p>

	перспективе другог доласка Христовог и Царства Божијег. На овај начин ћемо ученицима указати на спасење као историјски процес: „Стари завет је сенка, Нови је икона, а истина је стање света у будућем веку“ Св. Максим Исповедник.	
3.Богопознање и Светотајински живот Цркве	<p>Кроз очигледне примере и експерименте објаснити ученицима три начина сазнавања: објективно, субјективно и личносно; и границе њихове примене (наука, уметност, теологија...). Указати ученицима на повезаност љубави и знања у црквеном искуству. Примерима личног искуства да уоче како једино онај кога заволимо за нас постаје личност, непоновљиво и бескрајно важно биће. Подстакнути га на одговорније обликовање заједничког живота са другима.</p> <p>Пружањем основа разумевања Символа вере, ученику указати на решавање проблема путем разговора и заједништва.</p> <p>Помоћи им у разумевању да се кроз учешће у Светим тајнама Цркве наш живот повезује са Богом у најважнијим моментима нашег живота (рођење и Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...).</p> <p>Објаснити значај мисионарске и просветитељске делатности, доживети српске светитеље као учитеље хришћанских врлина и значај стицања истих.</p> <p>Ученичка могућност да препозна неговање православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља, неговање богатства и лепоте српске културне баштине.</p>	
4. Човек је икона Божија	<p>Омогућити ученицима основ за разумевање хришћанског појма слободе. Развити свест да је грех злоупотреба слободе, промашај људског назначења, како човек може бити роб својих лоших особина и навика. Подстаћи ученике на узајамну љубав и поштовање, стално преиспитивање свога живота.</p> <p>Упућивањем ученика на смисао подвига светитеља, указати им на критички однос према својим поступцима и важност развијања хришћанских врлина.</p> <p>Литургијски догађај узајамног даривања Бога и његовог народа отвориће нова сазнања код ученика; молитва као разговор са Богом, повезаност и зависност учесника Литургије.</p> <p>Тему Будуће Царство као узрок постојања цркве треба обрадити на основу објашњења које даје св. Максим Исповедник (РГ 4, 157). Упознати их са сведочанствима присуства Божијег у овом свету (чуда, мошти...).</p> <p>Приказујући човека и природу као слободне у односу на законе природе, православна иконогресија жели да их прикаже како ће они изгледати у будућем Царству Божијем.</p>	

НАПОМЕНА:	Пројектном наставом употпунити и продубити наставне садржаје, повезати далеку прошлост и данашње време како би ученицима било блискије сазнање и кроз опит, трајније.	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученици раде индивидуално, у пару или мањим групама. Наставник подстиче ученике да изразе своје мишљење и ставове у складу са хришћанским васпитањем. Након завршених радова врши се размена мишљења и евалуација.	
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	<p>ЛИКОВНО Облик (природа и њени облици; карактер и врста облика; основни површински облици; груписање облика; величина облика и међусобни однос величина)</p> <p>Пошто се у овом разреду изучава облик, деца од глине (глинамола) могу правити Мојсијеве таблице. Свако дете може направити свој пар таблица и затим на основу њих, упређујући их и групишући по сличности или одвајајући по разликама, проучавати теорију облика. Могу добити задатак да пронађу, у природи, два слична камена а затим их сагледавати у односу на оне које су они направили као природне и створене облике.</p> <p>Помоћу објашњења облика: површинских облика, величина облика и међусобног односа величина; за почетак приближити појам праслике (до овог узраста деца овај појам тешко схватају). Узети : неки облик из природе нпр. што облији камен и лопту као геометриско тело, онда им дат да их посматрају и упоређују, а затим им детаљно појаснити и приближити (облутак) као праслику (савршене лопте) и Авраама и јев. народ као праслику Христа и његове Цркве!</p> <p>СРПСКИ ЈЕЗИК: С. Ћ.: „Богојављенска ноћ“ Црквени празници; молитва; вера; повезати са Богојављањем (Мт 3, 13-17)</p> <p>ИСТОРИЈА: Грчка култура (уметност, наука, свакодневни живот) Поменути грчку уметност (Елуисинске мистерије итд) као уметност која извире из култа, а култ из религије. Повезати трагање за катарзом и очишћењем са Црквом и литургијом</p>	

6. Слободне наставне активности, додатна и допунска настава
6.1. Програм рада слободних наставних активности

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Међупредметне компетенције
<p>ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА</p> <p>Појам и врсте здравља, начини његовог праћења и чувања.</p> <p>Утицај вежбања на здравље, раст и развој. Људско тело и вежбање – кости, зглобови, мишићи.</p> <p>Специфичности вежбања у и ван спорта.</p> <p>Правилно и неправилно вежбање.</p> <p>Мотивација за вежбање и фактори који утичу на одустајање.</p> <p>Када не треба вежбати.</p> <p>Вежбање и имунитет.</p> <p>Значај вежбања на чистом ваздуху.</p> <p>Вежбање и очување животне средине.</p> <p>Повреде при вежбању и прва помоћ</p>	<p>ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА</p> <p>Тема прожима вежбање, здравље и животну средину и настоји да одговори на питање чему служи вежбање и како и где то радити. Има већи број кључних појмова и било би добро да наставник предност да оним активностима и примерима на којима ће ученици најлакше разумети ту повезаност.</p> <p>Како свако вежбање није аутоматски и здраво, на различитим примерима, треба ученицима указати на разлику између правилног и неправилног вежбања и више пута се током целог програма враћати на то јер се ради о важном исходу. Ученици се могу организовати да радећи у мањим групама на интернету пронађу и направе избор и план вежби по одређеном задатку (вежбе за јачање мишића ногу, вежбе за правилно држање и сл.).</p> <p>На ту тематику природно се надовезује питање о томе зашто нека особа вежба, односно из којих мотива то ради као и зашто се одустаје од вежбања. За тај садржај погодне су активности у којима ученици имају могућност да изнесу сопствено мишљење, дискутују, супротстављају аргументе. Ученици се могу поделити у две групе тако да једна треба да припреми аргументе којима би некога убедили да вежба, а друга да не вежба. Наставник треба да прати аргументацију ученика и да интервенише уколико се мотивација за вежбање тражи само у томе што то сви раде, што је лепо ићи у теретану, што се купује лепа спортска одећа и сл.</p> <p>Трећи елемент теме односи се на животну средину и предвиђа упознавање ученика са могућностима вежбања у природи и са правилима чувања природе приликом вежбања. Посебно је важно указати на важност праћења квалитета ваздуха непосредно пре вежбања јер вежбање у условима загађеног ваздуха има више штете него користи. Ученике треба упутити да о квалитету ваздуха информације прикупљају на званичном сајту http://www.sepa.gov.rs/</p> <p>У оквиру ове теме предвиђено је да се са ученицима обради и садржај који се односи на повреде којих свакако има чак и када се правилно вежба. Било би добро да ученици стекну увид које су то најчешће повреде и шта се може урадити у првом тренутку како би се последице повреде умањиле. Ту се мисли и на самопомоћ и пружање прве помоћи другоме. У оквиру фонда од једног часа недељно није могуће много времена посветити првој помоћи те се треба задржати на основним принципима прве помоћи и свакако упутити ученике да у случају повреде консултују лекаре.</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Комуникација</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација према предузетништву</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p>

<p>ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ</p> <p>Исхрана као извор енергије.</p> <p>Карактеристике основних животних намирница важних за вежбање.</p> <p>Гојазност и мршавост – ризици и компликације.</p> <p>Како и где се информишемо о здравом начину исхране. Производи који се рекламирају, а треба их избегавати.</p> <p>Различите врсте дијета и њихови позитивни и негативни ефекти.</p> <p>Правилна исхрана пре и после вежбања.</p> <p>ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД</p> <p>Идеал физичког изгледа некад и сад.</p> <p>Правилно држање тела и физички изглед.</p>	<p>ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ</p> <p>Тематика правилне исхране природно је повезана са вежбањем и зато има своје место у овом програму. Како ученици о томе већ имају солидна школска и ваншколска знања, навике и ставове наставник може, у оквиру првих активности, да направи неку врсту снимања стања у смислу да кроз разговор или наменски припремљен упитник утврди шта знају о нутритивним вредностима намирница, какве су им навике у исхрани, шта знају о правилима исхране пре и после вежбања и сл. У складу са добијеним одговорима може планирати даљи рад на овој теми.</p> <p>Истраживања показују да на узрасту ученика од 12 и 13 година има пуно оних који се неправилно хране. Поред рада на стицању знања о принципима правилне исхране наставник треба да планира и активности које ће водити достизању исхода који тражи од ученика да се критички односе према рекламираним производима животних намирница. То је важно јер су циљна група реклама произвођача намирница које имају превише масти, соли и шећера најчешће баш ученици 5. и 6. разреда. То није случајно јер на ранијем узрасту исхрана ученика је под већом контролом родитеља који су најчешће ученицима припремали ужину код куће. Међутим, у првим разредима другог циклуса ученици мењају понашање и за време одмора одлазе у самопослуге и пекаре и сами бирају шта ће ужинати. Нажалост, њихови избори су често повезани са атрактивним реклама производа који нису добри за раст и развој. Зато са ученицима треба радити на анализи таквих реклама, коме се оне обраћају и са каквим порукама, као и на њиховом оснаживању да буду пажљиви потрошачи и пре куповине се упознају са информацијама о садржају производа, као и о њиховом року трајања и цени. Ученици могу да спроведу мини истраживање са циљем да утврде да такви рекламирани нездравни производи немају високу цену, да су често на акцијама, да су изложени на местима која су лако доступна и близу касе, да понекад уз њих гратис иде други нездравни производ или играчка из чега се јасно види да произвођачи заједно са трговинама подржавају да деца и млади што више купују такве производе.</p> <p>Иако у тим годинама ученици још увек не прибегавају у већој мери дијетама прави је тренутак да се упознају са њиховим позитивним и негативним последицама и развију позитиван став да се вишак или мањак килограма правилним вежбањем и исхраном може боље решити него дијетом преузетом из новина. Уколико је дијета неопходна онда је стручно лице прописује и прилагођава потребама конкретне особе.</p> <p>ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД</p> <p>Ова тема у потпуности одговара узрасту ученика 5. и 6. разреда који су у фази интензивног психофизичког мењања из детета у одраслог и физички изглед им је врло важан. Свакодневно посматрају себе у огледалу и углавном су незадовољни како изгледају. Рад на садржајима у оквиру ове теме има за циљ да ученици прихвате своје тело, његове потребе и могућности што</p>	
--	---	--

<p>Претерана употреба дигиталних технологија и последице на здравље и физички изглед. Утицај вежбања и здравих начина живота на физички изглед.</p> <p>У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ</p> <p>Остваривање права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење кроз вежбање прилагођено могућностима и потребама.</p> <p>Доступност опреме и простора за вежбање.</p> <p>Родна (не)равноправност у вежбању и спорту.</p> <p>Вежбање после болести и повреда.</p> <p>Значај вежбања за особе са сметњама у развоју и инвалидитетом и спортови прилагођени њиховим могућностима.</p>	<p>је важно јер одрастају у култури где медији и друштвене мреже намећу идеал физичког изгледа који је најчешће удаљен од реалних пропорција људи. Ученици треба критички да промишљају о информацијама које их „бомбардују” о физичком изгледу као и да се упознају са акцијама широм света да се тај „диктат” промени. Највећу пажњу треба да добије кључни појам садржаја који се односи на правилно држање јер се оно вежбањем може унапредити што је значајно и за здравље и за физички изглед.</p> <p>У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ</p> <p>Садржаји ове теме су важни за формирање правилног става према вежбању и развоју компетенције за одговорно учешће у демократском друштву. Ученици су већ упознати са Конвенцијом о правима детета и треба је повезати са садржајем овог програма у смислу колики значај има физичко вежбање у остваривању права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење.</p> <p>Доступност опреме и простора за вежбање је повезана са правима и ученици могу организовати покретање иницијативе да се направе неке промене у том смислу нпр. да се у околини школе у парку поставе справе за вежбање или да. Таква иницијатива може бити покренута заједно са ученицима који похађају Грађанско васпитање јер у петом разреду програмом је предвиђена акција у корист права ученика.</p> <p>Код рада на родној равноправности у вежбању и спорту важно је да се она не представи да су једнаки захтеви у вежбању за мушкарце и жене. Неопходно је да ученици увек воде рачуна о уважавају различитих потреба, могућности и физичких ограничења као и да препознају примере дискриминације кад су за исти спорт и исто постигнут резултат мушкарци и жене различито награђени. У теми није дат садржај који се односи на вежбање и менструални циклус јер је то већ предвиђено програмом обавезног предмета Физичко и здравствено васпитање али се може повезати са садржајем из овог програма.</p> <p>У оквиру рада на овој теми ученици ће имати прилику, вероватно по први пут, да се упознају са значајем вежбања код особа које су биле болесне или повређене (саобраћајне незгоде, спортске повреде), као и са специфичностима вежбања особа са сметњама у развоју и инвалидитетом. За раду на тим садржајима погодна су различите технике, а посебно се издваја примена студије случаја јер омогућава да се ученици упознају са током и изазовима у вежбању стварних особа које су направиле велики успех у спорту иако су нпр. биле озбиљно повређене или рођене са неким тешким обољењима. То се може повезати са садржајем из прве теме који се односи на мотивацију за вежбање и факторе одустајања од вежбања.</p> <p>Тема пружа одличне могућности за реализацију радионица у оквиру којих ученици имају могућност да размене сопствена искуства о вежбању, искажу своје ставове, дилеме, страхове и чују шта други о томе мисле. То је посебно погодно за оне који избегавају да вежбају јер су гојазни или мршави а задатак наставника је да радионицу тако води да они буду охрабрени да вежбају.</p>	
--	--	--

<p>Исходи-на крају програма ученик ће бити у стању да:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; – препозна ситуације у којима не сме да вежба; – препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље; – повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет; – поштује еколошка правила у средини где вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању; – критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање; – користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед; – разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела; – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу; – критички се односи према рекламираним производима животних намирница; – аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после болести и неких повреда; – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту; – преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером.
<p style="text-align: center;">ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како аргументују, које ставове изражавају. Поуздани показатељи напретка су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликовање чињеница од интерпретације, способност да се изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице.</p> <p>Код неких садржаја могу се урадити иницијални и излазни тест којим ће се утврдити знања, вештине, ставови пре и после рада на неком садржају.</p> <p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање је описно (истиче се, добар, задовољава), а оцена не улази у општи успех.</p> <p>Ученике треба унапред упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати, а приликом сваког вредновања постигнућа потребно је дати повратну информацију.</p>

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЦРТАЊЕ СЛИКАЊЕ ВАЈАЊЕ	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Међупредметне компетенције
<p>ЦРТАЊЕ</p> <p>Својства линија.</p> <p>Врсте цртежа.</p> <p>Цртачке технике.</p> <p>ВАЈАЊЕ</p> <p>Својства облика.</p> <p>Стилизовање облика. Вајарске технике.</p> <p>СЛИКАЊЕ</p> <p>Примарне, секундарне и терцијарне боје.</p> <p>Локални тон.</p> <p>Сликарске технике.</p>	<p>Програм слободне наставне активности Цртање, сликање и вајање омогућава ученицима петог или шестог разреда да кроз ликовне радионице и индивидуалне и тимске ликовне пројекте развијају стваралачко мишљење и вештине које су им неопходне за свакодневни живот и наставак школовања. Кључни појмови садржаја програма су смернице за избор мотивационих садржаја, а који треба да обухватају разноврсне визуелне, аудио и аудиовизуелне информације, које наставник припрема и приказује на часу. Приказани садржаји и мотивациони разговор треба да побуде радозналост и спремност ученика да код куће или на часу и сами проналазе сродне подстицаје за стваралачки рад. Наставник процењује могућности ученика и школе. С обзиром на то да је фонд часова недовољан, ученици могу то да раде код куће, уз надзор старијих. На исти начин ученици могу виртуелно посетити изложбе у музејима. Ученици и сами треба да предлажу ликовне теме и активности које их интересују, при чему све предложене активности треба да буду у оквиру програма. Оне могу бити повезане са актуелним догађајима у локалној заједници, као и за културну баштину народа ком ученици припадају.</p> <p>Ова настава омогућава препознавање и развој даровитости ученика и њихових индивидуалних способности и омогућава постепено увођење ученика у област професионалне оријентације ка широком пољу ликовних делатности.</p> <p>Цртање: Ликовни проблеми које ученици треба да решавају везују се за примену ликовног језика, односно садржаја теорије обликовања који се у том разреду уче у настави Ликовне културе. Посебан нагласак је на развијању осећаја за изражајна својства линија и приказивању мотива у плановима. Коришћење свих врста линија како би се постепено обогаћивало линеарно графичко изражавање и богатство појединоста на основу опсервирања или</p>	<p>Образовање у ликовним (визуелним) уметностима је кључно за учеников интелектуални, социјални, психички и емоционални развој. Учење у ликовним уметностима код ученика на првом месту развија креативност, стваралачке способности и критичко мишљење, али у исто време и способност за самосталан рад и истраживање као и рад са другима (у групи или тиму). Креативан и практичан рад омогућава ученицима да изразе и размене своја осећања, идеје и ставове на вербалан и невербалан начин и пружа им могућност да истраже и развију способности/вештине/механизме за богатији, здравији и пунији живот. Способни су да уоче специфичности различитих уметничких дисциплина, али исто тако и да уоче неке заједничке принципе и сличности (нпр. ритам у музици, покрету и на слици...).</p> <p>Практичан и креативан начин рада (упознавање и коришћење различитих традиционалних и савремених медија – ИКТ и техника) обезбеђује ученицима развијање флуидног и апстрактног (наћи бољи израз) начина мишљења које успешно могу применити у различитим животним ситуацијама која захтевају креативна решења.</p> <p>Неговање и развијање особина код</p>

претходним вежбама рада по природи. Неопходно је анализирати перспективе, птичје, жабље, линеарне и инсистирање на прецизностима и детаљу са нагласком на односе величина, пропорције.

Сликање: обogaћивање скале појединих боја и њиховог композиционог односа и увођење у бојене вредности процесом рада по природи и илустровању. Сликарске технике и подлоге. У оквиру ове теме планирати три групе задатака: слободно сликање на основу маште; сликање на основу посматрања; сликање на основу утиска о визуелним, аудио и аудиовизуелним садржајима (ликовно дело, снимак уметничке игре, филм, музичко дело, фотографија, игрица...).

Вајање: тродимензионално обликовање, основни тродимензионални облици. Волумен и простор, општа оријентација у вајарским областима. У оквиру ове теме планирати две групе задатака који се везују за материјал и поступак обликовања: моделовање меким материјалима; конструисање и обликовање комбинованим материјалима и материјалима за рециклажу. Пожељан меки материјал је школска глина, професионална вајарска глина, ДАС маса беле или теракота боје, ФИМО ефект и софт, као и друге савремене полимерне глине. Ученици који немају услова да набаве масе за обликовање могу да обликују масом коју су сами направили, а према рецепту који предлаже наставник или који су уз помоћ старијих пронашли на интернету или у литератури.

У реализацији ове наставе треба у складу са могућностима школе и креативностима наставника, инсистирати на већој афирмацији примењених уметности и визуелних комуникација У овој настави садржаји наставног рада се односе на практичне ликовне активности ученика која подразумева се ослањање на шири избор савремених ликовних средстава и медијума, односно савремених ликовно-поетских садржаја и искустава из области примењених уметности. У том смислу, ликовна осетљивост ученика остваривала би се и као припремљеност за активно учествовање у стварању естетских вредности које захтева наше време и као способност вредновања и критичког односа према савременом тренутку. Стога се препоручују садржаји из области примењене графике и керамике.

ученика као што су истрајност, самодисциплина, одговорност и колективни дух успешно се могу применити и на друге аспекте живота (активно учествовање и допринос у окружењу, локалној заједници). Такође, уметничко образовање ученицима пружа могућност да упознају и схвате вредност (и универзалност) сопствене културе и културе других народа коришћењем и повезивањем знања из других предмета (историја, географија, страни језик...). или Уметничко образовање, кроз вештине које развија, пружа ученицима кључне способности за повезивање знања из различитих области.

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Компетенција за учење

Естетичка компетенција

Комуникација

Решавање проблема

Рад са подацима и информацијама

Одговоран однос према здрављу

Одговоран однос према околини

Сарадња

Дигитална компетенција

Предузимљивост и оријентација према предузетништву

Одговорно учешће у демократском друштву

<p>Показатељи за процењивање степенa успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Способности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усмено ликовно опажа - Разуме и примењује ликовне технике и средства - Самостално и сараднички ради - Да има визуелно критичко и стваралачко мишљење - Да естетски анализира радове <p>Знања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да повезује и разуме ликовне појмове и садржаје наставних тема - Да познаје и разуме уметничка подручја сликарства, вајарства, архитектуре, примењене уметности дизајна и нових медија. - Познаје културне баштине <p>Ставови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да има позитиван однос према естетским вредностима ликовног рада (личног и других ученика), уметничког дела, радног и другог и животног окружења 	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Музичко, географија, енглески језик, српски језик, историја, математика, физика, техничко</p>	

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИК АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЧУВАРИ ПРИРОДЕ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
УПОЗНАЈ ЖИВИ СВЕТ СВОЈЕ ОКОЛИНЕ	<p>Употреба апликација за мобилне телефоне <i>PlantNet plant identification i BirdNET bird sound identification ili Ptice na dlani.</i></p> <p>-Употреба једноставних кључева за одређивање групаорганизама</p> <p>- Израда онлајн хербаријума или инсектаријума</p> <p>- Истраживање биодиверзитета своје околине, истраживање на терену, мапирање врста животиња, мапирање дрвенастих и карактеристичних зељастих врста биљака, присуства гљива; без прављења хербарских материјала</p> <p>- Самостални истраживачки рад „Усвоји дрво“</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Предузимљивост и оријентација према предузетништву</p> <p>Естетичка компетенција</p>
ЗНАЧАЈ ЖИВОГ СВЕТА ЗА ЧОВЕКА	<p>Гајење лековитог и/или зачинског биља у саксији</p> <p>Теренски рад са упознавањем самониклих јестивих биљака и израда јеловника у који су укључене те биљке</p> <p>Истраживање аутохтоних раса животиња и сорти биљака локалног подручја</p> <p>Праћење локалних климатских промена (израда кишомера, анемометра од коришћених материјала и коришћење алкохолног термометра за свакодневно мерење температуре</p>	
ПОМОЗИМО ДА ПРЕЖИВЕ	<p>Помозимо птицама (Посета и Бајфордовој шуми и познатим гнездилиштима у Србији: Царска бара, Обедска бара, Горње Подунавље)</p> <p>истраживање степена угрожености</p> <p>истраживање потреба врсте за одређеним типом вештачког станишта</p> <p>праћење стања, презентовање и извештавање јавности;</p> <p>Пројекти:</p> <p>Башта без инсектицида</p> <p>Шта угрожава птице грабљивице (Свилојево-Апатин)</p> <p>Зелене међе- зашто их је све мање?</p> <p>Како засадити дрво?</p>	
ЈА ЧУВАМ ПРИРОДУ	<p>Ученици би требало да упознају заштићене локалне природне вредности, развију свест о значају коришћења одрживих природних ресурса, утицају човека и сопственој одговорности по локалну животну средину</p> <p>формирање еко патрола</p>	

Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Формативно оцењивање: континуирано праћење напретка ученика кроз начин како ученици учествују у активностима,, како бране своје ставове, еволуирају, , како документују, аргументују представљено описним оцењивањем		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	биологија, хемија, физика, природа и друштво, географија, историја, енглески језик.		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
Пројектна настава			

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	<h1>САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ</h1> <h2>(5 разред)</h2>	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ	Кроз заједничке пројекте и истраживања, дефинисање основних појмова из области животне средине, приказивање кроз различите активности утицај човека на животну средину, анализа концепта одрживог развоја, организација кроз мале пројекте у оквиру тема и приказивање начина на који се може заштити животна средина. Израда тематских паное, писање реферате и истраживање о добрим примерима улоге човека у природи, израда листа активности којима се доприноси заштити животне средине.	<ul style="list-style-type: none"> - компетенције ученика за целоживотно учење, - овладавање вештинама комуникације и вештином сарадње, - развијање способности за рад са подацима и информацијама и дигиталне компетенције
ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ	Дефинисање природних ресурса и њихове поделе, истраживање о коришћењу ресурса и приказивање резултата кроз различите табеле и пројекте. Различитим активностима у виду презентација, реферата, паное, есеја, приказивање обновљивих и необновљивих извора енергије и њихов утицај на животну средину, са акцентом на рационално коришћење, приказивање кроз дебате позитивних и негативних аспеката употребе обновљивих и необновљивих извора енергије, приказ кроз лични пример на које све начине можемо да утичемо на одрживо коришћење ресурса.	<ul style="list-style-type: none"> - стицање способности решавања проблема, - компетенције на страним језицима и на матерњем језику
ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Дефинисање загађења планете и извора који до тога доводе, приказ глобалних промена и глобалних последица загађења, анализа и приказ изазивача оштећења озонског омотача, разматрање кроз симулације, округле столове и дебате на који начин је могуће утицати на загађење животне средине,	<ul style="list-style-type: none"> - еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву
БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ	Дефинисање појмова биодиверзитета и геодиверзитета, анализа њихове угрожености и наводи мере којима се могу заштити, приказ кроз кратке филмове и анимације начина угрожености биљног и животињског света и како их заштити, анализа Црвене књиге угрожених биљних и животињских врста, утицај на локалну заједницу личним примерима.	<ul style="list-style-type: none"> - социјалне и грађанске компетенције - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - естетичка компетенција
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Радови ученика – панои, презентације, филмови, есеји, реферати, анимације, дебате, пројекти, самостални радови ученика, активности на часу, решавање проблемских ситуација, квизови знања, усмени и писмени одговори, активности у локалној заједници, учешће у пројектној настави и националним и међународним пројектима, сарадња у ученичким тимовима, такмичења ученика, смотре истраживачких радова	

Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Свет око нас, Познавање природе, Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Хемија, Биологија, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Светски дан енергетске ефикасности Светски дан заштите животне средине Светски дан обновљивих извора енергије	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	Кроз интерактивност, слике, филмове, израду презентација у Power Pointu, израду панона, квизова, кратке представе, глуму непосредну наставу, учење откривањем, групно истраживање и тимски рад
Пројектна настава	-Одрживи развој -Обновљиви извори у Србији -Последице глобалног загревања	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	Кроз учење откривањем, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, панона, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте.

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	<h1>САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ</h1> <h2>(6 разред)</h2>	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	Кроз заједничке пројекте и истраживања, дефинисање основних појмова из области животне средине, географског омотача и природне средине, приказивање различитим активностима узајамне повезаности у оквиру географског омотача, анализа утицаја човека на одрживост животне средине. Израда тематских паноа, писање реферата и истраживање о добрим примерима спровођења акција које су имале за циљ да заштите животну средину, сарадња кроз школске активности са локалном заједницом.	<ul style="list-style-type: none"> - компетенције ученика за целоживотно учење, - овладавање вештинама комуникације и вештином сарадње, - развијање способности за рад са подацима и информацијама и дигиталне компетенције - стицање способности решавања проблема, - компетенције на страним језицима и на матерњем језику - еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву - социјалне и грађанске компетенције - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	Дефинисање глобалних промена и њихових последица, истраживање о смањењу емисије штетних гасова, заштити од буке, хигијени и приказ резултата кроз различите табеле и пројекте. Различитим активностима у виду презентација, реферата, паноа, есеја, приказивање резултата истраживања, спровођење акција у сарадњи са школом и локалном заједницом о комуналној хигијени и рециклажи, приказивање активности којима можемо одговорно да се понашамо према животној средини.	
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ НЕЖИВЕ ПРИРОДЕ	Дефинисање одговорног односа према геолошкој, геоморфолошкој, хидролошкој, педолошкој и климатолошкој разноврсности, дефинисање заштићених подручја и подручја од међународног значаја, кроз симулације, округле столове и дебате разматрање на који начин је могуће заштити најважније објекте неживе природе.	
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	Дефинисање одговорног односа према заштићеним биљним и животињским врстама у Србији, навођење мере којима се могу заштити, приказивање кроз кратке филмове и анимације начина угрожености биљног и животињског света и како их заштити, анализа Црвене књиге угрожених биљних и животињских врста, утицај личним примером на локалну заједницу, спровођење акција у сарадњи са школом и локалном заједницом у заштити живог света у својој околини.	

			- естетичка компетенција
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Радови ученика – панои, презентације, филмови, есеји, реферати, анимације, дебате, пројекти, самостални радови ученика, активности на часу, решавање проблемских ситуација, квизови знања, усмени и писмени одговори, активности у локалној заједници, учешће у пројектној настави и националним и међународним пројектима, сарадња у ученичким тимовима, такмичења ученика, смотре истраживачких радова		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Свет око нас, Познавање природе, Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Хемија, Биологија, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Дан планете Земље Међународни дан биодиверзитета Светски дан туризма	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	Кроз интерактивност, слике, филмове, израду презентација у Power Pointu, израду паноя, квизова, кратке представе, глуму непосредну наставу, учење откривањем, групно истраживање и тимски рад
Пројектна настава	-Рециклажа -Заштићена подручја у Србији -Заштићене биљне и животињске врсте у Србији	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија	Кроз учење откривањем, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, паноя, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Предузетништво 7.разред/ 8.разред	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА	Ученици се оспособљавају да се информишу о производу на основу његове декларације. Упознају се са правима потрошача, како да их остваре, могућност замене или повраћај новца ако није испуњена уговорна обавеза. Истражују о трајању гаранцији производа, учествују у пројектним задацима, студије случаја задатог буџета да одаберу производ и истражују на основу критеријума : квалитет, цена, еколошка подобност, корисност производа, естетска вредност и др.	- Комуникација - Рад са посацима и информацијама - Дигитална компетенција - Решавање проблема
СВЕТ РАДА	Ученици се упознају са образовним профилима различитих подручја рада, користе информатор за проналажење школа, раде у групама или у пару, истражују образовне профиле, услове за упис, тригодишње и четворогодишње образовне профиле, дуално образовање, разлике опште и стручне матуре, писање ЦВја, мотивационог писма. На основу истраживања праве презентације, едукативне паное, скупове у оквиру одељења и целе школе. Врше објављивање својих презентација на сајту школе или школском часопису, позивају родитеље да се укључе у пројекат и представе своје занимање.	- Сарадња - Одговорно учешће у демократском друштву - Одговоран однос према здрављу - Одговоран однос према околини
ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ	Ученици се упознају са примерима неких иницијатива и предузетништва. Организује се активност у којој ученици препознају проблеме у свом и ширем окружењу (безбедност у саобраћају, проблеми са животном средином,...), смишљају решења , израђују план акције, раде по групама. Сваки ученик има место у свом тиму сходно својим способностима, могу се консултовати са особама за које сматрају да им могу помоћи.	- Естетичка компетенција - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА	Ученици кроз практичан рад и симулацију рада привредног друштва уче о економском, финансијском функционисању предузећа. Може се на виртуелном привредном друштву или стварној регистрованој ученичкој задрузи симулирати сви процеси који су реални. На тај начин ученици сазнају и уче како се оснива, развија и затвара предузеће. Осмишљавају производ или услугу и подстичу креативност, оригиналноост идеје, иновативност. Уче се правилима пословне комуникације, основним етичким принципима, рационалном управљању расположивим ресурсима (знања, вештине, новац, време...), кодексу облачења, преузимању одговорности, поштовање преузетих обавеза. Праве трошковник за реализацију своје идеје, као и начине прикупљања новца : продајне изложбе, културне и спортске догађаје, сајам, базар. На крају се ради евалуација спроведених активности и доноси се одлука у које сврхе ће новчана средства бити искоришћена.	

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у активностима комуникације, сарадње са другим ученицима из тима, прикупљање података, како аргументују, евалуирају, налазе креативна решења. Показатељи за успешност развијања компетенција су и како представљају резултате свог рада, квалитет постављених питања, способност промене мишљења у складу са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, прихватање туђег мишљења, извођење закључка, примена наученог, предвиде последице, нађу креативна решења, решавају сукобе мишљења, превазилазе тешкоће, испољавање иницијативе, критичко мишљење.</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Психологија, техника и технологија, географија, информатика, ликовна култура, музичко васпитање, енглески језик, француски језик</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема Саобраћај Туризам Заштита и загађивање животне средине</p>	<p>веза са предметима Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија</p>	<p>начин реализације Кроз интерактивност, слике, филмове, израду презентација у Power Pointu, израду панона, квизова, кратке представе, глуму непосредну наставу, учење откривањем, групно истраживање и тимски рад</p>
<p>Пројектна настава</p>	<p>Теме се бирају произвољно као препознавање проблема у ужем или ширем окружењу ученика: проблеми у саобраћају, животна средина....</p>		<p>Кроз учење откривањем, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, панона, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте.</p>

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	УМЕТНОСТ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Међупредметне компетенције
<p>ТЕМЕ и кључни појмови садржаја</p> <p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ</p> <p>ШИРОМ СВЕТА</p> <p>Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборицина, традиционална тетоважа Маора)</p> <p>Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе)</p> <p>Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа,</p>	<p>Програм слободне наставне активности Уметност интегрише садржаје из културе, различитих уметности и више уметничких дисциплина. Он омогућава ученицима: да упознају културу и уметност народа свих континената, њихове сличности, разлике и међусобне утицаје; да открију како се прожимају различите врсте уметности; да уче како да користе разноврсне, релевантне и поуздане податке и информације за истраживачки и стваралачки рад; да ефикасно сарађују и комуницирају; да развијају критичко мишљење, конструктивно размењују мишљења и формирају позитивне вредносне судове са циљем очувања културе и идентитета, развијања самопоздања и самопоштовања, поштовања и заштите људских права; да развијају радозналост, мотивацију, као и афинитет према култури и уметности; да се изражавају у одабраним уметничким дисциплинама и медијима.</p> <p>Ослонац за остваривање програма представљају опште упутство које се односи на све СНА, као и ово које изражава специфичности програма Уметност.</p> <p>Предвиђено је да се прва тема реализује током првог полугодишта, а друга и трећа у другом полугодишту.</p> <p>Активности за реализацију програма Уметност су: креативне радионице; презентације; анализа инсерата филмова, аудио-визуелних прилога, аудио и визуелних садржаја; рад на истраживачким и пројектним задацима; прављење досијеа, дигиталне збирке и сл.; студије случаја; играње улога; дискусије; рад у групи на платформама за учење; повезивање са вршњацима из других школа или држава; гостовања стручњака; учење у другим</p>	<p>Образовање у ликовним (визуелним) уметностима је кључно за учеников интелектуални, социјални, психички и емоционални развој. Учење у ликовним уметностима код ученика на првом месту развија креативност, стваралачке способности и критичко мишљење, али у исто време и способност за самосталан рад и истраживање као и рад са другима (у групи или тиму). Креативан и практичан рад омогућава ученицима да изразе и размене своја осећања, идеје и ставове на вербалан и невербалан начин и пружа им могућност да истраже и развију способности/вештине/механизме за богатији, здравији и пунији живот. Способни су да уче специфичности различитих уметничких дисциплина, али исто тако и да уче неке заједничке принципе и сличности (нпр. ритам у музици, покрету и на слици...). Практичан и креативан начин рада</p>

<p>писмо)</p> <p>Уметност народа Африке (маске и штитови)</p> <p>Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)</p>	<p>установама; посете разним културно-уметничким дешавањима; обликовање и организовање промоција и кампања; укључивање у акције у локалној заједници...</p> <p>У складу са специфичностима програма и просторно-техничким капацитетима, ученици се могу изражавати кроз различите медије: слику (скице, цртежи, слике, плакати, књига уметника, мурали...); скулптуру; фотографију; видео; анимацију; акцију (перформанс, хепенинг, флеш моб, игровне активности); дизајн (сценографија, костимографија...); музику (инструментална, вокална, вокално-инструментална и сценска); сценски израз (глума, кореографија, плес); музичку критику...</p> <p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА</p> <p>Основна идеја теме је да се ученици упознају са одабраном баштином народа свих континената из области визуелних уметности и културе, при чему је предвиђено да то буду садржаји који нису обухваћени програмом предмета Ликовна култура. Ради постизања динамике наставе и подстицања радозналости и стваралачког мишљења препорука је да се сваки континент представи другим уметничким дисциплинама и да се планирају другачије активности ученика, где је то могуће. Упознавање са техникама и мотивима, као и о томе какву функцију је сликарство народа Аустралије и Новог Зеланда имало некада, а какву има данас. Истраживачке теме за ученике су: повезаност прича и слика у култури аустралијских народа; симболи у сликарству аустралијских народа; техника сликања тачкама (dot-painting); слике на кори еукалиптуса (bark-painting); слике на стенама у региону Кимберли; најпознатија дела једног савременог аустралијског сликара инспирисаног традицијом – Клифорд Посум (Clifford Possum Tjaraltjarri) или Квини Мекензи (Queenie McKenzie); значење традиционалне тетоваже та моко (tā moko); старе фотографије становништва Новог Зеланда; стилови традиционалних огртача и њихов утицај на савремену моду; један познати новозеландски уметник – Џорџ Нуку (George Nuku) или Чарлс Фридрик Голди</p>	<p>(упознавање и коришћење различитих традиционалних и савремених медија – ИКТ и техника) обезбеђује ученицима развијање флуидног и апстрактног (наћи бољи израз) начина мишљења које успешно могу применити у различитим животним ситуацијама која захтевају креативна решења. Неговање и развијање особина код ученика као што су истрајност, самодисциплина, одговорност и колективни дух успешно се могу применити и на друге аспекте живота (активно учествовање и допринос у окружењу, локалној заједници). Такође, уметничко образовање ученицима пружа могућност да упознају и схвате вредност (и универзалност) сопствене културе и културе других народа коришћењем и повезивањем знања из других предмета (историја, географија, страни језик...). или Уметничко образовање, кроз вештине које развија, пружа ученицима кључне способности за повезивање знања из различитих области.</p> <p>ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ</p> <p>Компетенција за учење</p>
--	---	--

	<p>(Charles Frederick Goldie)...</p> <p>Уметност америчких народа упознају кроз креативну радионицу где могу, према интересовањима, да моделују тотеме или посуде од меког материјала, да цртају дизајн употребних предмета са мотивима карактеристичним за одабрано племе, као и да их обликују одабраном традиционалном техником. Препорука је да ученици пореде орнаменте различитих племена тражећи сличности и разлике, као и да изложе фотографију свог рада заједно са примером који им је послужио као подстицај за стварање.</p> <p>Култура древне Индије, Кине и Јапана истражује се кроз компаративну анализу. Ученици могу да се поделе у мање групе које ће припремити краће презентације о сличностима и разликама између: обичаја; најстаријих градова; архитектуре храмова; традиционалне одеће или писма. Ученици које ове културе посебно занимају могу да ураде додатна истраживања (да истраже елементе одеће самураја; да истраже традиционална позоришта; да напишу задату реч на сва три језика...), као и да ураде ликовни рад на основу садржаја који их највише мотивише.</p> <p>Ученици упознају уметност афричких народа кроз обилазак Музеја афричке уметности у Београду и/или разгледање дигиталних збирки, гостовање стручњака или онлајн састанак са стручњацима... Ученици могу да разговарају са стручњацима о приликама у којима су се маске користиле, како су маске утицале на савремену западну уметност, у којим музејима се чувају..., као и да направе маску или штит техником папир маше или комбинованом техником.</p> <p>Ученици у школи заједно погледају филм/видео прилоге о Словенима, а затим размене утиске и дискутују. Како је словенска митологија и традиција популарна тема стрипова, ученици могу да осмисле и нацртају јунака стрипа или видео игре. Могућа активност је и обликовање накита или другог употребног предмета украшеног словенским орнаментима.</p>	<p>Естетичка компетенција</p> <p>Комуникација</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација према предузетништву</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p>
--	---	---

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Способности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усмено ликовно опажа - Разуме и примењује ликовне технике и средства - Самостално и сараднички ради - Да има визуелно критичко и стваралачко мишљење - Да естетски анализира радове <p>Знања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да повезује и разуме ликовне појмове и садржаје наставних тема - Да познаје и разуме уметничка подручја сликарства, вајарства, архитектуре, примењене уметности дизајна и нових медија. - Познаје културне баштине <p>Ставови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да има позитиван однос према естетским вредностима ликовног рада (личног и других ученика), уметничког дела, радног и другог и животног окружења
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Музичко, географија, енглески језик, српски језик, историја, математика, физика, техничко</p>

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<ul style="list-style-type: none"> -Појам добра/зла -Појам уметности -Појам правде -Појам слободе -Појам среће -Појам толеранције -Појам вршњачког насиља -Појам истине/лажи -Појам живота -Појам времена и простора -Појам пријатељства -Појам храбрости -Појам бога -Појам човека -Појам мудрости и знања -Појам света -Појам природе -Појам једнакости и различитости -Појам љубави 	<p>-Дискусија, размена мишљења, постављање питања, расуђивање, посматрање, истраживачке радионице, критичко анализирање питања, појмова и проблема у групи или пару.</p> <p>-Слике, филмови, песма, музика, новински текст, питања, пример етичког конфликта или поступка као стимулус који мотивише ученике за дискусију, размишљање о вредностима, аутономно мишљење, испитивање о алтернативним ставовима, истраживање, анализирање, повезивање, размишљање о узрочно- последичним везама.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Компетенција за целоживотоно учење -Сарадња -Решавање проблема -Одговорно учешће у демократском друштву -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Одговоран однос према околини -Естетичка компетенција
Показатељи за процењивање степена успешности развијања	-Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз праћење напретка ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како дају креативна решења,	

компетенција код ученика	анализирају, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују и предвиђају последице, упоређују, повезују, изводе закључке, прихватају другачије мишљење, примењују научено. -Међусобна сарадња ученика, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, испољавање иницијативе, начин превазилажења тешкоћа, показивање критичког мишљења, решавање задатака. -Еволуциони упитници		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Ликовна култура, музичка култура, српски језик, историја,географија,верска настава, физика, енглески језик, француски језик,грађанско васпитање,хемија		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Вода	Ликовна култура, музичка култура, историја,географија,биологија, верска настава, грађанско васпитање	дискусија
	Кретање	Историја, српски језик, музичка култура, ликовна култура,географија,биологија, техника и технологија, физичко и здравствено васпитање, физика, хемија	дискусија
	Цвеће	Историја, српски језик, музичка култура, ликовна култура,географија, биологија	дискусија
	Хуманизам и ренесанса	Ликовна култура, музичка култура, историја, географија,математика,француски језик, верска настава, грађанско васпитање	дискусија

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ НАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ДОМАЋИНСТВО	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА Домаћинство. Организација домаћинства. Породица, односи и потребе у породици и њихово усклађивање. Формирање здраве породице. Фазе породичног живота. Култура као начин живота и културно наслеђе.	<ul style="list-style-type: none"> – одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници / домаћинству; – преиспита сопствене и навике других чланова заједнице/домаћинства и утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика; – користи рачунарске апликације, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашњег уређења домаћинства, уважавајући потребе савремене културе становања; – учествује у активностима уређења и заштите домаћинства и окружења у коме се оно налази; – анализира карактеристике савремене културе становања и повеже развој и значај урбанизма за побољшање услова живљења домаћинства; – правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, припрема га и предаје на рециклажу; – образлаже на примеру у домаћинству употребу обновљивих извора енергије и значај топлотне изолације са уштедом енергије у домаћинству; – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; – разликује природне од вештачких тканина, правилно их употребљава и одржава; – планира буџет домаћинства и управља њиме; – планира радну недељу, укључује и усклађује обавезе које има као појединац и у заједници/ домаћинству; – припрема и уређује простор за ручавање и формира културне навике приликом узимања хране; – правилно се храни, води рачуна о сопственом здрављу и здрављу породице;- планира дневне оброке за своје домаћинство у складу са општим принципима правилне исхране уз уважавање потреба свих чланова домаћинства; – примењује основне технике и правила обраде и припреме намирница уз примену правилног руковања прибором, посуђем, справама и апаратима за 	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Предузимљивост и оријентација према предузетништву</p> <p>Естетичка компетенција</p>

	<p>припрему хране;</p> <ul style="list-style-type: none"> – истражује и прави план набавке средстава за одржавање личне хигијене и чистоће домаћинства; – процењује значај и утицај информација и извора информација и повезује их са сопственим искуством ради решавања различитих проблемских ситуација; – комуницира на конструктиван начин; – процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот; – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односи према свом животу, животу других и животној средини; – критички процењује сопствени рад и рад сарадника у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише толеранцију и равноправност у дијалогу. 	
<p>КУЛТУРА СТАНОВАЊА</p>	<p>Породично домаћинство на селу и у граду. Породица и домаћинство. Функционалне целине домаћинства и њихове улоге. Технички апарати у домаћинству. Безбедност у домаћинству. Уређивање домаћинства и околине у градској и сеоској средини. Економично коришћење и потрошња воде у градском и сеоском домаћинству. Уштеда енергије у домаћинству. Хемијска и микробиолошка исправност воде. Отпадне воде у домаћинству. Основни хигијенски захтеви домаћинства. Прикупљање, сортирање и одлагање отпада у домаћинству.</p>	
<p>КУЛТУРА ОДЕВАЊА</p> <p>КУЛТУРА ПОНАШАЊА</p>	<p>Улога одеће и обуће у животу човека. Природни и вештачки материјали. Њихова својства и употреба у домаћинству. Одржавање и чишћење природних и вештачких материјала. Организација складишења кућног текстила, одеће и обуће. Рециклажа кућног текстила и одеће</p> <p>Планирање и расподела буџета. План набавке и избор артикала. План и припреме за путовање. Правила понашања у превозним средствима, у граду и на путовању. Савремена средства комуникације и претраживање различитих информација.</p>	

<p>СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ И ХИГИЈЕНЕ ДОМАЋИНСТВА</p>	<p>Значај воде за одржавање хигијене. Средства за личну хигијену. Козметичка средства. Кућна апотека. Материјали за опремање домаћинства Одржавање домаћинства Отпадни материјали у домаћинству.</p>	
<p>ИСХРАНА У ДОМАЋИНСТВУ</p>	<p>Хранљиви састојци и животне намирнице. Класификација животних намирница према пореклу (биљне и животињске), улози у организму (енергетска, градивна, заштитна и регулаторна) и саставу. Енергетска вредност намирница. Потребе за састојцима хране зависно од узраста, занимања, пола, спољашње средине, здравственог и физиолошког стања организма. Рационална исхрана човека. Принципи рационалне исхране. Законски прописи, правилници о намирницама и квалитету хране. Последице неправилне исхране. Припремање хране, начини обраде намирница. Хигијенски услови приликом припремања хране. Одлагање, чување и конзервација намирница. Апарати и машине за припремање, чување и обраду хране и намирница Загађујуће супстанце хране и мере заштите Адитиви Органска и ГМО храна Култура исхране и понашање за трпезом: послуживање и узимање хране, стоно посуђе и прибор. Национална кухиња и кухиње у свету.</p>	

<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>У Домаћинству као слободној наставној активности најважније је да наставник прати напредак ученика у вештинама комуникације (вршњачкој и са одраслима), критичког мишљења, мотивисаности, предузимљивости, организацијским вештинама, културним навикама, односу према сопственом здрављу, здрављу његове околине, као и о бризи за очување животне средине, креативности и решавању проблема. Наравно, наставник уз помоћ одељењског старешине и ПП-службе је способен да примени прилагођавање метода, али и садржаја за ученике са посебним потребама у наставном процесу. Наравно, то се односи и на израду посебног наставног материјала, као и правила оцењивања.</p> <p>Такође, наставник позива ученике на крају сваког часа да процене себе, у смислу, колико су напредовали у стицању знања, вештина, формирању ставова, током часа. То би, уједно, могла бити и ученичка евалуација наставничког рада на часу. Наставник сваку врсту оцењивања јасно и прецизно образлаже ученику, поштујући његов интегритет.</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Свет око нас, Природа и друштво, Српски језик, Ликовна култура, Техника и технологија, Биологија, Физика, Хемија, Историја, Географија</p>		
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
<p>Пројектна настава</p>			

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<p>- ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА</p> <p>- ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ</p> <p>- ОГЛАШАВАЊЕ</p> <p>- МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ</p>	<p>Моћ медија стоји у чињеници да су медији данас креатори друштвене и индивидуалне стварности. Медији могу дати значај обичним људима и обичним догађајима, утицати на стварање друштвене историје. Место и улога медија у глобалној култури с почетка 21. века захтева нови приступ учењу, усклађен са великим медијским и технолошким променама. Нова епоха подразумева способност критичке перцепције моћних слика мултимедијалне културе, разумевање њиховог значења, као и развијену вештину комуникације и продуковања медијских порука. Културни контекст савремене епохе условио је појаву <i>медијске писмености</i>, уже области образовања о медијима и за медије, која има есенцијални значај за активно учешће у грађанском друштву у новом миленијуму.</p> <p>Богато свакодневно искуство ученика са медијима, пре свега путем друштвених мрежа и апликација на мобилним телефонима, одличан су ресурс за њихово упознавање са темама и циљевима програма. У процесу остваривања наставе посебно се подстичу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) интерактивност, која се потврђује у договарању наставника и ученика о динамици и начинима реализације тема, иницијативи и активном учешћу ученика у активностима, предлагању илустративно-демонстративних дидактичких средстава, попут медијских садржаја које ученици свакодневно прате на интернету и сл.; 2) рад у групама као облик рада који подстиче развој компетенције за комуникацију и сарадњу, значајне за разумевање феномена медија; 3) креативност, која се развија кроз стваралачки однос према медијима и активности конструкције медијских порука, надовезане на активности деконструкције медијских садржаја и 4) пројектна настава, која омогућава синтезу истраживачког и стваралачког приступа медијима, јачање сарадње, иницијативе и предузетничких могућности ученика. 	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>
Показатељи за процењивање степена успешности развијања	Континуирано праћење напретка ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд. Постигнућа ученика се, дакле, прате и вреднују формативно: током целог процеса.	

<p>компетенција код ученика</p>	<p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, прати се и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова.</p>		
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>			
<p>Тематско планирање</p>	<p>тема</p>	<p>веза са предметима</p>	<p>начин реализације</p>
	<p>Где и како користимо дигиталне уређаје</p>		<p>Пројектна настава, презентација</p>
	<p>појам информационо – комуникационих технологија</p>		<p>Пројектна настава, презентација</p>
	<p>подаци и информације дигитални уређаји Хардвер и софтвер</p>		<p>Пројектна настава, презентација Пројектна настава, презентација Пројектна настава, презентација</p>
<p>Пројектна настава</p>	<p>Где и како користимо дигиталне уређаје, појам информационо – комуникационих технологија, подаци и информације, дигитални уређаји, хардвер, софтвер, подешавање радног окружења</p>		

6. Слободне наставне активности, додатна и допунска настава

6. 2. Програм рада додатне nastave

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИКА (додатна настава)	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма додатне наставе	Компетенције
Кретање и сила Равномерно праволинијско кретање Средња брзина Равномерно променљиво кретање Њутнови закони механике Кеплерови закони Слагање и разлагање сила, стрма раван Равнотежа тела <u>Закон одржања енергије</u>	Додатна настава се организује за ученике који показују веће интересовање за физику. Остварује се кроз сарадничко и истраживачко учење у складу са потребама и могућностима ученика. План рада се припрема према интересовању: -припрема ученика за такмичење кроз индивидуално и тимско решавање проблемских задатака уз стручно вођство и подршку наставника -Физика у облаку, бесплатна онлајн додатна настава -видео-запис или симулација на рачунару различитих физичких појава -коришћење рачунара у обради експерименталних резултата мерења -посета некој лабораторији за физику на факултету,кабинету у гимназији, Музеју Никола Тесла... отворена врата ИНН Винча, Винчина научионица -израда тематских паноа -прикупљање занимљивости и објављивање на сајту школе и школском листу -припремање огледа за школски сајам науке	Ученик примењује физичке законе и релације у објашњавању и решавању сложенијих проблема и задатака и процењује релевантност добијених резултата. Решава задатке истраживачким приступом (дефинише проблем, проналази начин за његово решавање, анализира решење; поставља и реализује експеримент, приказује резултате и упоређује их са очекиваним). Уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ. Кроз различите облике рада (групни, тимски, у пару) развија сараднички однос,поспешује комуникацију учи самосталном излагању, прихватању туђих идеја што доприноси развоју компетенција за професионално опредељење.
Топлотне појаве <u>Фазни прелази</u> <u>Топлотна равнотежа</u>		
Таласи и оптика Доплеров ефекат Одбијање и преламање светлости Око и корекција вида Оптички инструменти		
Електромагнетизам Кулонов закон Рад у електричном пољу, електрични потенцијал и напон Кирхофова правила Електромагнетна индукција Магнетно поље Земље Теслин трансформатор		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање на часу, вршњачко учење, резултате на такмичењима, додатна ангажовања у школи и ван ње.	
Корелација веза унутар предмета и са другим предметима	У зависности од области и садржаја,физика корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања.	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ХЕМИЈА (додатна настава)	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<ul style="list-style-type: none"> • Хемијски елементи и једињења • Класене органских једињења • Увод у органску хемију • Угљоводоници • Органска једињења са кисеоником • Биолошки важна органска једињења 	<ul style="list-style-type: none"> – Идентификовање даровитих ученика и њихово усмеравање ка избору занимања у подручју хемије – Израда и презентација ученичких пројеката – Обрада интересантних тема кроз предавања и презентација наставника преузетих из програма додатне наставе – Организовање кратких стурчних екстурзија: посета хемијским фабрикама, постројењима за пречишћавање воде или лабораторије хемијског факултета – Израда пригодних учила, модела и уређаја – Подстицање интересовања ученика за хемијске експерименте као примарне изворе знања у хемији и развијање основних лабораторијских техника рада 	<p>Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе хемије. Подстицање и проширивање интересовања ученика за хемију, као и развој њихових склоности и способности у функцији професионалног проедељења.</p>

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ИСТОРИЈА (додатна настава)	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
1. Увод у историју	-Кроз истраживачки рад (литература, енциклопедије, интернет) ученици се упознају са радом првих историчара. -Посета школској библиотеци и упознавање са радом библиотеке кроз предавање библиотекара. -Посетити Архив Србије, Народну библиотеку -Анализа тестова за такмичење	-Сарадња -Решавање проблема -Одговорно учешће у демократском друштву -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Одговоран однос према околини -Естетичка компетенција -Дигитална компетенцију
2. Праисторија	-Анализа историјских извора кроз групни рад, рад у пару и индивидуални рад. -Обилазак праисторијске поставке Народног музеја у Београду.	
3. Стари век	- Анализа историјских извора за историју старог века кроз групни рад, рад у пару и индивидуални рад. -Израда мапе уме кроз групни рад на тему „Култура Старе Грчке“ и Култура Старог Рима“ -Анализа тестова за такмичење.	
4. Средњи век	- Анализа историјских извора за историју средњег века кроз групни рад, рад у пару и индивидуални рад. -Израда панорама на тему „Крсташки ратови“ уз коришћење литературе и интернета -Посетити Народног музеј, актуелне изложбе у Галерији САНУ -Анализа тестова за такмичење.	
5. Нови век	- Анализа историјских извора за историју новог века кроз групни рад, рад у пару и индивидуални рад. -Направити изложбу ученичких радова на тему „Српска револуција“ -Посетити: Етнографски музеј, Конак Кнеза Милоша, Конак Кнегиње Љубице, актуелне изложбе у Галерији САНУ, Музеј Српске Православне Цркве, Историјски музеј Србије. Посетити манифестацију”Ноћ музеја“. -Анализа тестова за такмичење.	
6. Савремено доба	- Анализа историјских извора за историју новог века кроз групни рад, рад у пару и индивидуални рад. -Посетити: Историјски музеј Србије, Музеј Српске Православне Цркве, актуелне изложбе у Галерији САНУ, Музеј аутомобила. -Посетити манифестацију”Ноћ музеја“. -Анализа тестова за такмичење.	

<p>7.Обележавање значајних датума и јубилеја историјских догађаја</p>	<p>-Изложбе радова ученика, израда реферата и презентација у циљу обележавања празника: Дан државности – Сретење (15.2.1835.године), Дан примирја у Првом светском рату (11.11.1918.године), Дана Светог Саве (27.јануар). - Изложбе радова ученика, израда реферата и презентација у циљу обележавања јубилеја историјских догађаја: Дан победе (9.5.1945.године), Дан сећања на почетак Другог светског рата у Југославији (6.4.1941.године), Дан сећања на Погром на Косову и Метохији (17.3.2004.године), Дан сећања на страдале у НАТО бомбардовању (24.3.1999.године), Други српски устанак (23.4.1815.године), Пробој Солунског фронта (15.9.1918.године), Пробој Сремског фронта (12.4.1945.године) Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату (22.4.1945.године), Ослобођење Београда у Другом светском рату (20.10.1944.године), Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату (спомен на 21.10.1941.године), Годишњица стрељања и страдања цивила у Драгинцу код Лознице (14.10.1941.године), Кумановска битка (23-24.10.1912.године), Колубарска битка (15.12.1914.године), велике битке Првог и Другог српског устанка, битка на Кадињачи (29.11.1941.године).</p>	
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање на часу, вршњачко учење, резултате на такмичењима, додатна ангажовања у школи и ван ње.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Српски језик и књижевност, географија, ликовна култура, музичка култура, информатика, техника и технологија, физика, математика, верска настава, биологија</p>	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања		
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ГЕОГРАФИЈА (додатна настава)		
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу		Компетенције
Физичка географија Друштвена географија Регионална географија	<p>Кроз разговор, кроз интерактивност, слике, филмови, вршњачко учење, диференцијацију и индивидуализацију, пројекте, непосредну наставу, учење откривањем и истраживањем, кооперативно учење, кроз такмичарске и кооперативне игре, кроз иницијативу, кроз природно оснаживање унутрашње мотивације и посвећености, кроз отворену искрену и разумљиву комуникацију, кроз међупредметни и интердисциплинарни приступ у учењу, кроз развој способности одлучивања, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, паноа, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података, тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте, критички однос према властитом и туђем раду, доношење одлука, аргументовање, планирање, такмичења ученика (свих нивоа), смотра ученичких радова.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - компетенције ученика за целоживотно учење, - овладавање вештинама комуникације и вештином сарадње, - развијање способности за рад са подацима и информацијама и дигиталне компетенције - стицање способности решавања проблема, - компетенције на страним језицима и на матерњем језику - еколошка компетенција и вештина за живот у демократском друштву - социјалне и грађанске компетенције - одговоран однос према здрављу - предузимљивост и оријентација ка предузетништву - естетичка компетенција
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Усмени и писмени одговори, тестови, квизови знања, пројекти, неме карте, активност ученика на часу, провера домаћих радова и немих карата, решавање проблемских ситуација, самостални ученички радови (панои, презентације, реферати, практични радови...), , учешће у пројектној настави и националним и међународним пројектима, сарадња у ученичким тимовима, такмичења ученика, смотре истраживачких радова		
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима	Свет око нас, Познавање природе, Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Хемија, Биологија, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик		
Тематско планирање	тема	веза са предметима	начин реализације
	Заштита и загађивање животне средине	Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја,	Кроз интерактивност, слике, филмове, израду презентација у Power Pointu, израду паноа, квизова, кратке представе, глуму непосредну наставу, учење откривањем, групно истраживање и тимски рад
	Биодиверзитет	Информатика, Математика,	
	Географска открића	Техника и технологија,	
	Европски дан језика	Француски језик, Енглески језик, Српски језик,	
Туристички водич	Биологија, Хемија		

<p>Пројектна настава</p>	<p>Васиона - Сунчев систем Вулкани и земљотреси Временска прогноза Географска карта Држава и елементи државе Свет на длану Завичајна географија eТвиннинг пројекти</p>	<p>Ликовна култура, Музичко васпитање, Историја, Информатика, Математика, Техника и технологија, Француски језик, Енглески језик, Српски језик, Биологија, Хемија</p>	<p>Кроз учење откривањем, истраживање, мерење, експериментисање, теренску наставу, анализирање, извођење закључака, израду презентације, панона, табела, дијаграма, реферата, модела, коришћење статистичких материјала, руковање мерним инструментима, регистровање и обрада података. тимски рад, групно истраживање, самосталне пројекте.</p>
---------------------------------	--	---	--

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
1. КЊИЖЕВНОСТ <ul style="list-style-type: none"> • лирика • епика • драма • научнопопуларни текст • информативни текст 	<p>Додатна настава се организује за ученике који показују веће интересовање за наставу српског језика и књижевности. Остварује се кроз сарадничко и истраживачко учење у складу са потребама и могућностима ученика.</p> <p>Наставник подстиче ученике да читају књижевне текстове, постављајући проблемска питања у вези са садржајем текста. Организује и усмерава дискусију у којој ученици формирају властито мишљење о прочитаном књижевном делу. Ученици процењују идејно-естетске и језичко-стилске вредности уметничког дела, драматизују текстове, глуме, учествују у дебати, пројектима, праве презентације. Остварује се сарадња са локалним библиотекама и упознају се начини коришћења библиотечког фонда.</p> <p>Посете позориштима или биоскопима завршавају се разговором о представи или филму и писањем есеја.</p>	<p>Општа предметна компетенција</p> <p>-Естетичка компетенција</p> <p>-Компетенција за целоживотно учење</p> <p>-Вештина комуникације</p> <p>-Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Дигитална компетенција</p> <p>-Решавање проблема</p> <p>-Вештина сарадње</p> <p>-Међуљудске и грађанске компетенције</p> <p>-Културно изражавање</p>
Књижевни и функционални појмови	<p>Наставник креира према интересовањима ученика наставне листове у раду на садржајима граматике и правописа. Припремају се ученици за такмичење кроз индивидуални и тимски рад на тестовима из српског језика. Наставник прати рад и пружа помоћ где је потребно.</p> <p>У остваривању задатака додатне наставе примењује се вршњачко учење.</p> <p>Проучава се локални говор. Саставља се диференцијални речник.</p> <p>Припремају се вежбе у говорништву. Организују се дебате о одабраном проблему или појави (по избору ученика). Наставник упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања и оспособљава ученике за самообразовање. Прави се избор и коментаришу се текстови дечјих и омладинских листова. Сарађује се са школском редакцијом листа „Тирилац”.</p>	
2. ЈЕЗИК <ul style="list-style-type: none"> • граматика • правопис • лексикологија • ортоепија 	<p>У остваривању задатака додатне наставе примењује се вршњачко учење.</p> <p>Проучава се локални говор. Саставља се диференцијални речник.</p> <p>Припремају се вежбе у говорништву. Организују се дебате о одабраном проблему или појави (по избору ученика). Наставник упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања и оспособљава ученике за самообразовање. Прави се избор и коментаришу се текстови дечјих и омладинских листова. Сарађује се са школском редакцијом листа „Тирилац”.</p>	
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА <ul style="list-style-type: none"> • писано изражавање • усмено изражавање 	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање на часу, вршњачко учење, резултате на такмичењима, додатна ангажовања у школи и ван ње.</p>	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<p>Историја, географија, информатика, ликовна и музичка култура, грађанско васпитање.</p>	
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима		

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
КУЛТУРА НАРОДА ЕНГЛЕСКОГ ГОВОРНОГ ПОДРУЧЈА	Избор тема у оквиру наставних области усклађен је са интересовањима ученика . Ученици учествују и у избору активности за обраду садржаја. Језичке вежбе (говор, разумевање говора и текста, читање и писање) одговарају нивоу знања ученика. Коришћењем различитих извора (литература, медији, Интернет...) ученици проучавају културу и обичаје других народа и презентују их на часовима додатне, као и редовне наставе. Ученици се упознају са литературом на енглеском језику . Оспособљавају се за ефикасно и ефективно коришћење информационо-комуникативне технологије (проналажење и одабир информација, дописивање са вршњацима из других земаља, прављење презентација...) Оспособљавају се за коришћење речника и уводе у основе превођења . Развија се способност ученика за писање есејаи чланака . Организују се дискусије и дебате . Организују се посете позоришним и биоскопским представама, културним центрима, манифестацијама и сл. Ученици се припремају за такмичење . Припремају се за полагање испита за добијање међународно признатих сертификата.	- Овладавање свим језичким вештинама (говор, разумевање говора, читање и писање) на вишем нивоу - Способност и вештина за обављање свих видова комуникације - Способност за прикупљање и селектовање информација - Промоција културе других народа и ширење идеје космополитизма - Способност прављења избора, одлучивања и покретања иницијативе - Способност коришћења речника - Овладавање основама превођења - Способност изношења мишљења и створања кроз дискусију и у писаној форми
ЛИТЕРАТУРА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ		
УМЕТНОСТ АУТОРА СА ЕНГЛЕСКОГ ГОВОРНОГ ПОДРУЧЈА		
ИНФОРМАЦИОНО- КОМУНИКАТИВНА ТЕХНОЛОГИЈА		
НАУЧНА ДОСТИГНУЋА		
ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЗЕМЉЕ И СВЕТА И АКТУЕЛНИ ДОГАЂАЈИ		
ТЕМЕ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	- Степен успешности остварене комуникације- Квалитет и количина информација добијених коришћењем литературе, медија, Интернета ...- Повећана мотивација за учење-Заинтересованост ученика за похађање додатне наставе-Учесталост и ефикасност коришћења литературе, средстава информационо-комуникативне технологије итд.- Број и квалитет остварених контаката са говорницима из енглеског говорног подручја-Заинтересованост ученика за посете позоришту, биоскопу и сл. и повратна информација после посете- Број пријављених ученика за међународна такмичења и испите- Резултати на такмичењима и испитима	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма	Компетенције
ЗЕМЉЕ ФРАНЦУСКОГ ГОВОРНОГ ПОДРУЧЈА	Лоцирање земаља на карти света Приказивање видео клипова	<ul style="list-style-type: none"> - Овладавање основним језичким вештинама - Прикупљање и селектовање информација из различитих извора - Заузимање и изношење ставова - Преузимање иницијативе - Истраживање - Активизам - Дигитална компетенција
ПРЕДСТАВЉАЊЕ, ЖИВОТНО ОКРУЖЕЊЕ УЧЕНИКА (породица, школа, град, слободно време)	Говорне и писане вежбе Израда цртежа и панона Учење песама	
МЕСТО СТАНОВАЊА, СНАЛАЖЕЊЕ У ПРОСТОРУ, СВАКОДНЕВНЕ АКТИВНОСТИ, КУПОВИНА, ХРАНА, СПОРТ, ФОРЕНЗИКА	Описивање, решавање задатака, читање, попуњавање , проналажење задатих података, цртање	
ИНТЕРНЕТ И ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ ВИДЕО ИГРЕ	Коришћење поузданих информација на Интернету Коришћење француских сајтова за учење језика Писање порука и мејлова Играње видео игара на француском језику	
БУДУЋЕ ЗАНИМАЊЕ ЗНАЧАЈНЕ ЛИЧНОСТИ	Представљање свог будућег занимања Разговор о познатим и значајним личностима	
ФИЛМ, МУЗИКА, УМЕТНОСТ	Слушање музике, гледање кратких филмова Учење и певање песама по избору ученика	
ВОЛОНТЕРСКЕ АКТИВНОСТИ	Упознавање са волонтирањем кроз разговор и сусрете са волонтерима	
ФИЗИЧКЕ И ДРУШТВЕНЕ ОДЛИКЕ РЕГИОНА ФРАНКОФОНИХ ЗЕМАЉА ШТАМПНИ И ДИГИТАЛНИ МЕДИЈИ	Прикупљање података и занимљивости, презентација	
ЕВРОПСКИ ГРАДОВИ, ТУРИЗАМ ГОВОР МЛАДИХ	Израда панона Дешифровање СМС језика, писање тим језиком	
Показатељи за процењивање степена развоја компетенција	Заинтересованост ученика за даље учење Ефикасност у проналажењу информација Бољи успех из наставног предмета Способност повезивања стечених знања са осталим језицима	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	БИОЛОГИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
	У оквиру додатне наставе ради се са малим групама (2-3) даровитих ученика који показују посебно интересовање за биологију. Проширују се и продубљују наставни садржаји, настава је индивидуализована и реализује се кроз самосталан рад ученика. Ученици се припремају за такмичења.	
Ћелија	Детаљно упознавање грађе биљне, животињске и бактеријске ћелије коришћењем микроскопских препарата, микрографија, шема и модела. Руковање микроскопом и израда микроскопских препарата.	
Царство биљака	Одређивање морфологије биљних органа на свежем и хербаријском материјалу. Посматрање анатомије биљних органа на микроскопским препаратима. Извођење експеримената (издвајање пигмената из листова, доказивање присуства скроба у листовима, доказивање дисања, транспирације, бубрење семена, испитивање услова клијања семена...) Израда школског хербаријума, збирке плодова, семена и шишарки, коришћење кључева за детерминацију биљака. Гајење алги	
Царство гљива	Израда и посматрање микроскопских препарата квасца и буђи. Сакупљање и детерминација гљива и лишајева.	
Царство животиња	Посматрање живих објеката (хидра, кишна глиста, виноградски пуж, бубашваба), препарираних животиња (екстремитети речног рака, сунђери, дупљари, птице, змије...) и микроскопских препарата (усни апарат инсеката...). Гледање едукативних филмова о паразитским црвима, мекушцима, зглавкарима, кичмењацима... Посматрање грађе љуштура мекушаца. Коришћење кључева за детерминацију мекушаца, инсеката, риба, жаба, гуштера, змија. Упознавање детаљне грађе, кретања, разноврсности и понашања копљача, риба, водоземаца, гмизаваца, птица и сисара. Дисекција рибе. Посматрање облика крљушти и пераја различитих врста риба, кљунова и ногу птица, длака, репа, ногу, зуба и рогова сисара на природном материјалу и сликама. Групна израда детаљних табела особина бескичмењака и кичмењака.	

<p>Човек и здравље</p>	<p>Детаљно упознавање грађе, функције и болести различитих система органа човека посматрањем микроскопских препарата, коришћењем модела људских органа, израдом презентација и паноа.</p> <p>Посматрање различитих типова ткива на микроскопским препаратима.</p> <p>Детаљно упознавање грађе ћелије, улоге њених делова и ћелијске деобе помоћу слика, микрографија, постера, модела. Разликовање типова ћелија и одређивање њихових улога. Упознавање грађе хромозома и ДНК на моделима. Изоловање ДНК.</p>	
<p>Екологија, животна средина и култура живљења</p>	<p>Израда паноа/презентација о бројности врста, заштићеним природним и културним добрима у Србији, Београду и свету, црвеним књигама и листама, великим еколошким катастрофама (акциденти у нуклеарним електранама и објектима хемијске индустрије, изливање нафте у море...), Ускршњим острвима, епидемији гојазности и различитим прехранбеним навикама (органиска храна, генетички модификована храна, вегетаријанство и макробиотика).</p> <p>Теренска настава на Звездари или Кошутњаку: одређивање структуре одабраног екосистема прикупљањем података, одређивањем биљних и животињских врста, одређивање бројности њихових популација, прављење мрежа и ланаца исхране.</p> <p>Израда мини-пројеката ученика у којима прате и описују утицај појединих еколошких фактора на раст изабраних врста биљака, израда модела екосистема, пројекта Енергетска кућа. Извештавање о раду.</p> <p>Идентификовање главних извора загађења на територији Србије. Израда мапа са центрима загађења.</p> <p>Жртве климатских промена (острвске и обалске земље), ширење пустиња, повећање распрострањености маларије и других болести – решавање задатака.</p>	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма додатне наставе	Компетенције
<p><u>Алгебра и функције</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Логичко – комбинаторни задаци • Нестандардне и Диофантове једначине • Конгруенција по модулу; дељивост и примена дељивости • Квадрат тринома, куб збира и разлике • Релације, графови • Екстремне вредности 	<p>Кроз додатну наставу ученицима који у свом раду исказују беће интересовање се омогућава да се развијају у складу са потребама и могућностима. Подстиче се њихова заинтересованост, самопоуздање и мотивација за даљи рад и учење.</p> <p>Са ученицима се дискутује и анализира проблем за који су исказали интересовање, постављају им се истраживачки задаци и упућује се у различите стратегије помоћу којих ће успешно решити постављени проблем.</p> <p>Садржаји у додатној настави треба да буду сложенији и изазовнији, што се додатно поспешује тимском сарадњом више наставника из истог или различитих предмета, као и променом амбијента (библиотека, ЦПН и М³, или неки други локалитет).</p> <p>Организација летњих и зимских школа математике у сарадњи са ДМС - ом, друштвом Архимедес, Стручним удружењем Математском и сл.</p>	<p>Кроз додатну наставу ученици усвајају сложене математичке концепте (нумерички, алгебарски, геометријски, статистички), овладавају комплекснијим математичким процесима (расуђивање, комуникација, повезивање, примена, моделовање) и вештинама (рачунање, алгебарски поступци, мерење, просторна визуелизација, рад са подацима, процена, предузимљивост и орјентацију ка предузетништву, коришћење калкулатора и ИКТ) потребним за живот и даље школовање.</p>
<p><u>Геометрија</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Планиметрија • Стереометрија • Нацртна са пројективном • Изометријске трансформације • Одабрани конструктивни задаци 		
<p><u>Обрада података са елементима вероватноће и статистике</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Централна тенденција • Екстремне вредности 		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање на часу, вршњачко учење, резултате на такмичењима, додатна ангажовања у школи и ван ње.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја, математика корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања.</p>	

6. Слободне наставне активности, додатна и допунска настава

6.3. Програм рада допунске наставе

Циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФИЗИКА	
Наставне области-садржај програма	Начин и поступци остваривања програма допунске наставе	Компетенције
<p>МЕХАНИКА кретање и сила маса, густина и притисак равнотежа тела <u>рад, снага и енергија</u></p>	<p>Прилагођавањем наставних метода и садржаја наставник помаже ученицима у достизању очекиваних исхода и стандарда. Реализација се спроводи у континуитету и превентивног је карактера, као и последичног. Међу примарним циљевима је постизање мотивације и јачање самопоуздања.</p> <p>Сарадња родитеља и наставника је обавезна у циљу постизања успеха.</p> <p>Реализација допунске наставе се спроводи индивидуално, у групи или са целим одељењем.</p>	<p>Ученик је стекао елементарне основе научне писмености: зна да се вредности физичких величина добијају мерењем или израчунавањем и да се изражавају бројем и одговарајућим мерним јединицама; употребљава нека мерила и уме да одреди њихову прецизност; користи једноставне формуле. Разуме улогу коју физика има у развоју људског друштва. Препознаје примену закона физике у свакодневном животу и уочава како развој физике доприноси технолошким променама у индустрији, саобраћају, медицини, енергетици и многим другим областима, и свестан је везе тих промена са побољшањем квалитета живота људи. Свестан је важности енергетских потенцијала на Земљи и потребе њиховог економичног коришћења.</p>
<p>ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ температура, количина топлоте, унутрашња енергија <u>агрегатна стања супстанције, фазни прелази</u></p>		
<p>ЕЛЕКТРОМАГНЕТИЗА Мелектрична сила; електрично поље; електрична струја; стални магнети; магнетно поље електричне струје</p>		
<p>ТАЛАСИ И ОПТИКА осцилаторно кретање; механички таласи; звук; одбијање и преламање светлости</p>		
<p>МЕРЕЊЕ мерила и мерни инструменти; средња вредност мерења; грешке мерења; табеларно и графичко приказивање; резултата мерења; SI систем мерних јединица</p>		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање на часу и активност ученика.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области и садржаја, физика корелира са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања.</p>	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ХЕМИЈА (допунска настава)	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
<ul style="list-style-type: none"> • Основни хемијски појмови • Структура супстанце • Хомогене смеше или раствори • Хемијске реакције и израчунавања на основу хемијских реакција • Хемијски елементи и једињења • Класене органских једињења • Увод у органску хемију • Угљоводоници • Органска једињења са кисеоником • Биолошки важна органска једињења 	<p>Циљ допунске наставе је надокнада недостатака у знању или вештинама код ученика који у редовној настави теже савладавају предвиђени програм. Овладавање основном хемијском терминологијом.</p> <p>Прилагођавањем наставних метода и садржаја наставник помаже ученицима у достизању очекиваних исхода и стандарда. Реализација се спроводи континуирано. Сарадња родитеља и наставника је обавезна у циљу постизања успеха.</p> <p>Реализација допунске наставе се спроводи индивидуално, у групи или са целим одељењем.</p> <p>Праћење рада и залагање ученика на часу, уважавање индивидуалне разлике при планирању и креирању наставе, охрабрује, помаже и подстиче ученике, подстиче развој мишљења и разумевања, подстиче ученике на учење, негује позитивну климу у одељењу, подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, решавају проблеме, практично примењују.</p>	<p>Усвајање базичних знања и умења из хемије у оквиру СТАНДАРДА дефинисаним као ОСНОВНИ НИВО (описан у оквиру обавезних стандарда)</p> <p>Подстицање и проширивање интересовања ученика за хемију, као и развој њихових склоности и способности у функцији професионалног проедељења.</p>

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	МАТЕМАТИКА (допунска настава)	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма допунске наставе	Компетенције
<p>Алгебра и функције</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бројеви и операције са њима, кореновање и степеновање • Решавање линеарних једначина и неједначина са једном непознатом и система две једначине са две непознате • Квадратна једначина • Полиноми и операције са њима • Линеарна функција 	<p>Прилагођавањем наставних метода и садржаја наставник помаже ученицима у достизању очекиваних исхода и стандарда. Реализација се спроводи у континуитету и превентивног је карактера, као и последичног. Међу примарним циљевима је постизање мотивације и јачање самопоуздања.</p> <p>Сарадња родитеља и наставника је обавезна у циљу постизања успеха.</p> <p>Реализација допунске наставе се спроводи индивидуално, у групи или са целим одељењем.</p>	<p>Кроз допунску наставу ученици усвајају основне математичке концепте (нумерички, алгебарски, геометријски, статистички), овладавају основним математичким процесима (расуђивање, комуникација, повезивање, примена, моделовање) и вештинама (рачунање, алгебарски поступци, мерење, просторна визуелизација, рад са подацима, процена, предузимљивост и оријентацију ка предузетништву, коришћење калкулатора и ИКТ) потребним за живот и даље школовање.</p>
<p>Геометрија</p> <ul style="list-style-type: none"> • Планиметрија и стереометрија • Изометријске трансформације 		
<p>Обрада података са елементима вероватноће и статистике</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обрада података • Процент, пропорција, директна и обрнута пропорционалност и њихова примена • Одређивање вероватноће догађаја и централне тенденције 		
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција процењује се кроз залагање на часу и активност ученика.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>У зависности од области садржаја, математика корелира са свим предметима које се изучавају у другом циклусу образовања.</p>	

Циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма	Компетенције
ПРУЖАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И СВОМ НЕПОСРЕДНОМ ОКРУЖЕЊУ (породица, школа, другови)	Читање текстова, питања и одговори, разговор, представљање себе и других Учење песама везаних за област	<ul style="list-style-type: none"> - Основне језичке компетенције уско везане за тему која се обрађује - Упознавање себе и других - Учење учења - Креативност
АКТИВНОСТИ У СВАКОДНЕВНОМ ЖИВОТУ (хронолошко време, годишња доба, временски услови)	Учење вокабулара везаног за област Усмене и писане вежбе Излагање о временској ситуацији	
СЛОБОДНО ВРЕМЕ : спорт, музика, игре	Читање текстова, вежбе разумевања, додавања, попуњавања Излагање о личним спортским активностима, омиљеној музици и видео играма кроз цртеже и паное	
САДАШЊОСТ, ПРОШЛОСТ, БУДУЋНОСТ	Рад на усменим и писаним облицима глагола: Самостално учачавање и примена граматичких правила кроз питања и одговоре	
ФРАНКОФОНИЈА	Приказ франкофоних земаља на карти Европе и света Гледање кратких видео записа о тим земљама	
Показатељи за процењивање степенa развоја компетенција	Бољи успех из наставног предмета Заинтересованост за даље учење Способност повезивања стечених знања са осталим сферама живота и другим областима учења	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
Наставне области - садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ИНФОРМАЦИЈЕ О СЕБИ, ПОРОДИЦИ И ОКРУЖЕЊУ	<p>Предвиђени садржаји се реализују коришћењем комбинованог метода и техника, приступа, облика рада и наставних средстава који су у потпуности прилагођени индивидуалним карактеристикама ученика и нивоу знања сваког појединачног ученика.</p> <p>Учење се одвија кроз конверзацију, описивање, читање и разумевање једноставнијих текстова и употребу основних граматичких конструкција.</p> <p>Избором садржаја и активности код ученика се развија мотивација за рад, самопоуздање и способност за учествовање у тимском раду.</p>	<p>- Овладавање свим језичким вештинама (говор, разумевање говора, читање и писање) на одговарајућем нивоу</p> <p>- Способност и вештина за обављање једноставне комуникације</p> <p>- Способност учествовања у тимском раду</p>
СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ		
ПРОШЛИ, САДАШЊИ И БУДУЋИ ДОГАЂАЈИ		
СВЕТ ОКО НАС		
ЗАБАВА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ		
РАСПУСТ И ПРАЗНИЦИ		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<ul style="list-style-type: none"> - Степен успешности у конверзацији, разумевању текста и писменом изражавању на одговарајућем нивоу - Повећана мотивација за учење - Повећање самопоуздања и спремности за вођење конверзације и учествовања у тимском раду - Резултати писмених провера знања ученика 	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
1. КЊИЖЕВНОСТ <ul style="list-style-type: none"> • лирика • епика • драма • научнопопуларни текст • информативни текст 	Допунска настава се организује према потреби за: једног ученика, групу ученика или за цело одељење. За часове допунске наставе наставник креира прилагођене наставне листове са друкчијим очигледнијим примерима. Наставник омогућава ученицима више времена да дођу до решења. У остваривању задатака допунске наставе примењује рад у пару и вршњачко учење. Ученик прави листу текстова који му се највише свиђају и повезују их са књижевним родом и врстом.	-Компетенција за целоживотно учење -Вештина комуникације -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема -Вештина сарадње -Међуљудске и грађанске компетенције -Културно изражавање
Књижевни и функционални појмови	Нејасни делови текста се повезују са искуствима ученика, илуструју, драматизују, приказују пп-презентације. Ученици илуструју песму или цртају стрип када је у питању епски и драмски текст.	
2. ЈЕЗИК <ul style="list-style-type: none"> • граматика • правопис • лексикологија • ортоегија 	Ученици бирају текстове који су им занимљиви или користе примере из својих писмених радова и на њима увиђају, објашњавају, увежбавају одговарајућа језичка правила. Ученик се подстиче да даје што више својих примера за уочене језичке појмове. Са учеником се праве илустрације и графички прикази језичких појмова. Кроз језичке игре и изговором брзалица ученици вежбају артикулацију гласова, акценат речи, темпо, реченичну интонацију.	
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА <ul style="list-style-type: none"> • писано изражавање • усмено изражавање 	Ученик напамет казује одабране делове лирског текста, процењује успешност свог казивања. Ученици пишу краће наративне и дескриптивне текстове, процењују успешност свог рада и радова других ученика (одговор на тему, стил, правопис).	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен успешности развијања компетенција процењујемо кроз залагање ученика на часу, вредновањем реализованих активности, кроз проверу усвојености обрађених садржаја у оквиру четири школска писмена задатка, полугодишње и годишње провере знања.	
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	Историја, географија, информатика, ликовна и музичка култура, грађанско васпитање.	

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	БИОЛОГИЈА	
Наставне области -садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
	Допунска настава је намењена ученицима који имају тешкоће у савладавању наставног програма. Циљ је да ученици стекну основна знања из биологије које је усклађено са могућностима ученика. Настава је индивидуализована. Програм допунске наставе планира се у оквиру дневних припрема и/или месечних планова.	

7. Остали облици образовно васпитног рада

7.1. Ваннаставне активности

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК - СЕКЦИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
У оквиру редовних наставних области обрађују се теме: Значајни датуми Слике из земље и света Занимљиви догађаји Честитке, позивнице, плакати, менији... Свакодневне животне ситуације примерене узрасту ученика... Теме по избору ученика...	Избор тема у оквиру наставних области усклађен је са интересовањима ученика . Ученици учествују и у избору активности за обраду садржаја. Ученици проналазе информације релевантне за теме које се обрађују преко литературе, медија, интернета итд. и припремају материјал за презентовање садржаја на паноима у школи. Израђују се наставна средства за редовну наставу – честитке, позивнице, плакати, модели итд. Ученици прате дешавања у школи и локалној заједници, реализују посете културним, спортским и другим представама и манифестацијама и припремају извештаје и презентације о тим догађањима. Ученици се брину о уређењу кабинета за енглески језик. У 5. Разреду "Drama in the English Classroom" се бави кретивним радионицама где ученици импровизују разне животне ситуације, али и осмишљавају своје драмске текстове на разне теме које се реализују кроз скичеве на енглеском језику.	- Успешно учествовање у тимском раду - Способност за прикупљање и селектовање информација - Испољавање креативности и истраживачког духа - Способност за успешно коришћење различитих извора информација
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	- Учесталост и ефикасност коришћења литературе, средстава информационо-комуникативне технологије итд. - Повећање мотивација за укључивање у живот локалне заједнице - Заинтересованост ученика за израду презентација и материјала за наставу, паноа и скичева - Изглед кабинета за енглески језик - Успешност тимског рада - Заинтересованост ученика за укључивање у секцију	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Циклус	Други циклус основног образовања и васпитања	
Назив предмета	ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК - СЕКЦИЈА	
Наставне области	Начин и поступци остваривања програма	Компетенције
<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ, ЖИВОТНО ОКРУЖЕЊЕ (породица, школа, град, слободно време) СНАЛАЖЕЊЕ У ПРОСТОРУ СВАКОДНЕВНЕ АКТИВНОСТИ ЗНАЧАЈНЕ ЛИЧНОСТИ ЗАНИМАЊА ИНТЕРНЕТ И ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ ЗЕМЉЕ, ГРАДОВИ, РЕГИОНИ ГОВОР МЛАДИХ ХРАНА, КУПОВИНА, МОДА МУЗИКА, ФИЛМ ШТАМПАНИ И ДИГИТАЛНИ МЕДИЈИ, ВОЛОНТИРАЊЕ</p>	<p>Слушање, разумевање, понављање, читање текстова Превођење Језичке вежбе – попуњавање, постављање питања, одговарање Описивање и излагање о догађајима Решавање усмених и писмених задатака Коришћење веб сајтова за учење француског језика Учење песама, писање кратких порука и мејлова Израда презентација о познатим личностима, градовима и земљама Дешифровање СМС језика и говора младих Коришћење штампаних и дигиталних речника Гледање филмова и видео записа Израда панона Језичка корелација – истраживање лексике познатих језика Истраживање волонтерских акција</p> <p>Гледање представа</p>	<p>Комуникација на страном језику</p> <p>Прикупљање, селекција и коришћење информација</p> <p>Истраживање</p> <p>Креативност</p> <p>Социјална компетенција (упознавање себе и других, прихватање различитости, стицање свести о очувању баштине своје земље и других земаља, активизам)</p> <p>Учење учења</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Развијање космополитског духа</p> <p>Развијање естетске компетенције</p>
Место остваривања програма, манифестације и догађаји	Слушање француских музичких група Обилазак изложби, предавања и презентација у складу са програмом одређене манифестације или догађаја	
Биоскоп, позориште	Учешће у радионицама Учешће у програмима обележавања Франкофоније	
ФРАНКОФОНИЈА (Локације према програму)	Обилазак музеја, учешће у активностима	

<p>манифестације „ Франкофонија у Србији“: Француски институт, амбасаде франкофоних земаља, школе и културне и научне институције) МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ФРАНКОФОНОГ ПОЗОРИШТА</p> <p>НОЋ ИСТРАЖИВАЧА НОЋ МУЗЕЈА ФЕСТИВАЛ НАУКЕ</p>		
<p>Показатељи за процењивање степенa развоја компетенција</p>	<p>Заинтересованост ученика за даље учење језика Прихватање учења француске коњугације као „ таблице множења“ Успех на такмичењима, квизовима и тестовима Бољи успех из наставног предмета Преузимање иницијативе за учешће или организовање активности Повезивање знања са знањима из осталих наставних области Ефикасно и поуздано коришћење извора информација</p>	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	СЕКЦИЈА „ЉУБИТЕЉИ ИСТОРИЈЕ“	
Наставне области садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
Религија старих Словена Живот и дело Светог Саве Рад Ђирила и Методија Знамените жене српске средњовековне историје	-Истраживачки рад уз употребу интернета и литературе који ће се презентовати путем израде паноа.Радионица на тему „Словенски богови“ -Истраживачки рад уз употребу интернета и литературе који ће се презентовати путем израде паноа поводом Школске славе Свети Сава (27.01) -Истраживачки рад уз употребу интернета и литературе који ће се презентовати кроз писање реферата . Изложба поводом Дана школе Св.Ђирило и Методије. -Самосталним истраживачким радом уз коришћење интернета и литературе, открити ко су биле жене чије су обележиле српску историју: краљица Јелена Анжујска, каљица Симонида, краљица Јелена, књегиња Љубица Хребелјановић. Изложба радова.	-Сарадња -Решавање проблема -Одговорно учешће у демократском друштву -Комуникација -Рад са подацима и информацијама -Дигитална компетенција
Српска Револуција (1804-1835)	-Истраживачким радом уз употребу интернета и литературе, открити ко су биле збаменике личности Српске револуције Радове презентовати кроз прављење изложбе поводом Дана државности (15.02) -Посета музеја: Конак Кнеза Милоша, Народни музеј. - Посетити манифестацију”Ноћ музеја“.	-Одговоран однос према околини -Естетичка компетенција -Дигитална компетенција
Србија у Првом светском рату	-Истраживачки рад уз употребу интернета и литературе који ће се презентовати путем израде презентација у Power Pointu и прављењем изложбе поводом Дана примирја у првом светском рату (11.11) -Израда реферата на тему „Српско ваздухопловство у Првом светском рату“ - Посетити Историјски музеј Србије и Војни музеј	- Иницијативност и предузетничка компетенција
Народна култура Срба	-Посетити Етнографски музеј и манифестацију”Ноћ музеја”.Дискусија о збирци посећеног музеја. Изложба фотографија снимљених у музејима.	

у 19. и 20. веку	–Истраживачки рад уз употребу интернета, литературе о старим занатима. Презентовање радова кроз израду панона.	
Србија у Другом светском рату	-Обележити Дан победе над фашизмом (09.05) кроз израду реферата на тему „Србија у Друом светском рату“, „Холокауст“, „Страдање Срба у Другом светском рату“. –Посетити Историјски музеј Србије и Војни музеј	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Писани радови, усмена излагања, израда презентација у Power Pointu, презентовање , израда панона , вршњачко учење, залагање на часу	
Корелација , веза унутар предмета и са другим предметима	Географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, верска настава, ликовна култура, музичка култура, математика, физика, биологија, хемија	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ДРАМСКА СЕКЦИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ДРАМА И ПОЗОРИШТЕ	<p>Рад у овој секцији је слободно опредељење ученика. Она је организована да подстакне ученике на стваралаштво и развијање њихових посебних потенцијала, као и стицање одређених знања, вештина и примене у реалним условима. Наставник обезбеђује и даје подршку креативности и слободу сваком стваралачком изазову ученика, унутар и ван установе.</p> <p>Гледање позоришног дела са истраживачким задацима (мање групе); трибина и анализа гледаног позоришног комада, тв драме, филма, пружиће могућност ученицима да упореде књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст, као и да јасно разликују драмске врсте.</p> <p>Ученици могу да остваре контакте преко друштвених мрежа и путем апликација учествују у квизовима знања из историје позоришне уметности, размењују своја искуства, сценарија, оригинално стваралаштво размишљају, дискутују, размењују гледишта. Тако ће превазићи оквире школе и успоставити контакте са школама и организацијама које се баве истим активностима.</p> <p>На тај начин се омогућује да слободне активности постају средство сарадње међу људима и остварују сарадњу заједница сличних животних циљева.</p> <p>Програмом активности предвиђена су такмичења у беседништву, такмичења имитатора, на полугодишњем и годишњем нивоу, у установи. Главни организатори ових активности су чланови секције, који воле да своја умећа покажу друговима, родитељима и осталој заинтересованој публици.</p> <p>Учешће на разним смотрама драмских секција, у организацији општине и града, представља посебан изазов и подстиче такмичарски</p>	<p>Ученици исказују заинтересованост и мотивисаност за неговање драмског стваралаштва и развијање индивидуалних стваралачких потенцијала .</p> <p>Развијају кључне компетенције, као што су интелектуална, естетичка, социјална.</p> <p>Повлаче паралеле између сопствених искустава и градива, те развијају могућности тумачења и примене градива.</p> <p>Развијају солидарност, одговорност и самопоуздање, вештине тимског рада, преузимања и препуштања вођства.</p> <p>Укључују драмску импровизацију као део чулног, телесног, емотивног и интелектуалног искуства.</p>

<p>ДРАМСКЕ ИГРЕ</p>	<p>дух, као и гостовања чланова секција нашој и наше другим школама у окружењу. Ученичка интересовања подстичу се организацијом гостовања професионалних глумаца нашој школи (често су то родитељи наших ученика), који радо учествују у драмским играма и помажу у савладавању различитих врста јавног и уметничког говора-израза.</p> <p>Корелативни план сарадње ове секције са осталима из предметности матерњег језика и књижевности (литерална, новинарска, рецитаторска), подразумева сусрете и активности у културним програмима школе и јавним појављивањима ван установе. Та сарадња се остварује и са осталим секцијама у школи, посебно са ликовном секцијом, у изради костима, декора за школске приредбе. Таква организација и начин рада негује групни креативни развој и није усмерена на индивидуалне таленте.</p> <p>Неговање стваралаштва и креативности један је од важних циљева у раду секције. Ученици се мотивишу да пишу краћа сценска дела-игроказе и да их драматизују. Писање сценарија за „Форум-театар“, у активности превенције против насиља и извођење сценског дела на часовима одељењских заједница јача друштвену свест и осећај одговорности, уважавање других.</p>	<p>Упознају личности, теме, вредности из књижевног дела, историју, психологију, стране језике, кроз креативну игру.</p> <p>Сарађују са другима и уважавају различитост гледишта и ставова.</p> <p>Умеју да саопште своје ставове и идеје на разложен, коректан и толерантан начин .</p> <p>Развијају критичко мишљење, стичу самопоуздање и овладавају самосталним приступом разним проблемским ситуацијама .</p>
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Праћење и вредновање рада чланова секције остварује се у самом процесу рада, јер само тако ученицима помажемо да постану свесни циљева учења, развијања интелектуалних капацитета, знања и вештина који укључују слободу, креативност, одговорност и развој посебних потенцијала. Континуирано пратити напредовање ученика, у оквиру групе. Вредновање активности (похвале, признања, награде), саопштавање повратних информација о напредовању и постигнутим резултатима.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Корелација са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања и секцијама.</p>	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ЛИТЕРАРНО-НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за наставни предмет у другом циклусу	Компетенције
ДЕЧЈЕ ЈЕЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО- ЧИТАЛАЧКА КУЛТУРА	<p>Рад у овој секцији је слободно опредељење ученика. Она је организована да ученици развију језичко осећање, негују добар стил и књижевни укус. Своју литерарну вештину остварују писањем радова и учешћем на различитим конкурсима, проучавајући најзначајније теме из књижевног стваралаштва и разнородне жанрове. На тај начин ученици развијају одговарајући однос према књизи и писаној речи, стваралачке способности и афинитете према естетским и етичким вредностима. Наставник подстиче и развија ученички дар. Једна од могућности је додатна литература, прилагођена узрасту, интересовању, књижевним склоностима (ка поезији или прози), а понекад и задатој теми. У рад секције укључити ИКТ технологију.</p> <p>Ученици могу да створе малу онлајн заједницу познаника, који о књижевности и литерарним радовима размишљају, дискутују, размењују гледишта. Тако ће превазићи оквире школе и успоставити контакте са школама и организацијама које се баве истим активностима.</p> <p>На тај начин се омогућује да слободне активности постају средство сарадње међу људима и остварити сарадњу заједнице сличних животних циљева.</p>	<p>Ученици исказују заинтересованост и мотивисаност за неговање литерарног стваралаштва и развијање индивидуалних стваралачких потенцијала .</p> <p>Активности омогућују сваком ученику максимално потврђивање своје личности на образовном, сазнајном, друштвеном и личном плану .</p>
ТЕЧАЈ КРЕАТИВНОГ ПИСАЊА	<p>Ово је течај надградње за ученике литерарно-новинарске секције, који су основна предзнања о новинарским врстама изражавања научили и применили у школском листу. Он има за циљ да развије способности, запажања, упоређивања, вредновања. Да оспособи ученика за истраживачки рад и самостално исказивање вредносних и естетских судова. Само тако стечена искуства омогућују ученицима да своје стваралачке способности практично примењују у непосредној комуникативној пракси. Програм активности одвија се према утврђеном плану који, на годишњем нивоу, сачињавају ученици и руководица секције.</p>	<p>Упознају књижевну баштину свог народа . Развијају свест о сопственим</p>

	<p>Показатељи и примена активности остварују се избором текста месеца (припремити анкетни упитник са простором за примедбе и предлоге); избором најбољих текстова и есеја на годишњем на нивоу (јавним гласањем и образложењем).Штампати збирку радова и организовати промоцију у библиотеци школе.Водитељи програма су аутори текстова.Одабране радове публиковати у школском часопису, дечјим листовима; учествовати на литерарним конкурсима и такмичењима.</p>	<p>естетским потребама и естетским потребама других .</p> <p>Стичу основна новинарска умећа, као једног од облика медијског изражавања .</p>
<p>ОБЛИЦИ ИЗРАЖАВАЊА</p>	<p>Начин и поступци остваривања програма садржани су у активностима секције.Организовању књижевних вечери и матинеа, у корелацији са осталим секцијама у школи.Организацији и реализацији изложби о писцу или делу (тематске изложбе, обележавање значајних датума, јубилеја...).Корелацијом са културним институцијама локалне заједнице, сарадњом са дневним новинама, дечјим часописима и медијима.Организовањем песничких сусрета у установи и ван ње.Формирање базе података о освојеним наградама (на сајту школе), уређивање и штампање школског часописа, израда антологије награђених радова у електронском облику.Индивидуалне или групне мултимедијалне презентације поводом конкурса, гостовање у радио и телевизијским емисијама.</p>	<p>Сарађују са другима и уважавају различитост гледишта и ставова.</p> <p>Умеју да саопште своје ставове и идеје на разложен, коректан и толерантан начин .</p> <p>Познају и користе ИКТ технологију .</p>
<p>Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика</p>	<p>Степен успешности развијања компетенција код ученика процењује се путем евиденције о праћењу, вредновању и напредовању ученика, извештаја, нумеричких скала, упитника и анкета, као и резултата, награда са конкурса и такмичења.</p>	
<p>Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима</p>	<p>Корелација са свим предметима који се изучавају у другом циклусу образовања и секцијама.</p>	

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА - секција	
Наставне области- садржај програма	Начин и поступци остваривања програма за слободне активности у другом циклусу	Компетенције
Септембар Окупљање ученика, за интересованих за активности	Слободне активности се реализују кроз техничке секције и клубове младих техничара. Формирање група ученика за одговарајуће секције	Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција
Октобар Формирање секција – Авио и Ракетно о моделарство	Реализовање секција са ученицима. Увод у моделарство и машинство. Делови модела авиона, ракета, врсте техничких цртежа. Посета неком градилишту ради упознавања ученика са системима градње	Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција Целоживотно учење
Новембар	Предавање из области науке и технике, приказивање документарног филма ученицима из области енергетике	Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција
Децембар	Израда поноа у холу школе о великанима науке и технике (<i>Никола ТЕСЛА, Михајло ПУПИЊ, Милутин МИЛАНКОВИЋ, Павле САВИЋ...</i>). Наставник ће организovati а ,уз сагласност родитеља, посету музеју Н. Тесле. Након тога ученици треба да напишу кратак есеј о посети. Активност је пове зана са наставном темом „Електричне машине и уређаји“(8.разред).	Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција
Јануар	Слободна активност кроз предавање-курс о авио моделарству. Израда модела авиона од лако обрадивих материјала. У изради модела, развијају моторику и интересовање за моделарство. Активност је повезана са уџбеником за 5. Разред. Значај и улога пољопривредних машина. Транспортни уређаји, дизалице и елеватори 7.разред	Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција Решавање проблема

Фебруар	<p>Предавање о РОБОТИЦИ и гледање документарног филма о индустријским роботима-погон, начин рада,намена.Ове активности намењене су ученицима седмог разреда а повезане су са наставном темом „Информатичке технологије“.Ученици ће се упознати са роботиком и алатним машинама у индустријској производњи.</p> <p>Врсте алатних машина.Појам машина и механизма.Шта су CNC машине.</p> <p>Приказивање документарног филма о старим алатним и пољопривредним машинама.Обрада материјала(<i>ручно или машинаски</i>).</p>	<p>Вештина комуникације Вештина сарадње Естетска компетенција Решавање проблема Сређивање података и информација</p>
Март	<p>Предавање о рачунарству и информатици-област коришћења Интернета и готових апликација.Овом активношћу развија се интересовање ученика за информатику,разумевање рада рачунара и како су саставни делови међусобно повезани.Практична вежба на рачунару-обрада текста и фотографија.Намењено ученицима шестог разреда-како се укључује рачунар,функција тастатуре и рад са флеш меморијом.Додатна активност-урадити презентацију једне наставне јединице и презентовати групи на рачунару.</p> <p>Ученици седмог разреда,упознавање са врстама мотора,Подела мотора по врсти горива и принципу рада.Израда модела од лима и челика.Управљачки механизам на аутомобилу.</p>	<p>Вештина комуникације Вештина сарадње Решавање проблема Сређивање података и информација Дигитална компетенција</p>
Април	<p>Курс о ракетном моделарству.Израда тела модела,лепљење стабилизатора,завршна монтажа, готов приказ,читање стручне литературе,гледање документарних филмова.Рад са дрветом,склапање делова и израда цртежа модела на рачунару.Активност је намењена ученицима петог и шестог разреда којом ученици развијају своју креативност,смисао за техничко стваралаштво, стичу радне навике,развијају моторику,међусобно се допуњују и развијају смисао за тимски рад.</p>	<p>Вештина комуникације Вештина сарадње Решавање проблема Сређивање података и информација Дигитална компетенција</p>
Мај	<p>Курс о папирном моделарству.Израда модела грађевинских објеката од картона.Проналажење модела авиона и ракета са Интернета.</p> <p>Цртање развијене површине модела на картону,обележавање ивица за савијање.</p>	<p>Вештина комуникације Вештина сарадње Решавање проблема</p>

	<p>Подебљавање ивица за сечење техничком оловком, резање папира маказама по обележеним ивицама.</p> <p>Савијање папира на потребан облик. Лепљење модела помоћу препуста за лепљење.</p> <p>Сушење модела, бојење и декорација.</p> <p>Израда модела раскрснице, моста и викендице за одмор.</p> <p>Врсте лепкова који се користе у моделарству.</p> <p>Алат за папирно моделарство (<i>прибор за цртање, хемијска оловка, маказе, лепак...</i>)</p> <p>Активности и предавања из области заштите на раду, одржавање радног места, чишћење, алата, сређивање ормана, школског дворишта, алата. Указивање прве помоћи у случају повреде на раду.</p> <p>Заштита од поплаве, пожара, струјног удара.</p> <p>Организовање изложбе ученичких радова поводом Дана школе-демонстрација модела ученика</p>	
--	---	--

ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	КОШАРКАШКА И РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА	
Наставне области – садржај програма	Начин и поступци остваривања програма секција у другом циклусу	Компетенције
Кошарка	Основни елементи кошарке. Правила. Тактика: одбрана 1 на 1 (ЗК – куку кук кош), страна помоћи у одбрани (везивање за средњу линију), страна лопте (2/3 мање један корак), чување играча на центарској позицији (3/4), праћење ниво лопте. Одбрана од блокада и од ПНР (пицк анд ролл). Заграђивање шутера и заграђивање играча без лопте, тимски скок. Зонска одбрана, основни принципи. Пресинг. Одбрана зона прес са удвајањем. Напад на зона прес. Напад на зонску одбрану. Напад на пресинг (100, 30). Контра напад 1 на 0 (бејзбол пас), 2:1 (ширење), 3:2 (широко и по дубини). Секундарни напад са блокадом и са ПНР. Терцијерни напад (дуг напад), акција, 20, 21, песница, 5 доле, 2, брзи напад. Аут под кошом (1 и 2).	Кроз све наведено код ученика развијамо: вештину комуникације, сарадње, иницијативност, међусобно помагање, толеранција у групи, такмичарки дух. Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током рада. Уме да организује простор и управља временом. Уважава саговорника, изражава ставове, мишљења и осећања
Рукомет	Основни елементи рукомета (вођење лопте, хватање и додавање лопте, рукометни трокорак, шут), одбрамбени став (паралелни и дијагонални), седмерци. Правила. Тактика: зонска одбрана 6-0 (тараба), 5-1, 4-2, 3-2-1, пресинг. Напад: основни принципи у нападу, спуштање лопте на пивота, блокаде, прављење вишка до крила, контра напад у неколико формација 1:0, 2:1, 3:2 ...	Ученик проналази и осмишљава могућа решења проблемских ситуација. Разуме значај правилне исхране у очувању здравља
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Праћење и вредновање рада ученика обавља се сукцесивно у току целе школске године на основу јединствене методологије која предвиђа: 1. Стање моторичких способности (брзина, скочност, издржљивост, снага, координација) 2. Стање здравља и хигијенских навика (висина, тежина, држање тела, хигијена) 3. Ниво савладаности моторичких знања умења и навика, однос према раду, тактичка обученост Корективно – педагошки рад Систематски прегледи Такмичења на разним нивоима (општинско, градско, регионално и републичко)	
Корелације	Сарадња са другим школама, са савезом за спорт (играње на такмичењима у њиховој организацији)	

7. Остали облици образовно васпитног рада

7.2. Екскурзије

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

циклус	други циклус основног образовања и васпитања		
	ИЗЛЕТИ 1 дан у години	ЕСКУРЗИЈЕ 2 до 3 дана у години	ЛЕТЊИ и ЗИМСКИ КАМП до 7 дана у години
Кратак опис програма	<p>Циљ реализације излета и ескурзија: остваривање циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање са појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.</p> <p>Могућности за реализацију: Наставним планом и програмом предвиђено је да се излети и ескурзије остварују кроз остале облике образовно-васпитног рада.</p>		
Садржаји/дестинације које предвиђа програм излета	Намена програма, начини и поступци остваривања програма		Компетенције
Упознавање са прошлошћу	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета и обилазак Новог Сада (Петроварадинска тврђава, Трг слободе, Галерија Матице Српске) ▪ Посета и обилазак Сремских Карловаца (Карловачка гимназија, Карловачка богословија, Саборна црква, Патријаршијски двор, Капела мира) ▪ Посета и обилазак манастира Фрушке горе (Хопово, Крушедол) ▪ Посета и обилазак Смедеревске тврђаве и Голубачке тврђаве ▪ Обилазак археолошких локалитета "Лепенски вир", Виминацијум, Винча ▪ Обилазак Галерије Милене Павловић Барили 		<ul style="list-style-type: none"> -компетенције за целоживотно учење -вештина комуникације -дигитална компетенција -решавање проблема -вештина сарадње -брига за здравље -еколошка компетенција
Упознавање са природним богатствима	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обилазак Фрушке горе ▪ Обилазак Рајкове пећине ▪ Прерасти Вратне ▪ Обилазак Ђердапског језера ▪ Природњачки музеј у Свилајнцу ▪ Природни резерват Засавица ▪ Природни резерват Царска бара 		
Упознавање са привредним достигнућима	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета Хидроелектране Ђердап 		
Садржаји/дестинације које предвиђа програм ескурзија	Намена програма, начини и поступци остваривања програма		
Упознавање са прошлошћу	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета и обилазак Пожаревца (Галерија Милене Павловић Барили) ▪ Посета и обилазак тврђаве Голубац ▪ Посета и обилазак Ниша (Чегар, Ђеле-кула, археолошки локалитет 		

	<p>Медијана, Логор на Црвеном крсту)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета и обилазак манастира: Раваница, Лазарица ▪ Посета и обилазак Суботице ▪ Посета и обилазак Дворца Дунђерски ▪ Посета и обилазак Идвора (родна кућа Михаила Пупина) 	
Упознавање са природним богатствима	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета и обилазак Сребрног језера ▪ Посета и обилазак Нишке бање ▪ Посета и обилазак Златибора, Мокре горе ("Шарганска осмица") ▪ Посета и обилазак Палићког језера ▪ Обилазак природног резервата Карађорђево 	
Посматрање карактеристика животиња	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Посета Ергеле Љубичево ▪ Посета Зоолошког врта на Палићу 	
Упознавање различитих делатности људи	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обилазак радионице градитеља виолина у Ковачици ▪ Обилазак ковачко-коларске радионице у Бачкој Тополи 	
Летњи и зимски камп Дестинација	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Летњи забавно-едукативни камп "Виминацију авантура камп" у близини Костолца ▪ Летњи "Супер камп" (на Тари, Златару, Букуљи или Дивчибарима) ▪ Зимски "Супер камп" (на Копаонику или Дивчибарима) ▪ Летња и зимска школа математике у сарадњи са Друштвом математичара Србије, друштвом Архимедес, Стручним удружењем Математископ и сл. 	
Циљеви кампа	<ul style="list-style-type: none"> ▪ очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја; ▪ стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена; ▪ социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу; ▪ проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу; 	
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Припрема материјала за излете (дигитална компетенција, вештина сарадње, компетенције за целоживотно учење) ▪ Анкете о успешности реализације излета/ескурзије ▪ Презентације у Power Pointu шта смо научили ван учионице (дигитална компетенција) ▪ Квиз знања-Научили смо обилазећи Србију (решавање проблема) ▪ Организовање еколошких трибина-Заштита околине (еколошка компетенција) ▪ Уређујемо своје собе-Избор за најлепшу собу (вештина сарадње, решавање проблема, брига за здравље) 	

